

Міністерство внутрішніх справ України
ДНІПРОПЕТРОВСЬКИЙ ДЕРЖАВНИЙ УНІВЕРСИТЕТ
ВНУТРІШНІХ СПРАВ

ФАКУЛЬТЕТ ПІДГОТОВКИ ФАХІВЦІВ
ДЛЯ ПІДРОЗДІЛІВ ПРЕВЕНТИВНОЇ ДІЯЛЬНОСТІ

КАФЕДРА ТЕОРІЇ ТА ІСТОРІЇ ДЕРЖАВИ І ПРАВА

**В. О. Боняк, Л. М. Сердюк,
Т. О. Жеглінська, І. С. Лантух**

КОНСТИТУЦІЙНЕ ПРАВО

*Методичні рекомендації
для підготовки курсових робіт*

*(для здобувачів вищої освіти
спеціальності 262 «Правоохоронна діяльність»)*

Дніпро
2021

УДК 342
К 64

*Ухвалено Науково-методичною радою
Дніпропетровського державного університету
внутрішніх справ, протокол № 7 від 22.03.2021*

РЕЦЕНЗЕНТИ:

Мудриєвська Л. М. – завідувач кафедри теорії держави і права, конституційного права та державного управління Дніпровського національного університету імені Олеся Гончара, кандидат юридичних наук, кандидат філософських наук, доцент;

Коломоєць Ю. О. – доцент кафедри менеджменту і права Дніпровського державного аграрно-економічного університету, кандидат юридичних наук, доцент.

К 64 Конституційне право : методичні рекомендації для підготовки курсових робіт для здобувачів вищої освіти, спеціальності 262 «Правоохоронна діяльність» / В. О. Боняк, Л. М. Сердюк, Т. О. Жеглінська, І. С. Лантух. Дніпро: Дніпр. держ. ун-т внутр. справ, 2021. 116 с.

ISBN 978-617-8032-11-1

Методичні рекомендації розроблено відповідно до програми навчальної дисципліни «Конституційне право» для курсантів, які навчаються за спеціальністю 262 «Правоохоронна діяльність» у закладах вищої освіти системи МВС України.

РОЗРОБНИКИ:

Боняк В. О., завідувач кафедри теорії та історії держави і права факультету підготовки фахівців для підрозділів превентивної діяльності, доктор юридичних наук, доцент;

Сердюк Л.М., доцент кафедри теорії та історії держави і права факультету підготовки фахівців для підрозділів превентивної діяльності, кандидат юридичних наук, доцент;

Жеглінська Т.О., викладач кафедри теорії та історії держави і права факультету підготовки фахівців для підрозділів превентивної діяльності;

Лантух І.С., викладач кафедри теорії та історії держави і права факультету підготовки фахівців для підрозділів превентивної діяльності.

ISBN 978-617-8032-11-1

© Автори, 2021
© ДДУВС, 2021

ЗМІСТ

Вступ	4
1. ЗАГАЛЬНІ ВКАЗІВКИ ЩОДО НАПИСАННЯ КУРСОВИХ РОБІТ	6
1.1. Вибір теми курсової роботи, її реєстрація на кафедрі	6
1.2. Вивчення нормативних актів і матеріалів практики з питання, що досліджується, навчальної та монографічної літератури, складання біб-ліографічного списку з обраної теми	7
1.3. Написання курсової роботи та її оформлення	8
1.4. Загальні положення «Методичних рекомендацій щодо механізму перевірки курсових робіт здобувачів вищої освіти на плагіат»	12
1.5. Подання курсової роботи на кафедру для рецензування	17
1.6. Захист курсової роботи	18

ДОДАТКИ

Додаток 1:

1.1. Перелік тем курсових робіт	20
1.2. Теми та плани курсових робіт з «Конституційного права» для слухачів 1 курсу (освітній ступінь «бакалавр»), спеціальність 262 «Правоохоронна діяльність»	22
1.3. Перелік рекомендованих джерел	90
Додаток 2. Приклад оформлення списку використаної літератури	100
Додаток 3. Критерії оцінювання курсової роботи	109
Додаток 4. Зразок оформлення титульного аркуша	112
Додаток 5. Декларація про дотримання академічної доброчесності здобувачем вищої освіти Дніпропетровського державного університету внутрішніх справ	113
Додаток 6. Заява здобувача вищої освіти Дніпропетровського державного університету внутрішніх справ про дотримання принципів академічної доброчесності при написанні курсової роботи	114

ВСТУП

Курсова робота – це вид наукової роботи, що передбачає самостійне дослідження здобувачем вищої освіти актуальних проблем і теоретичне їх викладення відповідно до вимог щодо оформлення результатів наукових досліджень.

Підготовка курсової роботи, її оформлення, перевірка, рецензування та захист здійснюється відповідно до Положення про організацію освітнього процесу у Дніпропетровському державному університеті внутрішніх справ, затвердженого Наказами ДДУВС від 05.09.2019 № 762 та від 13.05.2020 № 352.

Курсова робота з навчальної дисципліни „Конституційне право” – це самостійна робота здобувача, загальна мета якої полягає у набутті ними знань щодо особливостей конституційно-правових відносин, навичок роботи з нормативними актами, науковою та навчальною літературою, формування уміння самостійно збирати, аналізувати й узагальнювати матеріал, формулювати висновки і пропозиції.

Одним із ключових завдань, що стоять перед кафедрою є підвищення якості підготовки курсових досліджень з урахуванням існуючих та перспективних тем дисертацій, пріоритетних напрямів наукових досліджень співробітників кафедри та університету, науково-дослідної роботи в системі МВС України та Основних напрямків досліджень наукових установ Академії правових наук України.

З урахуванням вищезазначеного пропонуються такі тематичні напрями:

1. Забезпечення прав та свобод людини і громадянина органами державної влади та місцевого самоврядування.

2. Державно-правовий розвиток України на сучасному етапі.

3. Наукові засади реформування судових і правоохоронних органів.

Запропонована тематика курсових робіт узгоджується з положеннями: Національної стратегії у сфері прав людини, затвердженої Указом Президента 25 серпня 2015 р. № 501; Пріоритетних напрямів розвитку правової науки на 2016-2020 роки, що були визначені у Стратегії розвитку Національної академії правових наук України на 2016–2020 роки (затверджена загальними зборами Національної академії правових наук України 3 березня 2016 року); загальноуніверситетської теми наукових досліджень Дніпропетровського державного університету внутрішніх справ «Теоретико-методологічні та прикладні проблеми державотворення та правотворення в Україні» (реєстраційний номер 0118U100436);

кафедральної теми наукових досліджень «Забезпечення прав та свобод людини і громадянина органами державної влади і місцевого самоврядування».

Крім цього, враховані загальні тенденції щодо конституційно-правової реформи та реформування МВС України зокрема. В основу зміни форм підготовки курсових робіт покладено: перехід від теоретично-описового викладення матеріалу до практично-проблемного; вирішення конкретного практичного завдання у органах державної влади та місцевого самоврядування (за місцем проживання автора); розширення арсеналу аналітичних методів досліджень: аналіз інформації із засобів масової інформації за місцем проживання автора, порівняння досвіду України з досягненнями інших країн тощо.

Досвід перевірки та захисту курсових робіт показав, що основними типовими помилками, які допускають ЗВО при підготовці курсових робіт є:

- 1) недотримання вимог щодо оформлення роботи;
- 2) використання меншої кількості джерел, ніж це передбачено рекомендаціями;
- 3) відсутність аналізу практики діяльності того чи іншого органу державної влади чи місцевого самоврядування з певного напрямку їх роботи;
- 4) відсутність посилань на зарубіжний досвід, а також законодавство інших країн світу з цієї проблеми;
- 5) відсутність аналізу місцевої та республіканської преси;
- 6) посилення на не чинні нормативні акти;
- 7) включення до переліку джерел літератури, на яку відсутні посилення у тексті тощо.

Врахування зазначених положень дозволить ЗВО не лише підготувати та захистити на належному рівні курсову роботу, а й розширити наявний у них арсенал методів науково-пізнавальної діяльності, підготуватись та взяти участь у конкурсах наукових робіт, висловити власні позиції щодо подальшого удосконалення діяльності органів державної влади та місцевого самоврядування.

1. ЗАГАЛЬНІ ВКАЗІВКИ ЩОДО НАПИСАННЯ КУРСОВИХ РОБІТ

Підготовка й написання курсової роботи включає в себе наступні етапи:

- 1) вибір теми курсової роботи, її реєстрація на кафедрі;
- 2) вивчення нормативних актів і матеріалів практики з питання, що досліджується, навчальної та монографічної літератури, складання бібліографічного списку з обраної теми;
- 3) написання курсової роботи та її оформлення;
- 4) загальні положення «Методичних рекомендацій щодо механізму перевірки курсових робіт здобувачів вищої освіти на плагіат»;
- 5) подання курсової роботи на кафедру для рецензування;
- 6) захист курсової роботи.

1.1. Вибір теми курсової роботи та реєстрація її на кафедрі

Теми курсових робіт з „Конституційного права” щорічно обновляються і затверджуються на засіданні кафедри.

Тема курсової роботи **визначається за вибором здобувача вищої освіти**. У навчальній групі тема курсової роботи не може повторюватись. Номер теми фіксується у журналі „Обліку курсових робіт”, який знаходиться у навчально-методичному кабінеті кафедри № 418.

У випадку, коли курсантом обирає тему курсової роботи, яка відсутня у переліку, рекомендованому кафедрою, її виконання можливе тільки за погодженням із завідувачем кафедри.

Зміна теми курсової роботи можлива за згодою кафедри до закінчення **1/3 строку**, відведеного на підготовку курсової роботи. Для зміни ЗВО повинен подати письмову заяву на ім'я завідувача кафедри з обґрунтуванням причини зміни, на підставі якої керівник кафедри за узгодженням з керівником курсової роботи надає відповідний дозвіл.

Кафедрою призначається науковий керівник курсової роботи з числа науково-педагогічного складу кафедри, а також куратор теми з числа ад'юнктів або науковців кафедри, які досліджують відповідні теми у межах кандидатських та докторських дисертацій.

Куратор теми:

- надає допомогу курсанту у формуванні плану та переліку джерел;
- сприяє у визначенні та застосуванні наукових методів та інструментарію для дослідження питань плану роботи;

- спільно з науковим керівником надає консультації щодо змісту та оформлення роботи;
- бере участь у перевірці роботи на відповідність вимогам, нормативним актам та цим рекомендаціям;
- інформує наукового керівника, начальника кафедри про хід та якість виконання роботи;
- сприяє підвищенню наукового і практичного рівня роботи та її спрямуванню на виконання завдань науково-дослідної роботи кафедри та університету.

1.2. Вивчення нормативних актів і матеріалів практики, навчальної та монографічної літератури, складання бібліографічного списку з обраної теми, що досліджується

Складання бібліографічного списку за обраною темою є важливою складовою виконання курсової роботи. Від якості й сумлінності виконання даного етапу залежить якість самої курсової роботи.

Насамперед, необхідно проаналізувати сучасні нормативні акти з питань діяльності органів державної влади та місцевого самоврядування (закони України, Укази Президента України, Постанови Верховної Ради України, Постанови Кабінету Міністрів України), що публікуються в таких офіційних виданнях, як “Офіційний вісник України”, “Відомості Верховної Ради України”, “Вісник Конституційного Суду України”, “Вісник Верховного Суду”, газетах “Голос України”, “Офіційний вісник Президента України”, “Урядовий кур’єр” та ін..

Інформацію щодо літератури з обраної теми курсової роботи можна одержати зі списку літератури до навчального курсу та кожної теми зокрема, що містяться у цих методичних рекомендаціях, а також скористатись послугами інформаційно-бібліографічного відділу загальної та наукової бібліотек університету, можливостями мережі Інтернет тощо.

Особливу увагу варто звернути на чинність нормативно-правових актів.

Зважаючи на значну кількість змін у нормативній базі, їх використання є обов’язковою умовою правильного вирішення питань, які стосуються теми курсової роботи.

1.3. Написання курсової роботи та її оформлення

Зазначений етап роботи повинен узгоджуватися з вимогами цих методичних рекомендацій та «Методичних рекомендацій щодо механізму перевірки курсових робіт здобувачів вищої освіти на плагіат», ДДУВС, 2020 року. URL. <https://dduvs.in.ua/wp-content/uploads/files/Structure/zyod/x3.pdf>.

Будь-які зміни до назви теми чи плану роботи повинні здійснюватися з дозволу завідувача кафедри – за письмовим зверненням здобувача вищої освіти.

Написання курсової роботи та вимоги до її оформлення. Після підбору і вивчення зібраної літератури й узгодження плану курсової роботи варто приступати до викладення змісту роботи, що являє собою узагальнення і систематизацію зібраного матеріалу. Саме на цій стадії повною мірою виявляються навички ЗВО до самостійної роботи, його вміння систематизувати й аналізувати дані, робити висновки і надавати пропозиції.

При викладенні матеріалу варто звернути увагу на:

- зовнішнє оформлення роботи;
- правильне цитування літератури, що використовується, з обов'язковими посиланнями на джерела;
- використання рекомендованої літератури, з огляду на можливі зміни в законодавстві;
- написання курсової за планом роботи;
- повноту розкриття змісту питань теми;
- чіткість і ясність викладення;
- логічність і послідовність викладення;
- грамотність.

Викладати матеріал у курсовій роботі рекомендується від першої особи множини (напр., “вважаємо”, “на наш погляд”, “на нашу думку” тощо).

Матеріал при викладенні повинен бути приблизно рівномірно розподілений між питаннями плану. При використанні цитат варто пам'ятати, що вони необхідні тільки для підтвердження думки автора курсової роботи, або для обґрунтування висунутих ним контраргументів.

Курсова робота складається з титульної сторінки, змісту (до якого можуть бути включено й план роботи), вступу, основної частини, розбитої на питання, висновків і списку використаних джерел.

Курсова робота починається з титульного аркушу, який оформлюється згідно з **Додатком 2**.

У **вступі** (до 2-3 сторінок) визначається об'єкт, предмет, актуальність, мета і завдання дослідження, наводиться огляд літератури з обраної теми, вказуються методи наукового пізнання, які використовувалися під час її написання, структура роботи.

Перша частина (теоретична) повинна містити:

- інформацію про становлення та розвиток політико-правової думки щодо означеної проблематики;
- стан наукових розробок відповідного конституційного інституту чи права;
- аналіз Інтернет-публікацій за темою;
- аналіз преси з визначеної тематики;
- висновки у яких констатуються основні науково-теоретичні проблеми, визначаються прогалини щодо повноти дослідження даного інституту, пропонуються шляхи їх вирішення.

Друга частина (правова) має включати:

- аналіз нормативних джерел, що регламентують конституційно-правові відносини у відповідній сфері;
- виклад основних положень щодо функціонування того чи іншого інституту конституційного права;
- висновки, у яких констатуються основні проблеми, визначаються прогалини у нормативно-правовому регулюванні, а також пропонуються шляхи їх вирішення.

Третя частина (практична) повинна включати:

- виклад основних практичних положень роботи, виконання завдання щодо вивчення діяльності конкретного підрозділу органу державної влади на місцях чи місцевого самоврядування у означеному напрямку;
- матеріали, що були отримані ЗВО при ознайомленні з практикою діяльності органів державної влади на місцях чи місцевого самоврядування (інтерв'ю, матеріали співбесіди, результати практичної діяльності (копії документів, звіти, таблиці, схеми, результати опитування тощо), інформація з даної проблематики, котра була почерпнута зі ЗМІ.

– рішення запропонованого комплексного завдання з урахуванням діяльності конкретного підрозділу органу державної влади на місцях чи місцевого самоврядування.

– пропозиції для удосконалення діяльності даного органу чи його структурного елемента або окремого напрямку в їх діяльності.

У **висновках** (до 2-3 сторінок) подається узагальнене викладення матеріалу з зазначенням конкретних результатів дослідження та концентрацією запропонованих автором варіантів вирішення розглянутих проблем.

Список використаних джерел формується за абеткою з переліку пронумерованих нормативних та літературних джерел, які використані у роботі. Перелік розпочинається з нормативних документів, потім йдуть підручники, монографії, навчальні посібники, статті. Назва джерела пишеться за чинними в Україні правилами їх бібліотечного оформлення.

При підготовці курсової роботи повинно бути використано не менше 15-20 джерел, у тому числі не менш:

5 нормативних актів;

2-3 підручників;

3-4 монографій;

3-4 у публікацій у періодичних виданнях.

Максимальна кількість джерел не обмежується.

Додатки включають у себе допоміжний матеріалу, який є потрібним для ілюстрації положень курсової роботи, або не може бути розміщений в її основній частині через великий обсяг. Зокрема, це – таблиці, діаграми, схеми, копії документів тощо.

Правила оформлення роботи. Курсова робота має бути оформлена на одній стороні аркуша білого паперу формату А4 (210 x297) через півтора інтервали між рядками (до 30 рядків на сторінці). Максимальна висота шрифту не повинна перевищувати 1,4 мм. поля таких розмірів: ліве – не менше 30 мм, праве – не менше 10 мм, верхнє – не менше 20 мм, нижнє – не менше 20 мм. Шрифт повинний бути чітким, рядок – чорний колір середньої жирності. Щільність друку тексту повинна бути однаковою.

Помилки, описки і графічні неточності, що виявляються в процесі написання роботи, можна виправляти зафарбовуванням білою фарбою і нанесенням на цьому місці чи між рядками правленого тексту.

Заголовки структурних частин роботи **«ЗМІСТ»**, **«ВСТУП»**, **«НАЗВА ПИТАННЯ»**, **«ПЕРЕЛІК ВИКОРИСТАНОЇ ЛІТЕРАТУРИ»** друкуються заголовними буквами симетрично тексту. На початку викладу питання вказується його номер, наприклад, 1. Наприкінці заголовка крапка не ставиться. Кожну структурну частину роботи потрібно починати з нової сторінки. Бажано повне наповнення сторінок, відсутність пустого місця.

У загальний обсяг курсової роботи перелік використаних джерел та додатки не входять.

Всі сторінки роботи підлягають наскрізній нумерації.

Нумерація сторінок, питань роботи здійснюється арабськими цифрами без знака №. Першою сторінкою роботи є титульний аркуш, що включається до загальної нумерації сторінок роботи. На титульному ар-

куші номер сторінки не ставиться, а на наступних сторінках – проставляється в правому (нижньому) куті.

При написанні курсової роботи ЗВО повинний давати посилання на кожен цитату, запозичену думку, цифру, приклад на того автора, у якого вони запозичені. Відсутність посилань змушує розглядати роботу як плагіат, а зведення її до посилань – як реферат.

Посилання в тексті на літературне джерело даються в кінці сторінки чи в кінці тексту або в квадратних дужках. При цьому перша цифра вказує номер літературного джерела в наведеному наприкінці курсової роботи списку використаних джерел, а друга цифра – на ту сторінку, з якою запозичена цитата, цифра, факт і т.п. Наприклад, [13, с. 34] означає, що посилання зроблене на 34 сторінку джерела, зазначеного в переліку під № 13. Цитата повинна бути максимально точною. У тому випадку, якщо точність цитування не є істотною, а важлива сама думка, запозичена в автора, то авторський текст викладається вільно в межах думки, що цитується, але посилання все одно робиться. Може застосовуватися посилання на джерело літератури без зазначення сторінки. Такі посилання використовуються при огляді літератури з досліджуваної проблеми.

Перелік використаної літератури міститься наприкінці курсової роботи, але готується на самому початку її написання. При цьому потрібно постаратися скласти найбільш повний перелік тих джерел, що використовуються для написання роботи. До переліку включаються наступні види робіт:

1. Конституція України, закони України, укази Президента, постанови Верховної Ради України, постанови і розпорядження Кабінету Міністрів України.

2. Підручники.

3. Монографії, що розглядають ті чи інші аспекти предмета курсової роботи.

4. Навчальні, навчально-методичні, навчально-практичні посібники.

5. Наукові статті в журналах, що висвітлюють ті чи інші аспекти предмета дослідження.

6. Документи державної або відомчої статистики, архівів, звіти про результати роботи підрозділів системи МВС.

7. Публікації у засобах масової інформації, що акцентують увагу на проблемі, або вказують на способи її вирішення.

8. Власні публікації автора курсової роботи.

Список літератури має самостійну нумерацію.

Оформлення списку літератури має відповідати ДСТУ 8302:2015 «Інформація та документація. Бібліографічне посилання. Загальні положення та правила складання» з урахуванням правок (код УКНД 01.140.40)

1.4. Загальні положення «Методичних рекомендацій щодо механізму перевірки курсових робіт здобувачів вищої освіти на плагіат», ДДУВС, 2020 р.

Дані рекомендації регламентують процедуру проведення перевірки курсових робіт здобувачів вищої освіти на наявність академічного плагіату (запозичень).

Основним завданням є визначення ступеня подібності тексту курсової роботи здобувача вищої освіти до текстів документів, що містяться в базах даних та в мережі Інтернет.

Обсяг курсової роботи здобувача вищої освіти щодо проведення перевірки на академічний плагіат має складати *не більше 20 сторінок основного тексту* (без урахування змісту курсової роботи, вступу, висновків, списку використаних джерел і додатків).

Під час підготовки файлу курсової роботи для перевірки на академічний плагіат забороняється використовувати будь-які методи «введення в оману» сервісів перевірки на академічний плагіат. При виявленні факту спроби обману під час перевірки на наявність академічного плагіату в поданих курсових роботах, - курсова робота не допускається до захисту і потребує подальшого доопрацювання.

Перед поданням на перевірку з використанням комп'ютерної системи Unichesk.com, здобувачі вищої освіти усіх форм навчання мають обов'язково самостійно перевірити свою курсову роботу та отримати за результатами перевірки висновки, який має бути переданий керівнику курсової роботи разом із остаточним варіантом роботи.

Самостійна перевірка здобувачем вищої освіти курсової роботи на плагіат

1. Самостійна автоматизована перевірка здобувачем вищої освіти курсової роботи на академічний плагіат проводиться з використанням програмно-технічних засобів за допомогою однієї з комп'ютерних програм, зокрема, які знаходяться у відкритому доступі у мережі Інтернет (програми «eTХТ Антиплагіат», «Content Watch», «Advego Plagiatius»).

2. Детальна інструкція щодо порядку самостійної перевірки курсових робіт здобувачів вищої освіти на унікальність з використанням програмно-технічних засобів (програми «eTХТ Антиплагіат», «Content

Watch», «Advego Plagiatus») представлена нижче.

3. Після проведення самостійної перевірки курсової роботи на плагіат, - здобувач вищої освіти обов'язково надсилає електронний варіант курсової роботи для перевірки системою Unichesk.com та додає до нього результати самостійної перевірки курсової роботи (у вигляді звіту програми перевірки на плагіат – скриншоту екрану із зазначенням результатів перевірки на академічний плагіат).

ІНСТРУКЦІЯ

щодо порядку перевірки курсових робіт здобувачів вищої освіти на унікальність з використанням програмно-технічних засобів (програми «eTXT Антиплагіат», «Content Watch», «Advego Plagiatus»)

Комп'ютерну перевірку на академічний плагіат курсових робіт здобувачі вищої освіти можуть проводити самостійно із використанням програм, які знаходяться у відкритому доступі в мережі Інтернет.

***Увага!** Шановні здобувачі вищої освіти! Звертайте увагу, що програми, які знаходяться у відкритому доступі в мережі Інтернет, мають ліміт обсягу символів у тексті, який надсилається на перевірку. Перевірка курсової роботи через програми вільного доступу можлива лише по 8-10 сторінок (в залежності від кількості символів у тексті). Будьте уважними!*

ЗАГАЛЬНИЙ ОПИС ПЕРЕВІРКИ У ПРОГРАМІ «ЕТХТ АНТИПЛАГІАТ»

1. Програма «eTXT Антиплагіат» має декілька способів використання:

– онлайн-перевірка (<https://www.etxt.ru/antiplagiat/>), яка дозволяє безпосередньо на офіційному сайті перевірити роботу на плагіат;

– програма для ПК.

2. Порядок користування програмою:

– при виборі проходження перевірки зі встановленням програми на ПК: завантажити програму та встановити на ПК (файл «setup.exe»);

– налаштувати перевірку (для коректної перевірки обирається Яндекс, Google, Rambler, Bing та Yahoo);

– ввести текст роботи (власноруч або завантажити файл через меню «Відкрити файл»);

– перевірити унікальність тексту (без доступу до Інтернету програма працювати не буде);

– зберегти результати перевірки (натиснути меню «Файл», потім

«Створити звіт» і «Зберегти»).

– Програма може перевіряти не лише окремих скопійований текст, а й цілий пакет текстів із зазначеної користувачем папки на комп'ютері.

ЗАГАЛЬНИЙ ОПИС ПЕРЕВІРКИ У ПРОГРАМІ «CONTENT WATCH»

1. Програма «Content Watch» передбачає наступний порядок користування: текст вставляється у редактор тексту в головному вікні програми (<https://content-watch.ru/text/>).

2. Обсяг контенту, який можна перевірити за один раз, – до 10 тисяч знаків без пробілів (8-10 сторінок роботи). Розбийте матеріал курсової роботи на декілька блоків і обробіть кожен окремо.

3. Після завантаження тексту необхідно натиснути «Перевірка».

4. Перевірити унікальність тексту (без доступу до Інтернету програма працювати не буде).

5. Після проходження перевірки у вікні програми з'являється результат (внизу сторінки). Число зліва – кількість оригінального тексту без збігів. Праворуч – підозра на плагіат. Неунікальний текст підсвічується кольоровим маркером.

ЗАГАЛЬНИЙ ОПИС ПЕРЕВІРКИ У ПРОГРАМІ «ADVEGO PLAGIATUS»

1. До основних функцій програми «Advego Plagiat» відносяться:
– перевірка матеріалів;
– показ сайтів, на яких знайдені збіги;
– робота з 5-ти пошуковими системами (Google, Rambler, Bing, Nigma та Yahoo);
– можливість зміни і редагування текстів в програмі;
– два ступені перевірки тексту: «Перевірити унікальність» і «Глибока перевірка»;
– функція «прибрати теги» при аналізі сторінок сайту;
– можливість підсвічування частин тексту, які не унікальні.

2. Порядок користування програмою. Програма завантажується на ПК (<https://advego.com/plagiat/>).

3. Текст вставляється у редактор тексту в головному вікні програми. Далі проводиться перевірка тексту роботи на унікальність.

4. Після перевірки у вікні програми з'являється результат. Число зліва – кількість оригінального тексту без збігів. Праворуч – підозра на плагіат. Неунікальний текст підсвічується жовтим маркером.

Другим етапом є заключна перевірка курсової роботи на плагіат з використанням комп'ютерної системи **Unicheck.com**.

Для подання на перевірку курсової роботи здобувач вищої освіти обов'язково повинен заповнити Google-форму за посиланням:

<https://docs.google.com/forms/d/1Z2JY7BEJfaF5yFf67AwJluUQSuOMgRAgoJSuwOIgbdU/edit>

У Google-форму здобувач вищої освіти має **прикріпити файл для перевірки курсової роботи на плагіат та прикріпити файл із результатами самостійної перевірки курсової роботи на плагіат**. За підготовку файлу курсової роботи, що підлягає перевірці, відповідає автор курсової роботи. Формат файлу має бути прийнятним для перевірки на академічний плагіат (підтримуються формати файлів: doc, docx та pdf формати).

Найменування файлу курсової роботи має містити прізвище особи, яка виконала курсову роботу та вказівку на вид роботи (наприклад: Іванов Курсова робота)

Механізм перевірки курсових робіт здобувачів вищої освіти на плагіат з використанням комп'ютерної системи Unicheck.com

1. Здобувачі вищої освіти в обов'язковому порядку мають подати на кафедру **декларацію по дотримання принципів академічної доброчесності**, засвідчену власним підписом (Додаток 1).

2. Контактною особою між Дніпропетровським державним університетом внутрішніх справ (далі – ДДУВС) та компанією ТОВ «Антиплагіат», що надає послуги системи виявлення текстових збігів та цитувань, з усіх технічних питань функціонування антиплагіатної системи і координатором роботи з перевірки курсових робіт здобувачів вищої освіти в ДДУВС є Адміністратор системи виявлення текстових збігів / ідентичності / схожості (далі – Адміністратор). Обов'язки Адміністратора покладаються на завідувача відділення забезпечення якості освітньої діяльності ДДУВС.

3. Перевірку на можливу наявність у текстах курсових робіт здобувачів вищої освіти опублікованих результатів наукових досліджень (текстів) інших авторів без належного посилання на авторів здійснює Адміністратор.

4. Здобувачі вищої освіти, на етапі подання до захисту курсових робіт, передбачених певною освітньо-професійною програмою, мають подати **заяву про дотримання принципів академічної доброчесності** за власним підписом, яка разом з рецензією керівника долучається до курсової роботи (Додаток 2). За відмови підписання заяви курсова робота не допускається до захисту.

5. Здобувачі вищої освіти **подають курсові роботи на перевірку за один місяць до дати захисту**. Протягом 5 днів після надання курсової роботи на перевірку, Адміністратор системи здійснює перевірку роботи на унікальність та на наявність академічного плагіату. Адміністратор формує зведену таблицю, у якій вказує П.І.Б. здобувачів вищої освіти, які направили на перевірку курсові роботи, назву факультету, назву кафедри, відсоток оригінальності тексту курсової роботи. Відповідні узагальнені таблиці надсилаються на факультети та кафедри протягом 5 днів після надання здобувачами вищої освіти курсових робіт на перевірку.

6. За умови низької оригінальності тексту курсової роботи здобувач вищої освіти не допускається до захисту курсової роботи, має доопрацювати роботу та пройти повторну перевірку на плагіат. На доопрацювання курсової роботи здобувачу вищої освіти призначається термін у **два тижні**. Через два тижні здобувач вищої освіти подає курсову роботу на перевірку керівнику на кафедрі **із зазначеними результатами власної повторної перевірки на академічний плагіат** (програми «eТХТ Антиплагіат», «Content Watch», «Advego Plagiatus»).

7. **Результати перевірки унікальності курсових робіт в подальшому повинні бути проаналізовані на кафедрі з метою виявлення рівня академічного плагіату. Остаточне рішення щодо наявності у роботі плагіату приймається кафедрами на своїх засіданнях.**

Оцінка рівня відповідальності та умови визнання запозичень правомірними

1. В якості критеріїв допуску курсової роботи здобувачів вищої освіти до захисту на базі Дніпропетровського державного університету внутрішніх справ використовується відповідний показник рівня оригінальності тексту у відсотках, отриманих за допомогою комп'ютерної системи Unichек.com., зменшений на відсоток правомірних запозичень.

2. Виявлені у тексті курсової роботи запозичення вважаються правомірними, якщо вони є належним чином оформлені цитуваннями із дотриманням усіх нормативних вимог; установленими словосполученнями, що є характерними для певної сфери наукових знань.

3. На підставі критеріїв допуску курсової роботи, які визначаються за результатами перевірки роботи на наявність ознак плагіату та об'єму цитувань, що виявляються у показниках схожості тексту, які визначаються комп'ютерною системою Unichек.com, приймається рішення щодо допуску здобувача вищої освіти до захисту курсової роботи.

Критерії допуску курсової роботи здобувача вищої освіти до захисту на базі Дніпропетровського державного університету внутрішніх справ наведено у табл. 1.

**Критерії допуску курсової роботи
здобувача вищої освіти до захисту**

Відсоток схожості (плагіату)	Рекомендації
25 %	висока оригінальність тексту курсової роботи, робота допускається до захисту.
25-40 %	достатня оригінальність тексту курсової роботи, робота може бути допущена до захисту (за результатами розгляду на засіданні кафедри).
41-60 %	середня оригінальність тексту курсової роботи, робота може бути допущена, але комісії із захисту необхідно звернути увагу на низький рівень оригінальності тексту.
60 % і більше	низька оригінальність тексту курсової роботи, робота потребує доопрацювання та повторної перевірки.

4. Загальнодоступна електронна форма викладення матеріалів, досліджень та наукових праць не лише дає змогу багаторазово використовувати і розповсюджувати інформацію, а й полегшує процес виявлення плагіату. Так, виділяють наступні основні ознаки плагіату:

- наявність у курсовій роботі професійних термінів, висновків, що виходять за рівень знань здобувача вищої освіти;
- невідповідність курсової роботи нормативним вимогам;
- бібліографія, що викликає сумніви (занадто довгий перелік використаних джерел, посилання на неофіційні Інтернет-ресурси (наприклад, «банки рефератів»)).

1.5. Подання курсової роботи на кафедру для рецензування

Курсова робота подається на кафедру для рецензування не пізніше, ніж за 20 днів до дня захисту за наявності позитивного результату перевірки роботи на наявність ознак плагіату та об'єму цитувань, що виявляються у показниках схожості тексту, які визначаються комп'ютерною системою **Unicheck.com**.

Курсова робота передається у визначені терміни для реєстрації старшому лаборанту кафедри (особі спеціально призначеній начальником кафедри), а потім передається на рецензування науковому керівнику.

У рецензії визначається актуальність обраної теми, позитивні риси самої роботи, а також недоліки і зазначаються питання, на які

необхідно звернути увагу при підготовці до захисту.

Курсова робота може бути не допущена до захисту у випадку, якщо:

- відсутній результат перевірки роботи на наявність ознак плагіату та об'єму цитувань, що виявляються у показниках схожості тексту, які визначаються комп'ютерною системою Unichек.com.
- у роботі відсутня хоча б одна з обов'язкових структурних частин;
- зміст роботи не відповідає обраній темі, викладений матеріал не відповідає темі або змісту роботи;
- у роботі використані нормативні акти, які втратили чинність;
- кількість використаних джерел менше п'ятнадцяти;
- робота написана на тему, що не передбачена у списку рекомендованих тем і не погоджена з завідувачем кафедри.

Робота також може бути відхилена від подальшого розгляду в разі, якщо:

- науковий керівник встановить несаможостійність її написання автором (буде виявлено дві однакові роботи);
- автор обґрунтовує свої положення, посиляючись на закони та нормативні документи, які втратили чинність;
- відсутні висновки після викладу кожного з питань;
- не дотримані строки виконання та подання роботи для рецензування;
- відсутні посилання на джерела в тексті роботи;
- відсутній список використаних джерел;
- джерела оформлені без дотримання стандартних вимог.

Курсова робота з рецензією наукового керівника (у тому ж порядку) передається ЗВО для ознайомлення і підготовки до захисту.

У випадку одержання негативної рецензії здобувачу надається можливість усунути недоліки у терміни, визначені кафедрою та факультетом.

1.6. Захист курсової роботи

День і час захисту призначається за розкладом, що складається навчально-методичним відділом, або ж відповідно до графіку захисту курсових робіт, що розроблений кафедрою та затверджується проректором університету.

Метою прилюдного захисту курсової роботи є з'ясування рівня опрацювання автором теми, володіння здобувачем матеріалом, вміння використовувати аргументи на користь висловлених суджень та навички публічного виступу.

Захист передбачає виступ автора перед аудиторією з доповіддю, яка повинна висвітлювати наступні аспекти роботи:

- актуальність теми;
- нормативну базу;
- мету, завдання, об'єкт і предмет дослідження, а також новизну та практичне значення одержаних у ній результатів;
- дані про результати практичної діяльності органу державної влади на місцях чи органу місцевого самоврядування, отримані під час підготовки роботи та можливостей використання їх у навчальному процесі чи при подальших наукових дослідженнях;
- висновки.

Після перевірки курсової роботи ЗВО повинен уважно прочитати й урахувати всі зауваження рецензента, сформулювати правильні відповіді, підготувати доповнення й уточнення до тих чи інших питань. Крім цього, рекомендується перед захистом переглянути курсову роботу, зробити нотатки, що стосуються ключових моментів роботи, підготуватися до усної відповіді на питання, які можуть бути поставлені під час захисту роботи.

Курсова робота захищається публічно на засіданні комісії, склад якої затверджується кафедрою. Захист курсової роботи починається з оголошення головою теми роботи, прізвища наукового керівника. Потім надається слово автору роботи, який протягом 5-10 хвилин стисло характеризує актуальність теми, значення й основний зміст роботи, послідовно і чітко відповідає на зауваження рецензента. Після виступу ЗВО можуть бути поставлені запитання як членами комісії, так і присутніми, на які він повинен ясно і чітко відповісти. Після цього комісія колегіально визначає оцінку роботи. Критерії оцінювання курсової роботи наводяться у Додатку 6.

На захисті при оцінюванні курсової роботи враховується: її текст, рівень володіння ЗВО матеріалом й уміння висловлювати свої думки в усній та письмовій формі, вміння використовувати нормативно-правові акти, наукову та навчальну літературу; здатність пов'язувати теоретичні положення з потребами практики діяльності органів державної влади та місцевого самоврядування; наукова та практична значущість курсової роботи.

Здобувач вищої освіти, котрий не захистив курсову роботу (незалежно від причин), не допускається до екзамену з навчальної дисципліни „Конституційного права”.

Керівник курсової роботи відразу після проведення захисту курсових робіт передає їх разом з рецензіями і відомістю про результати захисту особі, яка відповідає за наявність і стан зберігання робіт (як правило, лаборанту кафедри).

ДОДАТКИ

Додаток 1

1.1. Перелік тем курсових робіт

1. Система конституційного права України.
2. Джерела конституційного права України.
3. Конституція – Основний Закон держави.
4. Порядок прийняття та внесення змін до Конституції України.
5. Конституційно-правова відповідальність та її особливості.
6. Конституційно-правовий статус політичних партій в Україні.
7. Конституційно-правовий статус громадських організацій в Україні.
8. Конституційно-правовий статус Уповноваженого Верховної Ради України з прав людини.
9. Конституційно-правовий статус іноземців та осіб без громадянства в Україні.
10. Конституційно-правовий статус біженців та осіб, які потребують додаткового або тимчасового захисту.
11. Конституційні соціально-економічні права людини і громадянина в Україні.
12. Забезпечення конституційних прав і свобод людини та громадянина в Україні.
13. Конституційно-правові основи інституту громадянства в Україні.
14. Конституційні політичні права громадян України.
15. Конституційно-правове забезпечення гендерної рівності в Україні.
16. Конституційне право людини на безпечне для життя і здоров'я довкілля.
17. Конституційне право громадян на проведення мирних зборів, мітингів, походів і демонстрацій.
18. Конституційно-правові засади виборчої системи в Україні.
19. Конституційно-правове регулювання виборів Президента України.
20. Конституційно-правовий статус комітетів Верховної Ради України.

21. Законодавчий процес в Україні.
22. Функції Верховної Ради України.
23. Конституційно-правовий статус народного депутата України.
24. Конституційно-правовий статус Кабінету Міністрів України.
25. Конституційно-правовий статус органів Прокуратури в Україні.
26. Конституційний Суд України та його роль у розбудові правової держави.
27. Конституційно-правовий статус місцевих державних адміністрацій.
28. Конституційно-правові основи місцевого самоврядування в Україні.
29. Конституційно-правовий статус обласної та районної рад.
30. Конституційно-правовий статус сільського, селищного та міського голови.
31. Конституційно – правовий статус Автономної Республіки Крим.
32. Організація та діяльність виконавчих органів місцевих рад.

1.2. ТЕМИ ТА ПЛАНИ КУРСОВИХ РОБІТ

Тема № 1. СИСТЕМА КОНСТИТУЦІЙНОГО ПРАВА УКРАЇНИ

План

Вступ

1. Стан наукових досліджень системи конституційного права України.

2. Конституційно-правові норми: поняття, особливості та види.

3. Інститути конституційного права: поняття та види.

Висновки.

Методичні рекомендації

У першому питанні необхідно проаналізувати праці представників доктрини конституційного права, в яких розкривається зміст поняття «система конституційного права України» та визначаються її юридичні властивості.

Відповідаючи на друге питання ЗВО необхідно розкрити зміст поняття «конституційно-правова норма», виокремити її суттєві ознаки, з'ясувати особливості та охарактеризувати різновиди.

Висвітлюючи третє питання ЗВО має сформулювати визначення поняття інституту конституційного права, а також провести його класифікацію. Теоретичні положення, що торкаються другого та третього питань, необхідно доповнювати прикладами з чинного законодавства.

Нормативні та інші правові акти

1. Конституція України : Закон України від 28 черв. 1996 р. № 254к/96-ВР. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/254> (дата звернення: 22.02.2021).

2. Виборчий Кодекс України: Закон України від 19 груд. 2019р. № 396-IX URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/396-20#Text> (дата звернення: 22.02.2021).

3. Про громадянство України: Закон України від 18 січ. 2001 р. № 13. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/2235-14> (дата звернення: 22.02.2021).

4. Про судоустрій і статус суддів : Закон України від 2 черв. 2016 р. № 31. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/1402-19> (дата звернення: 22.02.2021).

5. Про місцеве самоврядування в Україні: Закон України від 21 травня 1997 року № 280/97-ВР. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/280/97-%D0%B2%D1%80#Text> (дата звернення 22.02.2021).

Наукова та навчальна література:

6. Федоренко В.Л. Система конституційного права України: теоретико-методологічні аспекти: монографія. Київ. Ліра-К, 2009. 580 с.
7. Боняк В. О. Поняття «норма права» в сучасній правничій науці. *Право і суспільство*. 2018. № 3–1. С. 15–18.
8. Боняк В. О. Поняття конституційно-правової норми та її роль у механізмі організації та функціонування органів охорони правопорядку України. Конституційно-правові академічні студії. 2016. Вип. 1. С. 34–47.
9. Погорілко В., Федоренко В. Поняття, ознаки, види та структура конституційно-правових норм. *Право України*. 2001. №11. С. 9.
10. Тлумачний термінологічний словник з конституційного права / Л.Р. Наливайко та ін. Київ : Хай-Тек Прес, 2016, 628 с.

Тема №2. ДЖЕРЕЛА КОНСТИТУЦІЙНОГО ПРАВА УКРАЇНИ

План

Вступ

1. Поняття джерел галузі конституційного права.
  2. Характеристика джерел конституційного права.
  3. Закон як основне джерело галузі конституційного права.
- Висновки.

Методичні рекомендації

У першому питанні необхідно дати визначення джерела права, джерел конституційного права як галузі права, вказати місце і значення джерел конституційного права України в національноправовій системі на сучасному етапі становлення української державності.

При висвітленні другого питання необхідно охарактеризувати окремі Нормативні та інші правові акти

1. Конституція України : Закон України від 28 черв. 1996 р. № 254к/96-ВР. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/254> (дата звернення: 22.02.2021).
2. Конституції країн світу. Конституційна Асамблея. Електронна бібліотека НБУВ: веб-сайт. URL: <http://nbuvipar.gov.ua/asambleya/index.html> (дата звернення: 22.02.2021).
3. Декларація про державний суверенітет України від 16.07.1990. Відомості Верховної Ради України. 1990. № 31. Ст. 429. URL: <http://zakon.rada.gov.ua> (дата звернення: 22.02.2021).

Наукова та навчальна література:

4. Алмаші, І. М. Загальна декларація прав людини ООН як джерело конституційного права України. *Науковий вісник Ужгородського національного університету. Серія Право*. 2015. Т.1. № 32. С. 92–97.
  5. Білоскурська О.В. Конституційна доктрина як джерело конституційного права. *Правова держава*. 2018. № 29. С. 139-145.
  6. Боняк В. О., Завгородній В. А., Самотуга А. В., Філянїна Л. А. Конституційне право України : навч. посіб. Дніпропетровськ : Дніпроп. держ. ун-т внутр. справ, 2013. 296 с.
  7. Гецько В.В. Конституційно-правова відповідальність народних депутатів України та депутатів місцевих рад: проблеми теорії та практики : автореф. дис. ... канд. юрид. наук : 12.00.02. Ужгород. 2015. 19 с.
  8. Кравченко В. В. Конституційне право України у визначеннях та схемах: навч. посіб. Київ : Атіка, 2002. 192 с.
  9. Кравчук В.М. Теоретична характеристика предмета галузі конституційного права. *Юридичний науковий електронний журнал*. 2015. №1. С. 28-31.
  10. Матат, А. В. Загальні принципи права як сучасне джерело конституційного права України. *Часопис Київського університету права*. 2016, №4. С. 426-430.
  11. Сердюк І. А. Класифікація правових актів: аналіз існуючих та нові підходи. *Науковий вісник Дніпропетровського державного університету внутрішніх справ*. Дніпро, 2016. № 2. С. 87-94.
  12. Сердюк І. А. Окремі приписи Конституції України в аспекті теорії реалізації норм права. Права людини: онтологічний та гносеологічний виміри : матеріали круглого столу (м. Дніпропетровськ, 2 груд. 2014 р.). Дніпропетровськ. Дніпроп. держ. ун-т внутр. справ, 2015. С. 50–52.
  13. Совгіря О. В., Шукліна О. В. Конституційне право України. Повний курс: навч. посіб. Київ. 2019. 556 с.
  14. Стрибко Т.І. Юридична природа конституційного нормативно-правового договору та особливості його договірному процесу. *Вісник Чернівецького факультету Національного університету Одеська юридична академія*. 2017. №4. С. 15-25.
  15. Тлумачний термінологічний словник з конституційного права / Л.Р. Наливайко та ін. Київ : Хай-Тек Прес, 2016, 628 с.
  16. Цоклан В. І. Теоретико-методологічні підходи до визначення джерел конституційного права України: історія та сучасність. *Вісник Луганського державного університету внутрішніх справ імені Е. О. Дідоренка*. 2011. № 2. С. 5-15
  17. Цоклан В. І., Федоренко В. Л. Система сучасних джерел конституційного права України: монографія. Київ: Ліра-Київ. 2009. 400 с.
- джерела конституційного права: законів, міжнародно-правових договорів України, рішень Конституційного Суду України та підзаконних нормативно-правових актів.

Відповідаючи на третє питання плану необхідно розкрити зміст поняття «закон», з'ясувати його різновиди, а також визначити його місце в системі джерел конституційного права.

Тема №3. КОНСТИТУЦІЯ – ОСНОВНИЙ ЗАКОН ДЕРЖАВИ

План

Вступ

1. Стан наукових досліджень. Поняття та юридичні властивості конституції.

2. Види конституцій.

3. Загальна характеристика Конституції України.

Висновки

Методичні рекомендації

У першому питанні необхідно розкрити поняття конституції, дати визначення принципів конституції та здійснити їх класифікацію, надавши загальну характеристику. Навести приклади кожного виду принципів конституції з практики конституційного регулювання України та інших держав світу.

Розкриваючи друге питання, необхідно визначити поняття функцій конституції, показати, яким чином через них виявляється її соціальне призначення, встановити, в чому полягає соціальне призначення лише їй, а які властиві також і законам. При розкритті третього питання слід визначити поняття юридичних властивостей конституції, встановити, чи можуть частково співпадати юридичні властивості конституції і законів

При висвітленні третього питання, крім загальної характеристики Основного Закону української держави, авторіві необхідно також висловити власну аргументовану позицію з приводу його (Закону) реальності в сучасних умовах.

Нормативні та інші правові акти

1. Конституція України : Закон України від 28 черв. 1996 р. № 254к/96-ВР. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/254> (дата звернення: 22.02.2021).

2. Конституції країн світу. Конституційна Асамблея. Електронна бібліотека НБУВ: веб-сайт. URL: <http://nbuviap.gov.ua/asambleya/index.html> (дата звернення: 22.02.2021).

3. Конституція Автономної Республіки Крим: Закон України від 23 грудня 1998 року N 350-XIV. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/350-14#Text> (дата звернення: 22.02.2021).

4. Про Конституційний Суд України: Закон України від 13 лип. 2017 р.

№ 35. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/2136-19> (дата звернення: 22.02.2021).

5. Рішення Конституційного Суду України у справі за конституційним поданням 252 народних депутатів України щодо відповідності Конституції України (конституційності) Закону України "Про внесення змін до Конституції України" від 8 грудня 2004 року № 2222-IV (справа про додержання процедури внесення змін до Конституції України) від 30 вер.2010 р. № 20-рп/201. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/v020p710-10#Text> (дата звернення: 22.02.2021).

Наукова та навчальна література:

6. Kuprii, Vitalii. "Правове регулювання процесу внесення змін до конституцій окремих держав світу (порівняльно-правовий аспект). *Jurnalul juridic national: teorie și practică*. 2017. 28.№ 6-2. С.33-38.

7. Аваков А. Конституція як основа для побудови правової та демократичної держави. *Вісник Академії правових наук України. Президія Академії правових наук України : Видавництво "Право" Академії правових наук України*. 2008. № 3. С. 33-35

8. Берченко Г. Застереження Конституційного Суду України як елемент процедури внесення змін до Конституції України. *Актуальні проблеми політики*. 2020. № 66. С.118-123.

9. Берченко, Г. В. Застереження Конституційного Суду України як елемент процедури внесення змін до Конституції України. *Актуальні проблеми політики*. 2020 С. 118-123.

10. Богданевич Т.С. Офіційне тлумачення Основного Закону Конституційним Судом України. автореф дис. на здобуття наук. ступеня д-ра юрид. наук : спеціальність 081 Право. 2019. 42 с.

11. Боняк В. О. Внесення змін до сучасних конституцій: вітчизняний та зарубіжний досвід. *Держава і право*. 2009. Випуск 44. С. 442 – 447.

12. Боняк В. О., Завгородній В. А., Самотуга А. В., Філяніна Л. А. Конституційне право України : навч. посіб. Дніпропетровськ : Дніпроп. держ. ун-т внутр. справ, 2013. 296 с.

13. Веремієнко С. До питання про структуру Конституції України *Підприємництво, господарство і право*. Бізнесполіграф. 2010. № 12. С. 144-148 .

14. Гунько, Наталя. "Техніка внесення змін та доповнень до законів України. *Підприємництво, господарство і право*. 2019. С. 138-143.

15. Журавський В. Пропозиції щодо внесення змін до Конституції України. *Наукові записки Інституту законодавства Верховної Ради України*, 2016. № 1. С. 204-206.

16. Ковальчук В. Конституція як основа легітимності публічної влади в правовій демократичній державі. *Право України*. Київ 2010. № 7. С. 59-69.

17. Конституція України : науково-практичний коментар / редкол. : В. Я. Тацій (голов. редкол.), О. В. Петришин (відп. секретар), Ю. Г. Барабаш та ін. – 2-е вид., перероб. і доп. Харків : Право, 2011. 1128 с.

18. Куненко І. С. Процедура внесення змін до конституції: порівняльно-правовий аспект. *Держава і право*. 2010. Вип. 47. С. 170-176

19. Купрій В. До питання зміни Конституції України в сучасних умовах воєнного стану. *Наукові записки Інституту законодавства Верховної Ради України*. 2018. № 1. С. 27-32.

20. Купрій, В. М. "Порядок внесення змін до конституції у зарубіжних країнах. *Наукові записки Інституту законодавства Верховної Ради України*. 2017. С. 44-50.

21. Сердюк І. А. Окремі приписи Конституції України в аспекті теорії реалізації норм права. *Права людини: онтологічний та гносеологічний виміри: матеріали круглого столу (м. Дніпропетровськ, 2 груд. 2014 р.)*; уклад.: О. В. Талдикін, І. А. Сердюк. Дніпропетровськ: Дніпроп. держ. ун-т внутр. справ, 2015. С. 50–52

22. Совгиря О. В., Шукліна О. В. Конституційне право України. Повний курс: навч. посіб. Київ: Юрінком Інтер, 2019. 556 с.

23. Теплюк М., Ющик О. До проблеми якості закону України як джерела права. *Law of Ukraine*, 2017. С. 6.

24. Тлумачний термінологічний словник з конституційного права / Л.Р. Наливайко та ін. Київ: Хай-Тек Прес, 2016, 628 с.

25. Шаповал В. Феномен конституції як основного закону. *Право України*. 2014. С. 64-81

Тема №4. ПОРЯДОК ПРИЙНЯТТЯ ТА ВНЕСЕННЯ ЗМІН ДО КОНСТИТУЦІЇ УКРАЇНИ

План

Вступ

1. Процес конституційної законотворчості: поняття та цього стадії.
2. Основні способи прийняття та внесення змін до конституцій (порівняльний аспект).
3. Порядок прийняття Конституції України та внесення змін до неї.

Висновки.

Методичні рекомендації

При написанні курсової роботи слід виходити з того, що особливості прийняття та внесення змін до Конституції України визначаються загальним призначенням такого джерела права, як Конституція. Норми конституції характеризуються підвищеним рівнем стабільності та захисту.

Отже, суб'єктом прийняття конституції може бути як національ-

ний парламент, так і народ країни. Розкриваючи друге питання, доцільно навести порівняльний аналіз найбільш поширених способів прийняття Основного Закону та внесення до нього змін.

При висвітленні останнього питання слід проаналізувати можливі способи та процедури прийняття нової Конституції України, спираючись на правові позиції Конституційного Суду України. Варто також врахувати досвід внесення змін до Конституції України в рамках політичної реформи. Правові акти:

Нормативні та інші правові акти

1. Конституція України : Закон України від 28 черв. 1996 р. № 254к/96-ВР. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/254> (дата звернення: 22.02.2021).
2. Про Конституційну Асамблею : Указ Президента України від 17.05.2012 № 328/2012. *Офіційний вісник України*. 2012. № 39. Ст. 1449.
3. Рішення Конституційного Суду України у справі за конституційним поданням 252 народних депутатів України щодо відповідності Конституції України (конституційності) Закону України "Про внесення змін до Конституції України" від 8 грудня 2004 року № 2222-IV (справа про додержання процедури внесення змін до Конституції України) від 30 вер. 2010 р. № 20-рп/201. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/v020p710-10#Text> (дата звернення: 22.02.2021).

Наукова та навчальна література:

4. Аблязов Д.Е. Принципи верховенства конституції та сучасні проблеми її реалізації в Україні. Збірник наукових праць Держава і право. Випуск 30. Київ. 2005 .
5. Аваков А. Конституція як основа для побудови правової та демократичної держави. Вісник Академії правових наук України. Президія Академії правових наук України : Видавництво "Право" Академії правових наук України. ISSN 1993-0909. 2008. № 3. С. 33-35
6. Бабенко К.А. Конституція України як правова основа забезпечення політичної участі громадян. *Бюлетень Міністерства юстиції України*. 2007. № 9. С. 43-52.
7. Барна Т.Б. Конституція як основний закон держави. Правова свідомість молоді в умовах розбудови соціальної демократичної держави : Матеріали всеукраїнської курсантсько-студентської конференції (27-28 квітня 2007 р.). Івано-Франківськ, 2007. С. 9-12
8. Бернард Г., Сіган Д. Створення Конституції для народу чи республіки, які здобули свободу. Київ. 1993.
9. Бориславська О. Поняття легітимності Конституції: синтез змістовного та процедурного компонентів. Проблеми державотворення і захисту прав людини в Україні : матеріали XVI регіональної наук.-практ. конференції (м. Львів, 8-9 лютого 2010 р.). Львів. 2010. С. 100-101.

10. Веремієнко С. До питання про структуру Конституції України. *Підприємництво, господарство і право*. 2010. № 12. С. 144-148 .
11. Ковальчук В. Конституція як основа легітимності публічної влади в правовій демократичній державі. *Право України*. Київ. № 7. С. 59-69.
12. Конституція і народний суверенітет в Україні: проблеми теорії і практики реалізації : зб. наук. праць. Товариство конституційного права ; рец.: П. Ф. Мартиненко, А. А. Мелешевич ; ред.: В. М. Кампо, М. В. Савчин. Київ. 2008
13. Конституція України. Науково-практичний коментар / В.Б. Аве'рянов, О.В. Батанов, Ю.В. Баулін та ін.; Ред. кол. В.Я. Тацій, Ю.П. Битяк, Ю.М. Грошевий та ін. Харків: Видавництво „Право”. Київ.: Концерн „Видавничий Дім „Ін Юре”. 2003. 808 с.
14. Костицький В. Конституція України 1996 року – модель Української держави. *Право України*. 2001. №8. С.16.
15. Лісний В. Референдний спосіб прийняття Конституцій: досвід зарубіжних держав. *Проблеми державотворення і захисту прав людини в Україні*. матеріали XVI регіональної наук.-практ. конференції (м. Львів, 8-9 лютого 2010 р.). Львів. 2010. С. 110-111 (Шифр 67.9(4УКР)/П 78-499190)
16. Мельник В. Конституція України в ієрархічній структурі законодавства: науково-теоретичний аспект. *Право України*. Київ. 2009. № 5. С. 61-66
17. Мірошніченко Ю. Контроль Конституційного Суду України за додержанням процедури внесення змін до Конституції України як засіб забезпечення її верховенства. *Вісник Конституційного Суду України*. 2011. № 1. С. 42-52.
18. Оніщук М.В. Проблеми взаємодії референдної демократії з іншими видами демократії в Україні. Конституція і народний суверенітет в Україні: проблеми теорії і практики реалізації : зб. наук. праць. Київ. 2008. С. 198-232
19. Сліденко І. Теоретичні та конституційні засади народного суверенітету. *Конституція і народний суверенітет в Україні: проблеми теорії і практики реалізації* : зб. наук. праць. Київ. 2008. С. 9-29.
20. Скрипнюк О.В. Конституція України та розвиток теорії та практики конституційно-правової відповідальності. *Бюлетень Міністерства юстиції України*. 2009. № 6. С. 41-49.
21. Тодика Ю. Реалізувати потенціал Основного Закону. *Віче*. 2001. №6. С. 3.
22. Шемшученко Ю.С. Конституція України на шляху до оновлення. *Часопис Київського університету права*. Київський університет права НАН України. Інститут держави і права ім. В.М. Корецького НАН України. Київський університет права НАН України. 2008. № 1. С. 3-5.

Тема № 5. КОНСТИТУЦІЙНО-ПРАВОВА ВІДПОВІДАЛЬ- НІСТЬ ТА ЇЇ ОСОБЛИВОСТІ

План

Вступ

1. Стан наукових досліджень конституційно-правової відповідальності.

2. Конституційно-правова відповідальність: поняття, підстави, принципи та функції.

3. Застосування санкцій охоронних норм конституційного права як прояв конституційно-правової відповідальності (за матеріалами юридичної практики в Україні).

Висновки.

Методичні рекомендації

При висвітленні першого питанн необхідно звернутися до праць вітчизняних і зарубіжних правників, в яких досліджувалося питання конституційно-правової відповідальності.

При висвітленні другого питання, необхідно з'ясувати наукові підходи до розуміння поняття конституційно-правової відповідальності, визначити підстави її настання, розкрити зміст принципів та функцій конституційно-правової відповідальності. Також необхідно з'ясувати особливості конституційно-правової відповідальності.

При висвітленні третього питання необхідно звернутися до аналізу норм чинного конституційного законодавства, що мають охоронну спрямованість і містять санкції, які застосовуються до суб'єктів конституційно-правової відповідальності. Характеристика цих санкцій має бути доповнена прикладами з юридичної практики.

Нормативні та інші правові акти

1. Конституція України : Закон України від 28 черв. 1996 р. № 254к/96-ВР. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/254> (дата звернення: 22.02.2021).

2. Конституції країн світу. Конституційна Асамблея. Електронна бібліотека НБУВ: веб-сайт. URL: <http://nbuviar.gov.ua/asambleya/index.html> (дата звернення: 22.02.2021).

3. Про статус народного депутата України: Закон України від 17 листопада 1992 року № 2790-XII URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/2790-12#Text> (дата звернення 22.02.2021).

4. Про Конституційний Суд України: Закон України від 13 лип. 2017 р. № 35. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/2136-19> (дата звернення: 22.02.2021).

Наукова та навчальна література:

5. Александров О. А. Конституційна відповідальність парламентарія. *Бюлетень Міністерства юстиції України*. 2007. № 2. С. 94-103.
6. Барабаш Ю. Парламентська відповідальність Уряду в конституційній практиці країн ЄС та України. *Право України*. 2007. № 4. С. 12-16
7. Батанова Н. Конституційно-правова відповідальність у сфері місцевого самоврядування. *Вісник Центральної виборчої комісії*. 2008. № 4. С. 61-68.
8. Батанова Н. М. Принципи конституційно-правової відповідальності: понятійна та видова характеристика. *Правова держава*. 2016. № 27. С.211-218.
9. Батанова Н. М. Проблеми нормативно-правового та інституційного забезпечення конституційно-правової відповідальності в Україні. *Правова держава*. 2018. № 29. С. 131-139.
10. Батанова Н. М. Деякі проблеми теорії функцій конституційно-правової відповідальності. *Держава і право. Юридичні і політичні науки*. 2020. № 87. С. 331-344.
11. Батанова Н. М. Співвідношення конституційно-правової відповідальності та політичної відповідальності. *Бюлетень Міністерства юстиції України* : 2011. № 3. С. 24-31
12. Демиденко В. О. Конституційно-правова відповідальність: позитивний та ретроспективний аналіз. *Науковий вісник Київського національного університету внутрішніх справ*. 2006. № 1. С. 60-66
13. Кафарський В. І. Політична і конституційно-правова відповідальність суб'єктів державно-політичних відносин. *Держава і право*. 2010. № 48. С. 124-131.
14. Книш В.В. Теоретико-правовий аналіз законодавства України про конституційно-правову відповідальність. *Науково-інформаційний вісник Івано-Франківського університету права імені Короля Данила Галицького. Серія: Право*. 2017. № 3. С. 61-71.
15. Майданник О. Конституційно-правова відповідальність: ознаки, підстави, суб'єкти. *Право України*. 2001. № 2. С. 92.
16. Муртіщева А. О. Концепція конституційно-правової відповідальності уряду: історико-правовий аспект. *Державне будівництво та місцеве самоврядування*. 2016. № 31. С. 120-132.
17. Муртіщева А. О. Система санкцій конституційно-правової відповідальності уряду в державах-членах ЄС. *Державне будівництво та місцеве самоврядування*. 2017. № 33. С. 171-181.
18. Наливайко Л. Р. Теоретико-правові засади громадського контролю за діяльністю органів державної влади : монографія. Київ : Хай-Тек Прес, 2017. 276 с.
19. Появляєва М. Інститути конституційного права України: поняття. Ознаки та критерії розмежування. *Право України*. 2000. № 5. С. 20-24.

20. Рогожин А., Гончаренко В. Проблеми становлення конституціоналізму в Україні. *Право України*. 2000. № 12. С. 143-146.

21. Сєдих Ю. О., Наливайко Л. Р. Конституційно-правова відповідальність Президента України. In: *The 17 th International scientific and practical conference «science, trends and perspectives»(18-19 May, 2020). Tokyo, Japan 2020. 432 p. ISBN-978-1-64871-420-7. 2020. p. 352.*

22. Сердюк Л. М. Конституційний принцип індивідуалізації юридичної відповідальності особи в аспекті теорії конституційно-правової відповідальності. *Науковий вісник Дніпропетровського державного університету внутрішніх справ*. 2016. № 4. С. 96-102.

23. Сердюк Л. М. Методологічний аналіз сучасних інтерпретацій поняття «конституційно-правова відповідальність». *Науковий вісник Дніпропетровського державного університету внутрішніх справ*. 2010. № 3. С. 118-126

24. Глумачний термінологічний словник з конституційного права / Л. Р. Наливайко та ін. Київ : Хай-Тек Прес, 2016, 628 с.

25. Червяцова А. Конституційно-правова відповідальність держави й фізичних осіб. *Вісник прокуратури*. 2007. № 1. С. 80-85

Тема № 6. КОНСТИТУЦІЙНО-ПРАВОВИЙ СТАТУС ПОЛІТИЧНИХ ПАРТІЙ В УКРАЇНІ

План

Вступ

1. Наукові дослідження становлення та діяльності політичних партій в Україні.

2. Конституційно-правове регулювання організації та діяльності політичних партій в Україні.

3. Політичні партії як суб'єкти виборчого процесу в Україні 2019-2020 роки (за матеріалами ЗМІ).

Висновки.

Методичні рекомендації

При розгляді першого питання необхідно проаналізувати сучасні наукові дослідження з питань становлення та діяльності політичних партій в Україні, а також визначити значення багатопартійності для демократизації суспільства.

Висвітлюючи друге питання необхідно з'ясувати сутність політичних партій, їх місце і роль в політичній системі України, розглянути діюче законодавство України, що визначає статус політичних партій. Акцентувати увагу на тому, що право на об'єднання є невід'ємним пра-

вом людини, яке гарантується перш за все Конституцією України та іншими нормативними актами. Слід розглянути порядок створення політичних партій і припинення їх діяльності, права політичних партій, гарантії свободи опозиційної діяльності, фінансування та відповідальність політичних партій.

Також, необхідно надати класифікацію партій, якій існують в Україні і світі, звернутись до реальної практичної діяльності політичних партій України, показати структуру, склад, основні напрямки, форми та методи реалізації партіями своїх функцій. Доцільно використати програмні документи та статuti партій, виступи їх лідерів, показати компетенцію. Охарактеризувати партійний склад Верховної Ради України, показати роль партійних фракцій в реалізації функцій Українського парламенту, її правове регулювання.

В третьому питанні важливо розкрити особливості участі політичних партій у виборах 2019-2020 роках.

Нормативні та інші правові акти

1. Конституція України : Закон України від 28 черв. 1996 р. № 254к/96-ВР. URL:<https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/254> (дата звернення: 22.02.2021).

2. Про політичні партії в Україні : Закон України від 5 квітня 2001р. №23. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/2365-14#Text> (дата звернення: 22.02.2021).

3. Про громадські об'єднання : Закон України від 22 берез. 2012 р. № 4572-VI URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/4572-17#Text> (дата звернення: 22.02.2021).

4. Про затвердження Порядку ведення Реєстру громадських об'єднань : Закон України від 19 грудня 2012 р. № 1212 URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/1212-2012-%D0%BF#Text> (дата звернення: 22.02.2021).

Наукова та навчальна література:

5. Аніщук В. Форми правового забезпечення діяльності політичних партій в Україні. *Право України*. 2000. № 2. С. 3-6.

6. Бондарчук І. В. Конституційно-правовий статус громадських організацій та політичних партій в Україні: проблеми законодавчого регулювання. *Бюлетень Міністерства юстиції України : Міністерство юстиції України*. 2011. № 3. С. 88-95

7. Висоський В. М. Структура конституційно-правового статусу політичних партій. *Південноукраїнський правничий часопис*. 2015. № 1. С. 3-6.

8. Висоцький В. М. Функції політичних партій: правовий зміст поняття, ознаки, правова регламентація. *Держава і право*. 2010. № 49. С. 134-140.

9. Завидняк І. О. Конституційно-правовий аналіз правового статусу

благодійних організацій в Україні. *Міжнародний юридичний вісник: актуальні проблеми сучасності (теорія та практика)*. 2018. № 1-2. С. 16-21.

10. Залізнюк В. В. Поняття конституційно-правового статусу політичної партії як суб'єкта виборчого процесу. *Право і суспільство*. 2015. № 2 (2). С. 18-23.

11. Кафарський В. І. Двопалатний парламент і механізми оптимізації діяльності політичних партій. *Держава і право*. 2009. Вип. 46. С. 145-150.

12. Кафарський В. І. Методологічні підходи та методи дослідження конституційно-правового регулювання діяльності політичних партій. *Держава і право*. 2009. № 45. С. 182-188.

13. Ковальчук А. В. Механізми взаємодії політичних партій з органами державної влади в Україні. *Державне будівництво*. 2016. № 1.

14. Лукьянов Д. В. Діяльність політичних партій у парламенті та їх правове регулювання. Проблеми законності: Харків 2000. Вип. 44.

15. Мохончук Б. С. Виборча система України як конституційно-правовий інститут : дис. ... канд. юр. наук: 12.00.02. Харків, 2017. 216 с.

16. Розадовський В. І. Особливості конституційно-правової відповідальності громадських організацій та політичних партій в Україні. *Актуальні проблеми вдосконалення чинного законодавства України*. 2017. № 45. С. 118-130.

17. Снігур І. Законодавчі пропозиції у сфері регулювання організації та діяльності політичних партій в Україні (правовий аналіз). *Підприємство, господарство і право*. 2010. № 4. С. 7-10

18. Снігур І. Й. Висвітлення діяльності політичних партій державними телерадіоорганізаціями: правові аспекти. *Часопис Київського університету права*. 2010. № 1. С. 101-106.

19. Сон С. С. Тенденції розвитку конституційно-правового статусу політичних партій в Україні. *Молодий вчений*. 2016. № 10. С. 456.

20. Чуба В. Д. Конституційно-правовий статус коаліції депутатських фракцій у Верховній Раді України: сутнісний і структурно-функціональний аспекти. *Науковий вісник Ужгородського національного університету. Серія: Право*. 2016. № 36 (1). С. 75-80.

21. Шай Р. Проблеми функціонування політичних партій в Україні та шляхи удосконалення їхньої діяльності. *Вісник Національного університету Львівська політехніка. Юридичні науки*. 2016. С. 282-286.

Тема №7. КОНСТИТУЦІЙНО-ПРАВОВИЙ СТАТУС ГРОМАДСЬКИХ ОРГАНІЗАЦІЙ В УКРАЇНІ

План

Вступ

1. Наукові дослідження конституційно-правового статусу громадських організацій в Україні.

2. Законодавче регулювання організації та діяльності громадських організацій в Україні.

3. Громадські організації як інститут громадянського суспільства (за матеріалами ЗМІ).

Висновки.

Методичні рекомендації

При розгляді першого питання необхідно висвітлити стан розробки даної проблематики вітчизняними науковцями; підкреслити значення такого різновиду громадського об'єднання, як громадська організація для розбудови громадянського суспільства.

Висвітлюючи друге питання необхідно акцентувати увагу на положеннях Конституції України та Закону України «Громадські об'єднання», які визначають правовий статус громадської організації, а також порядок її створення та припинення діяльності.

Дати класифікацію громадських організацій, якій існують в Україні. Доцільно використати виступи їх лідерів, показати компетенцію.

Важливо розкрити характер та зміст відносин громадських організацій із органами державної влади та місцевого самоврядування, зосередити увагу на принципі невтручання державних органів в їх діяльність, визначити роль громадських організацій у побудові громадянського суспільства (за матеріалами ЗМІ).

Нормативні та інші правові акти

1. Конституція України : Закон України від 28 черв. 1996 р. № 254к/96-ВР. URL:<https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/254> (дата звернення: 22.02.2021).

2. Про політичні партії в Україні : Закон України від 5 квітня 2001р. №23. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/2365-14#Text> (дата звернення: 22.02.2021).

3. Про громадські об'єднання : Закон України від 22 берез. 2012 р. № 4572-VI URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/4572-17#Text> (дата звернення: 22.02.2021).

4. Про затвердження Порядку ведення Реєстру громадських об'єднань : Закон України від 19 грудня 2012 р. № 1212 URL:

<https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/1212-2012-%D0%BF#Text>(дата звернення: 22.02.2021)

Наукова та навчальна література:

5. Пасічніченко С.В. Громадські організації інвалідів як структурний елемент громадянського суспільства. *Держава і право*. 2009. № 44. С. 284-289.

6. Аніщук В. Форми правового забезпечення діяльності політичних партій в Україні. *Право України*. 2000. № 2. С. 3-6.

7. Бондарчук І.В. Конституційно-правовий статус громадських організацій та політичних партій в Україні: проблеми законодавчого регулювання. *Бюлетень Міністерства юстиції України : Міністерство юстиції України*. 2011. № 3. С. 88-95.

8. Висоський В. М. Структура конституційно-правового статусу політичних партій. *Південноукраїнський правничий часопис*. 2015. № 1. С. 3-6.

9. Гололобов С.М. Варіативність типології громадських організацій. *Наукові праці : Серія: Державне управління*. 2017. № 278. С. 23-29.

10. Демченко К.А. Конституційно-правовий статус політичних партій як інститутів політичної системи та інститутів громадянського суспільства в Україні. *Сучасні тенденції розбудови правової держави в Україні та світі*, 2020. № 26.

11. Завидняк І.О. Конституційно-правовий аналіз правового статусу благодійних організацій в Україні. *Міжнародний юридичний вісник: актуальні проблеми сучасності (теорія та практика)*. 2018. № 1-2. С. 16-21.

12. Заворотченко Т.М. Право на свободу об'єднання у політичні партії та громадські організації: конституційно-правовий аспект. *Науковий вісник Дніпропетровського державного університету внутрішніх справ*. 2009. №4. - С. 68-77.

13. Кафарський В. І. Двопалатний парламент і механізми оптимізації діяльності політичних партій. *Держава і право*. 2009. Вип.46. С. 145-150.

14. Мохончук Б. С. Виборча система України як конституційно-правовий інститут : дис. ... канд. юр.наук: 12.00.02. Харків, 2017. 216 с.

15. Розадовський В.І. Особливості конституційно-правової відповідальності громадських організацій та політичних партій в Україні. *Актуальні проблеми вдосконалення чинного законодавства України*. 2017. № 45. С. 118-130.

16. Розадовський В.І. Особливості конституційно-правової відповідальності громадських організацій та політичних партій в Україні. *Актуальні проблеми вдосконалення чинного законодавства України*. 2017. № 45. С.118-130.

17. Руцинська Т.П. Господарсько-правовий статус громадських організацій: пропозиції до законодавства. *Форум права*. 2016. № 3. С. 224–229.

18. Снігур І. Й. Висвітлення діяльності політичних партій державними телерадіоорганізаціями: правові аспекти. *Часопис Київського університету права*. 2010. № 1. С. 101-106.

19. Соха С.І. Публічний статус громадських об'єднань в Україні: адміністративно-правовий аспект : дис. ... канд. юр.наук: 12.00.07. Львів, 2016. 233 с.

Тема №8. КОНСТИТУЦІЙНО-ПРАВОВИЙ СТАТУС УПОВНОВАЖЕНОГО ВЕРХОВНОЇ РАДИ УКРАЇНИ З ПРАВ ЛЮДИНИ

План

Вступ.

1. Наукові дослідження виникнення та розвитку інституту омбудсмена.
  2. Конституційно-правові основи статусу Уповноваженого Верховної Ради України з прав людини.
  3. Порядок звернення до Уповноваженого Верховної Ради України з прав людини.
  4. Правозахисна діяльність Уповноваженого Верховної Ради України з прав людини у 2019-2020 рр. (за матеріалами ЗМІ).
- Висновки.

Методичні рекомендації

При висвітленні першого питання необхідно охарактеризувати наукові дослідження щодо виникнення та розвитку інституту омбудсмена. Необхідно визначити причини виникнення інституту омбудсмена, його подальше становлення та функціонування в різних країнах світу.

В другому питанні автору потрібно проаналізувати Конституцію України та Закон України „Про Уповноваженого Верховної Ради України з прав людини”. Визначити правовий статус цієї владної інституції та її діяльність як одного з елементів парламентського контролю в Україні. Звернути увагу на діючу в Україні процедуру вибору, звільнення з посади та припинення повноважень українського омбудсмена, а також юридичну природу його актів.

При висвітленні третього питання здобувач вищої освіти має опрацювати публікації в ЗМІ, що відображають конкретні факти та результати правозахисної діяльності Уповноваженого Верховної Ради України з прав людини.

Нормативні та інші правові акти

1. Конституція України : Закон України від 28 черв. 1996 р. № 254к/96-ВР. URL:<https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/254> (дата звернення: 22.02.2021).
2. Про Уповноваженого Верховної Ради України з прав людини : Закон України від 23 грудн. 1997 р. № 20. URL:<https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/776/97-%D0%B2%D1%80#Text> (дата звернення: 22.02.2021).

Наукова та навчальна література:

3. Hribova, T. L. Місце Уповноваженого Верховної Ради України з прав людини у реалізації національного превентивного механізму. *Вісник Одеського національного університету. Правознавство*. 2019. № 24. С.34-36.

4. Барчук В. Роль і місце Уповноваженого Верховної Ради України з прав людини в юридичному механізмі закріплення прав людини. *Підприємництво, господарство і право*. 2010. № 10. С. 134-137.

5. Бондарев, О. Б. Правові засади діяльності Уповноваженого Верховної Ради України з прав людини щодо захисту прав військовослужбовців. *Часопис Київського університету права*. 2017. № 3. С. 91-95.

6. Голяк Л. В. Спеціалізовані омбудсмани у механізмі утвердження гендерної рівності: конституційно-правові аспекти організації та функціонування. *Бюлетень Міністерства юстиції України*. 2010. № 3. С. 126-133.

7. Закоморна К. Особливості законодавчого регулювання діяльності Уповноваженого Верховної Ради України з прав людини. *Право України*. 2000. №1. С. 47-51.

8. Карпачова Н. Сучасні виклики правам і свободам людини. *Право України*. 2008. № 6. С. 4-8

9. Кропова Н.Р. Уповноважений Верховної Ради України з прав людини міжнародне співробітництво. *Редакційна колегія*. 2017. с. 230.

10. Кушнір, І. В. Поняття і зміст забезпечення Уповноваженим Верховної Ради України з прав людини конституційного права особи на доступ до публічної інформації. *Науковий вісник Ужгородського національного університету. Серія: Право*. 2015. № 33 (1). С. 75-79.

11. Майданник О. Інститут омбудсмана у механізмі забезпечення прав людини в Україні. *Адвокат*. 2010. № 7. С. 12-16.

12. Майданник, О. О. Уповноваженого Верховної Ради України з прав людини у механізмі гарантування прав людини. *Цілі сталого розвитку: глобальні та національні виміри*. 2017. С. 210.

13. Москалець, Н. В. Взаємодія Конституційного Суду України з Уповноваженим Верховної Ради України з прав людини у забезпеченні прав і свобод людини. *Вісник Національної академії державного управління при Президентові України. Серія: Державне управління*. 2015. № 4. С. 78-86.

14. Наулік Н. Роль інституту омбудсмана в механізмі захисту прав та свобод людини і громадянина в Україні. *Вісник прокуратури*. 2010. № 10. С. 119-124.

15. Пустовіт Ж.М. Інститут Уповноваженого Верховної Ради України з прав людини в системі парламентського контролю. *Бюлетень Міністерства юстиції України*. 2007. № 5. С. 5-13

16. Савенко М. Конституційний Суд і омбудсмен у державному механізмі захисту прав та свобод людини і громадянина. *Вісник Конституційного Суду України*. 2000. № 1. С.68-83.

17. Стасюк, О. Л. Адміністративно-правові засади діяльності Уповноваженого Верховної Ради України з прав людини у сфері реалізації правоза-

хисної функції держави. *Право і суспільство*, 2018. № 5. С. 142-146.

18. Тлумачний термінологічний словник з конституційного права / Л.Р. Наливайко та ін. Київ : Хай-Тек Прес, 2016, 628

19. Яковенко, Є. О. Деякі правові аспекти досудового захисту конституційних прав людини і громадянина Уповноваженим Верховної Ради України з прав людини. *Наукові праці Національного університету "Одеська юридична академія"*. 2019. № 23. С. 170-176.

Тема 9. КОНСТИТУЦІЙНО-ПРАВОВИЙ СТАТУС ІНОЗЕМЦІВ ТА ОСІБ БЕЗ ГРОМАДЯНСТВА В УКРАЇНІ

План

Вступ

1. Стан наукових досліджень правового статусу іноземців та осіб без громадянства.

2. Законодавче закріплення конституційно-правового статусу іноземців та осіб без громадянства в Україні.

3. Діяльність органів публічної влади із-за забезпечення прав, свобод та законних інтересів іноземців й осіб без громадянства в Україні (за матеріалами ЗМІ).

Висновки.

Методичні рекомендації

Робота над цією темою перш за все передбачає вивчення стану вітчизняних наукових досліджень правового статусу іноземців та осіб без громадянства.

При висвітленні другого питання також необхідно розкрити: зміст понять іноземця та його конституційно-правовий статус в Україні (права та обов'язки), режим перебування іноземців в Україні; визначити категорії іноземців, які мають різний правовий статус в Україні (обсяг прав та обов'язків); розкрити зміст понять осіб без громадянства та особливостей їх правового статусу в Україні.

При висвітленні третього питання здобувач вищої освіти має проаналізувати публікації в ЗМІ, присвячені діяльності органів публічної влади із-за забезпечення прав, свобод та законних інтересів іноземців й осіб без громадянства в Україні.

Нормативні та інші правові акти

1. Конституція України : Закон України від 28 черв. 1996 р. № 254к/96-ВР. URL:<https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/254> (дата звернення: 22.02.2021).

2. Про громадянство України : Закон України від 18 січ. 2001 р. № 13.

URL:<https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/2235-14#Text> (дата звернення: 22.02.2021).

3. Про правовий статус іноземців та осіб без громадянства : Закон України від 22 верес. 2011 р. № 3773-VI. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/3773-17#Text> (дата звернення: 22.02.2021).

4. Про імміграцію : Закон України від 7 червн. 2001 р. № 41. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/2491-14#Text> (дата звернення: 22.02.2021).

Наукова та навчальна література:

1. Drakokhrust, T. V. Забезпечення реалізації правового статусу іноземців та осіб без громадянства в Україні у контексті вітчизняного та міжнародного законодавства. *Вісник Харківського національного університету імені ВН Каразіна. Серія «Право»*. 2017. № 24. С. 55-59.

2. Автономов А. Новое в правовом положении иностранцев в Исландии. Сравнительное конституционное обозрение. *Институт права и публичной политики*. 2007. № 1. С. 34-41.

3. Бобокал О.М. До питання про конституційно-правовий статус іноземців в Україні. *Часопис Київського університету права: Український науково-теоретичний часопис*. 2007. № 3. С. 88-91.

4. Бобокал О.М. До питання про конституційно-правовий статус іноземців в Україні. *Часопис Київського університету права : Український науково-теоретичний часопис*. 2007. № 3. С. 88-91

5. Герасименко Є.С. Адміністративне видворення іноземців та осіб без громадянства. Проблеми правового регулювання в Україні. *Бюлетень Міністерства юстиції України : Міністерство юстиції України*. 2009. № 1. С. 54-61

6. Грабильніков, А. В. "Конституційно-правовий статус і правовий режим іноземців та осіб без громадянства в Україні: співвідношення понять." *Актуальні проблеми вітчизняної юриспруденції* 6 (2015): 59-66.

7. Демчик Н. Суб'єкти уповноважені здійснювати примусове повернення і примусове видворення іноземців та осіб без громадянства. *Вісник Національної академії Державної прикордонної служби України. Серія: Юридичні науки*. 2017. № 1.

8. Журба В. Правила перебування іноземних громадян та осіб без громадянства на території України, які прибули на навчання. *Інноваційний потенціал сучасної науки*. 2020. С. 345-346.

9. Заржицький О., Бандуристий Р. Працевлаштування іноземців та осіб без громадянства в Україні. *Право України: юридичний журнал*. 2007. № 2. С.40-44.

10. Коваль В. Забезпечення прав іноземців та осіб без громадянства в адміністративних справах про їх видворення за межі України . *Law of Ukraine*. 2016. №. 3.

11. Коваль В. О. Захист прав, свобод та законних інтересів іноземців та осіб без громадянства в адміністративному судочинстві України : дис. ...

канд. юр.наук: 12.00.07. Запоріжжя, 2017.

12. Москаль Г.Г. Правовий статус іноземців та осіб без громадянства: проблеми правового регулювання. *Наук. вісн. Юрид. акад. М-ва внутр. справ.* 2005. № 2.

13. Пушкіна, О. В., and Т. С. Чебикіна. Правовий аналіз статусу біженців та іноземних громадян в Україні. *Актуальні проблеми вітчизняної юриспруденції.* 2017. № 35-38.

14. Самарина Е.С. Эволюция дефиниции «иностранец» в российской правовой системе. Правовая политика и правовая жизнь : Академический и вузовский юридический научный журнал. 2007. № 2.С. 132-137.

15. Тлумачний термінологічний словник з конституційного права / Л.Р. Наливайко та ін. Київ : Хай-Тек Прес, 2016, 628

Тема 10. КОНСТИТУЦІЙНО-ПРАВОВИЙ СТАТУС БІЖЕНЦІВ ТА ОСІБ, ЯКІ ПОТРЕБУЮТЬ ДОДАТКОВОГО АБО ТИМЧАСОВОГО ЗАХИСТУ

План

Вступ

1. Стан наукових досліджень статусу біженців та осіб, які потребують додаткового або тимчасового захисту.

2. Законодавче закріплення правового статусу біженців та осіб, які потребують додаткового або тимчасового захисту.

3. Діяльність уповноважених органів виконавчої влади, що беруть участь у вирішенні питань, пов'язаних із біженцями та особами, які потребують додаткового або тимчасового захисту (на прикладах ЗМІ).

Висновки.

Методичні рекомендації.

Робота над цією темою вимагає передусім опрацювання наукової літератури, присвяченої конституційно-правового статусу біженців та осіб, які потребують додаткового або тимчасового захисту

При висвітленні другого питання авторіві необхідно розкрити зміст терміно-понять, що вживаються в чинному законодавстві: біженець; особа, яка потребує додаткового захисту; особи, які потребують тимчасового захисту; тимчасовий захист; країна громадянської належності; країна походження; країна попереднього постійного проживання особи без громадянства та інших. Необхідно охарактеризувати конституційно-правовий статусу біженця та особи, яка потребує додаткового захисту в Україні, а саме: їх права, обов'язки та гарантії.

При висвітленні третього питання, автору необхідно охарактери-

зувати діяльність одного або декількох уповноважених органів виконавчої влади, що беруть участь у вирішенні питань, пов'язаних із біженцями та особами, які потребують додаткового або тимчасового захисту, а саме: Кабінету Міністрів України, спеціально уповноваженого центрального органу виконавчої влади з питань міграції, інших органів виконавчої влади (спеціально уповноважений центральний орган виконавчої влади з питань охорони державного кордону, Служба безпеки України, спеціально уповноважений центральний орган виконавчої влади з питань праці та соціальної політики, Міністерство закордонних справ України тощо).

Нормативні та інші правові акти

1. Конституція України : Закон України від 28 черв. 1996 р. № 254к/96-ВР. URL:<https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/254> (дата звернення: 22.02.2021).
2. Про біженців та осіб, які потребують додаткового або тимчасового захисту : Закон України від 08 лип. 2011 р № 16. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/3671-17#Text> (дата звернення: 22.02.2021).
3. Про імміграцію : Закон України від 7 червн. 2001 р. № 41. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/2491-14#Text> (дата звернення: 22.02.2021).
4. Конвенція про статус біженців від 28 лип.1951 р. URL: https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/995_011#Text (дата звернення: 22.02.2021).
5. Про приєднання України до Конвенції про статус біженців та Протоколу щодо статусу біженців : Закон України від 10 січня 2002 № 2942-III URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/2942-14#Text> (дата звернення: 22.02.2021).

Наукова та навчальна література:

6. Konshyna, M. V. Правовий статус осіб, що потребують додаткового захисту: адміністративно-правова характеристика. *Вісник студентського наукового товариства ДонНУ імені Василя Стуса*. 2016. № 1.8. С. 42-46.
7. Грабар Н.М Особливості порядку в'їзду та виїзду з території України біженців та осіб, які проходять процедуру набуття статусу біженця. *Науковий вісник Дніпропетровської юридичної академії Міністерства внутрішніх справ*. 2005. № 3. С. 266–270.
8. Грабар Н.М. Адміністративно-правова регламентація скерування до органу охорони державного кордону України осіб, які нелегально потрапили на територію України. *Науковий вісник Львівського державного університету внутрішніх справ*. 2006. № 2. С.185–191.
9. Грабар Н.М. Біженство як проблема сьогодення. *Науковий вісник Львівського юридичного інституту*. 2005. № 1. С. 222–230.
10. Грабар Н.М. Правова регламентація порядку порушення справи про надання статусу біженця. *Право України*. 2005. № 7. С. 57–61.
11. Грабар Н.М. Проблема біженців та шляхи її вирішення країнами

СНД. *Науковий вісник Львівського юридичного інституту*. 2004. № 3. С. 193–202.

12. Грабар Н.М. Специфіка процедури видворення за законодавством України. *Науковий вісник Львівського державного університету внутрішніх справ*. 2007. № 1. С. 36–40.

13. Грабова, Я. О. Додатковий та тимчасовий захист як форми захисту вимушених мігрантів в Україні. *Юридичний вісник. Повітряне і космічне право*. 2016. № 2. С.75-79.

14. Діденко Н.А. Розвиток міжнародно-правового поняття "біженці" на сучасному етапі. *Часопис Київського університету права*. 2011. № 4. С. 379-382.

15. Зінич В.М. Діяльність управління Верховного комісара ООН у справах біженців в Україні. *Науковий вісник Київського національного університету внутрішніх справ*. Київ, 2009. №. 6. С. 312-319.

16. Козинець І.Г. Про співвідношення понять "біженці" та "особи переміщені всередині країни". *Держава і право*. 2009. № 45. С. 231-233.

17. Магда, С. О. Правовий статус біженців та осіб, які потребують додаткового захисту в умовах дії надзвичайних адміністративно-правових режимів. *Вісник Харківського національного університету імені ВН Каразіна. Серія: Право*. 2016. № 22. С. 93-96.

18. Савченко Я.А. Деякі питання визначення статусу біженців та надання їм права притулку. *Вісник Академії адвокатури України: право: наука, практика*. 2011. № 3 (22). С. 214-217.

19. Сірант М.М. Забезпечення статусу біженців у країнах Африки. *Науковий вісник Львівського державного університету внутрішніх справ*. Львів, 2010. № 2. С. 374-379.

20. Сірант М.М. Проблеми забезпечення захисту прав окремих категорій біженців. *Науковий вісник Львівського державного університету внутрішніх справ*. Львів, 2010. № 4. С. 198-202.

Тема №11. КОНСТИТУЦІЙНІ СОЦІАЛЬНО-ЕКОНОМІЧНІ ПРАВА ЛЮДИНИ І ГРОМАДЯНИНА В УКРАЇНІ

План

Вступ

1. Стан наукових досліджень конституційних соціально-економічних прав людини і громадянина.

2. Поняття та зміст конституційних соціально-економічних прав людини й громадянина в Україні.

3. Забезпечення соціально-економічних прав місцевими органами державної влади та органами місцевого самоврядування (за матеріалами ЗМІ).

Висновки.

Методичні рекомендації

Для розуміння проблеми і завдань забезпечення прав особи на сучасному етапі необхідно простежити розвиток правової думки з даного питання.

Після цього, необхідно з'ясувати юридичну природу та ознаки соціально-економічних прав. Авторіві необхідно виходити з того, що реалізація соціально-економічних прав, особливо в умовах роздержавлення економіки, є одним із головних способів подолання соціальної нерівності, забезпечення людині гідного рівня життя, реалізація, зокрема, права на соціальне забезпечення є головним обов'язком держави, що визначена в Конституції України, як соціальна.

Важливою складовою курсової роботи є розгляд питання забезпечення конституційних соціально-економічних прав людини і громадянина органами державної влади на місцях та місцевого самоврядування (на вибір автора), а також особливості їх захисту органами судової влади та прокуратури, окреслення шляхів його удосконалення.

Нормативні та інші правові акти

1. Конституція України : Закон України від 28 черв. 1996 р. № 254к/96-ВР. URL:<https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/254> (дата звернення: 22.02.2021).
2. Про загальнообов'язкове державне соціальне страхування : Закон України від 23 верес. 1999 року № 1105-XIV URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/1105-14#Text> (дата звернення: 22.02.2021).
3. Про загальнообов'язкове державне соціальне страхування на випадок безробіття 2 берез.2000 року № 1533-III URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/1533-14#Text> (дата звернення: 22.02.2021).
4. Про загальнообов'язкове державне пенсійне страхування 9 лип. 2003 року № 1058-IV <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/1058-15#Text> (дата звернення: 22.02.2021).

Наукова та навчальна література:

5. Веприцький Р.С. Окремі аспекти забезпечення соціально-економічних прав людини. *Південноукраїнський правничий часопис*. 2008. № 2. С. 6-8
6. Верланов С. Європейська соціальна хартія: нові можливості захисту прав людини в Україні. *Підприємництво, господарство і право*. 2007. № 6. С. 7-10.
7. Верланов С. Імплементация Європейської соціальної хартії (переглянутої) у вітчизняну юридичну практику: проблеми та перспективи. *Правовий часопис*. 2008. № 4. С. 15-21.
8. Верланов С.О. Європейська соціальна хартія: особливості принципів міжнародного тлумачення. *Бюлетень Міністерства юстиції України*.

2008. № 2. С. 119-12.

9. Головін А. Гарантії права людини і громадянина на соціальний захист: деякі питання законодавчого регулювання та здійснення конституційного судочинства. *Вісник Конституційного Суду України*. 2008. № 2. С. 84-92.

10. Задорожня Г. Специфіка державного захисту прав і свобод людини та громадянина в Україні. *Право України*. 2008. № 1. С. 28-30.

11. Константінов С.Ф. Права людини в контексті сьогодення. *Право і суспільство*. 2007. № 2. С. 7-11.

12. Кормич Л.І. Гендерна політика в аспекті соціальної відповідальності держави і суспільства. *Держава і право*. 2008. № 40. С. 574-579.

13. Лукаш Л.О. Принцип пріоритету прав і свобод людини і громадянина в діяльності органів державної влади в Україні. *Бюлетень Міністерства юстиції України*. 2007. № 12. С. 83-92.

14. Мудролюбова Н.О. Право на гідне людське існування - основний критерій соціальної держави. *Бюлетень Міністерства юстиції України*. 2008. № 1. С. 111-120.

15. Прилипко С.М. До питання соціальних прав людини. *Держава і право*. 2008. № 40. С. 271-277.

16. Сташків Б. Механізм забезпечення прав людини у сфері соціального захисту: проблеми гарантій. *Право України*. 2007. № 9. С. 21-24.

17. Строган А. Соціальні права людини та громадянина як невід'ємний елемент побудови правової держави і громадянського суспільства. *Підприємство, господарство і право*. 2008. № 11. С. 137-140.

18. Цебенко С.Б. Соціально-економічні права людини в інтерпретації сучасного православ'я (на матеріалах соціальної доктрини Російської Православної Церкви). *Держава і право*. 2008. № 39. С. 677-682.

19. Шаповал Т.В. Права людини і громадянина: концептуальні підходи до визначення. *Держава і право*. 2008. № 40. С. 154-160.

20. Хоббі, Ю. С. Соціально-економічні права людини у контексті проведення конституційних перетворень в Україні. *Науковий вісник Херсонського державного університету. Серія: Юридичні науки*. 2015. № 2 (1). С. 99-103.

Тема № 12. ЗАБЕЗПЕЧЕННЯ КОНСТИТУЦІЙНИХ ПРАВ І СВОБОД ЛЮДИНИ ТА ГРОМАДЯНИНА В УКРАЇНІ

План

Вступ.

1. Стан наукових досліджень забезпечення конституційних прав і свобод людини в Україні.

2. Поняття та зміст забезпечення конституційних прав і свобод людини в Україні органами публічної влади

3. Практична діяльність органів та підрозділів Національної поліції із охорони конституційних прав і свобод людини в Україні (за матеріалами ЗМІ).

Висновки.

Методичні рекомендації

При підготовці курсової роботи необхідно опрацювати наукову літературу, присвячену забезпеченню конституційних прав і свобод людини в Україні. Здобувачі вищої освіти мають виходити з того, що конституційно-правовий припис закріплений у ст.3 Основного Закону держави покладає на неї юридичний обов'язок утвердження і забезпечення прав і свобод людини. Для розуміння проблеми та завдань забезпечення конституційних прав і свобод людини на сучасному етапі, необхідно простежити розвиток наукової думки з даного питання.

При розгляді другого питання необхідно розкрити зміст поняття забезпечення конституційних прав і свобод людини в Україні, а також складові відповідного механізму. Також, ЗВО мають визначити місце та роль органів публічної влади у забезпеченні конституційних прав і свобод людини в Україні.

При висвітленні третього питання, автору необхідно опрацювати публікації в ЗМІ, в яких висвітлюються конкретні факти з практичної діяльності органів та підрозділів Національної поліції із охорони конституційних прав і свобод людини в Україні. На основі цього зробити теоретичні узагальнення щодо існуючих у цій сфері проблем.

Нормативні та інші правові акти

1. Конституція України : Закон України від 28 черв. 1996 р. № 254к/96-ВР. URL:<https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/254> (дата звернення: 22.02.2021).

2. Про звернення громадян : Закон України від 2 жовт. 1996 р. №393/96-ВР. URL:<https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/393/96-%D0%B2%D1%80#Text> (дата звернення: 22.02.2021).

3. Про Національну поліцію : Закон України від 2 лип. 2015 р. № 580-VIII. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/580-19#Text> (дата звернення: 22.02.2021).

4. Про правовий режим надзвичайного стану : Закон України від 16 берез. 2000 р. № 23. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/1550-14#Text>(дата звернення: 22.02.2021).

5. Про ратифікацію Конвенції про захист прав і основних свобод людини 1950 року, Першого протоколу та протоколів № 2, 4, 7 та 11 до Конвенції : Закон України від 17 лип. 1997 р. № 40. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/475/97-%D0%B2%D1%80#Text> (дата звернення: 22.02.2021).

Наукова та навчальна література:

6. Береза П. Стан соціально-правових гарантій забезпечення прав людини в Україні. *76-та Студентська науково-технічна конференція. Секція права та психології: збірник тез доповідей*. Видавництво Львівської політехніки. 2018.

7. Білоскурська, О. В. Ступінь наукової розробки інституту конституційних обов'язків людини та громадянина в Україні. *Правова держава*. 2017. № 27. С. 28-33.

8. Гуренко М.М. Проблеми захисту людини від дискримінації у правоохоронній діяльності. *Проблеми правознавства та правоохоронної діяльності : Збірник наукових праць*. 2007. № 3. С. 106-113.

9. Долгополов К. І. Гарантії реалізації конституційних прав і свобод громадян. *Юридична наука: проблеми та перспективи розвитку*. Київський національний університет технологій та дизайну. 2018.

10. Задорожня Г. Специфіка державного захисту прав і свобод людини та громадянина в Україні. *Право України*. 2008. № 1. С. 28-30

11. Калініченко, Л. Ф. Глава держави, парламент та виконавча влада як інститути контролю за реалізацією конституційних прав, свобод та обов'язків людини і громадянина в Україні. *Міжнародний науковий журнал Інтернаука. Серія: Юридичні науки*. 2017. № 3. С. 56-60.

12. Крат Д.Ю. Права людини і громадянина та механізм їх забезпечення. *Редакційна колегія*. 2017. с. 72.

13. Лукаш Л.О. Принцип пріоритету прав і свобод людини і громадянина в діяльності органів державної влади в Україні. *Бюлетень Міністерства юстиції України*. 2007. № 12. С. 83-92.

14. Мінюков А. Теоретичні та історико-правові засади забезпечення органами державної влади прав і свобод людини і громадянина в Україні. *Право України*. 2007. № 5. С. 15-20.

15. Негодченко О.В. Критерії оцінки діяльності поліції в сучасних умовах щодо забезпечення прав і свобод людини. *Науковий вісник Дніпропетровського державного університету внутрішніх справ*. 2007. № 4. С. 8-16.

16. Огородник А. Механізм забезпечення прав і свобод людини та принципи законності в Україні. *Право України*. 2008. № 6. С. 14-18.

17. Савченко В.А. Утвердження і забезпечення прав і свобод людини і громадянина як головний обов'язок держави. *Держава і закон: теорія, практика, методика*. 2007. № 2. С. 101-110.

18. Фільштейн В.Л. Забезпечення дотримання прав та свобод громадян під час розслідування злочинів (на досвіді національної поліції держави Ізраїль). *Право і суспільство*. 2007. № 3. С. 125-129.

19. Юзефів, А. Р. "Конституційні гарантії забезпечення прав і свобод людини й громадянина. *Порівняльне аналітичне право*. 2018. № 1. С. 74-77.

20. Юзефів, А. Р. Конституційні гарантії забезпечення прав і свобод людини й громадянина. *Порівняльне аналітичне право*. 2018. № 1. С. 74-77.

Тема №13. КОНСТИТУЦІЙНО-ПРАВОВІ ОСНОВИ ІНСТИТУТУ ГРОМАДЯНСТВА В УКРАЇНІ

План

Вступ

1. Аналіз вітчизняних наукових досліджень поняття та змісту громадянства.
2. Конституційно-правовий інститут громадянства в Україні.
3. Діяльність державних органів, які беруть участь у вирішенні питань громадянства України (за матеріалами ЗМІ).

Висновки

Методичні рекомендації

У першому питанні необхідно приділити увагу науковим дослідженням щодо сутності громадянства та законодавства незалежної України з цього питання.

При висвітленні другого питання авторові необхідно акцентувати увагу на аналізі тих норм інституту громадянства, що закріплюють його принципи, підстави та умови набуття, втрати громадянства України.

При висвітленні третього питання, авторові необхідно опрацювати публікації в ЗМІ та навести конкретні факти з практичної діяльності органів, які беруть участь у вирішенні питань громадянства. На основі цього зробити теоретичні узагальнення щодо існуючих у цій сфері проблем та можливих шляхів їх вирішення.

Нормативні та інші правові акти

1. Конституція України : Закон України від 28 черв. 1996 р. № 254к/96-ВР. URL:<https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/254> (дата звернення: 22.02.2021)
2. Про громадянство України : Закон України від 18 січ. 2001 р. № 13 URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/2235-14#Text> (дата звернення: 22.02.2021).
3. Про звернення громадян : Закон України від 2 жовт. 1996 р. № 393/96-ВР. URL:<https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/393/96-%D0%B2%D1%80#Text> (дата звернення: 22.02.2021).

Наукова та навчальна література:

4. Бедрій Р.Б. Громадянство України: конституційно-правові основи: автореф. дис... канд. Юрид. Наук: 12.00.02. Національна академія внутрішніх справ України. Київ, 2005. 16с.
5. Безсонна Т. Ф. Місце біометричного паспорта в системі документів, що підтверджують громадянство України. *Вісник Луганського державного університету внутрішніх справ імені ЕО Дідоренка*. 2017. № 3.79. С. 132-138.

6. Кирилюк Ф. М. Людина і громадянство в контексті парадигмального виміру політичної науки. *Politology bulletin*. 2018. № 80. С. 8-19.
7. Ковальчук В. Б. Генеза українського законодавства про громадянство. *ScienceRise. Juridical Science*. 2018. № 1. С. 4-10.
8. Комогоров Ю. Громадянство України: правові та соціологічні питання. *Право України*. 2000. № 38.
9. Крилов, М. А. Категорія громадянство як передумова дипломатичного захисту. *Правова держава*. 2017. № 26. С. 179-184.
10. Ляхович У.І. Громадянство як одна з передумов набуття особою правового статусу державного службовця. *Вісник Харківського національного університету внутрішніх справ*. Харків, 2007. № 38. С. 187-192.
11. Манжура Н. Поновлення в громадянстві України як підстава набуття громадянства. *Юридичний журнал*. 2007. № 5. С. 63-64.
12. Поєдинок О. Р. Інститут громадянства в міжнародному праві: найважливіші теоретичні питання та їхні практичні наслідки. *Вісник Південного регіонального центру Національної академії правових наук України*. 2017. № 11. С. 169-178.
13. Россол Т.І. Особа без громадянства (апатрид): міжнародне визначення та національне закріплення. *Право і суспільство*. 2007. № 2. С. 3-6.
14. Россол Т.І. Особа без громадянства (апатрид): міжнародне визначення та національне закріплення. *Право і суспільство*. 2007. № 2. С. 3-6.
15. Слободян В. Д. Громадянство в Україні: порядок набуття та припинення. *The 17 th International scientific and practical conference*. Токуо, 2020. 432 р.
16. Софінська, І. Д. Громадянство та міграція: цивілізаційні, конституційні та глобалізаційні виклики сьогодення. *Часопис Київського університету права*. 2017. № 3. С. 40-46.
17. Софінська, І. Д. Громадянство: зародження правової доктрини. *Часопис Київського університету права*. 2018. № 2. С. 57-62.
18. Суржинський, М. І. Громадянство Європейського Союзу: проблеми визначення. *Часопис Київського університету права*. 2018. № 3. С. 86-89.
19. Фенич Я. В. Припинення громадянства в контексті адміністративно-правового забезпечення права на громадянство. *Науковий вісник публічного приватного права*. 2019. С. 111-116.
20. Чамахашвілі О. Інститут подвійного громадянства. *Юридичний журнал*. 2007. № 3. С. 62-64.

Тема № 14. КОНСТИТУЦІЙНІ ПОЛІТИЧНІ ПРАВА ГРОМАДЯН УКРАЇНИ

План

Вступ

1. Стан наукових досліджень проблематики забезпечення конституційних політичних прав громадян України.

2. Поняття та зміст конституційних політичних прав громадян України.

3. Забезпечення конституційних політичних прав громадян України органами публічної влади (за матеріалами ЗМІ).

Висновки.

Методичні рекомендації

При висвітленні першого питання авторові необхідно здійснити огляд доктринальних джерел в яких досліджується проблематика забезпечення конституційних політичних прав громадян України.

Розглядаючи друге питання ЗВО мають розкрити зміст поняття, а також визначити його обсяг (тобто, охарактеризувати конкретні політичні права громадян України).

При висвітленні третього питання, авторові необхідно опрацювати публікації в ЗМІ та навести конкретні факти з практичної діяльності органів публічної влади із за забезпечення конституційних політичних прав громадян України На основі цього зробити теоретичні узагальнення щодо існуючих у цій сфері проблем та можливих шляхів їх вирішення.

Нормативні та інші правові акти

1. Конституція України : Закон України від 28 черв. 1996 р. № 254к/96-ВР. URL:<https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/254> (дата звернення: 22.02.2021).

2. Про політичні партії в Україні: Закон України від 5 квітня 2001 року № 2365-III. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/2365-14> (дата звернення: 22.02.2021).

3. Про звернення громадян : Закон України від 02 жовт. 1996 р. № 393/96-ВР URL: <http://zakon0.rada.gov.ua/laws/show/393/96-%D0%B2%D1%80> (дата звернення: 22.02.2021).

4. Про Уповноваженого Верховної Ради України з прав людини : Закон України від 23 груд. 1997 р. № 776/97-ВР. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/776/97-%D0%B2%D1%80> (дата звернення: 22.02.2021).

Наукова та навчальна література:

5. Плахотнік О.В. Конституційне право громадян на референдум. *Науковий вісник Київського національного університету внутрішніх справ*. 2009. № 1. С. 89-98.

6. Беляєва М.В. Забезпечення політичних прав громадян як складова політичної функції української держави. Актуальні проблеми охорони громадського порядку та досудового провадження : матеріали наук.-практ. конференцій і круглих столів. Дніпропетровськ, 2010. С. 302-303.

7. Букач В.В. Нормативно-правове регулювання конституційних політичних прав і свобод людини та громадянина в Україні. *Право і суспільство*. 2010. № 1. С. 7-12.

8. Грицай І.О. Місце та роль неурядових правозахисних організацій в механізмі забезпечення прав громадян України. *Науковий вісник Дніпропетровського державного університету внутрішніх справ*. 2011. № 4. С. 113-122.

9. Заворотченко Т.М. Місце політичних прав і свобод людини й громадянина в системі конституційних прав і свобод людини й громадянина в Україні. *Право і суспільство*. 2011. № 1. С. 66-72.

10. Заворотченко Т.М. Нормативно-правові гарантії політичних прав і свобод людини й громадянина в Україні. *Науковий вісник Дніпропетровського державного університету внутрішніх справ*. 2011. №2. С. 62-72.

11. Заворотченко Т.М. Політичні права в системі конституційних прав і свобод людини й громадянина в Україні. *Науковий вісник Дніпропетровського державного університету внутрішніх справ*. 2011. Вип. №1. С. 89-97.

12. Заворотченко Т.М. Право на звернення в системі політичних прав і свобод людини й громадянина . *Право і суспільство*. 2010. № 1. С. 12-16.

13. Заворотченко Т.М. Право на свободу об'єднання у політичні партії та громадські організації: конституційно-правовий аспект. *Науковий вісник Дніпропетровського державного університету внутрішніх справ*. 2009. №4. С. 68-77.

14. Задорожня Г. Специфіка державного захисту прав і свобод людини та громадянина в Україні. *Право України*. 2008. № 1.С. 28-30.

15. Іляшко О. О. Порухення громадянських і політичних прав та свобод людини на тимчасово окупованих територіях України та способи їх захисту. *Вчені записки Таврійського національного університету імені ВІ Вернадського*. 2018. №. 29 (68). № 4. С. 19-27.

16. Ковальчук В. Б., Богів Я. С. Народний суверенітет та права людини в європейській доктрині конституціоналізму. *ScienceRise. Juridical Science*. 2019. №. 1. С. 4-9.

17. Константінов С.Ф. Права людини в контексті сьогодення. *Право і суспільство*. 2007. № 2. С. 7-11.

18. Федоренко В.Л. Конституція України: правова природа та законодавче забезпечення реалізації її положень в сфері прав людини. *Вісник Луганського державного університету внутрішніх справ імені Е.О. Дідоренка*. 2010. № 3. С. 5-14.

19. Шаповал Т.В. Права людини і громадянина: концептуальні підходи до визначення. *Держава і право*. 2008. № 40. С. 154-160

ТЕМА № 15. КОНСТИТУЦІЙНО-ПРАВОВЕ ЗАБЕЗПЕЧЕННЯ ГЕНДЕРНОЇ РІВНОСТІ В УКРАЇНІ

План

Вступ

1. Стан наукових досліджень гендерних відносин та гендерної рівності.
2. Поняття, соціально-правова природа гендеру, гендерних відносин та гендерної політики.
3. Нормативно-правове регулювання гендерних відносин в Україні.
4. Проблеми реалізації гендерної політики в Україні (за матеріалами ЗМІ).

Висновки.

Методичні рекомендації

При розгляді першого питання необхідно виходити з того із важливості значення принципу гендерної рівності для демократизації суспільства; ЗВО необхідно визначити етапи становлення цього явища правової дійсності в Україні. З'ясувати сутність та соціально-правову природу гендерної рівності, її місце і роль в правовій системі України.

Висвітлюючи друге питання, необхідно акцентувати увагу на тому, що гендерна рівність є одним із принципів конституційно-правового статусу особи, а саме принципом рівності незалежно від статі.

При викладі третього питання важливо проаналізувати чинне законодавство України про гендерні відносини та гендерну рівність, розкрити характер та зміст правової основи гендерних відносин в Україні.

При висвітленні четвертого питання автор має охарактеризувати стратегічні напрями діяльності державних органів із забезпечення принципу гендерної рівності (за матеріалами ЗМІ).

Нормативні та інші правові акти

1. Конституція України : Закон України від 28 черв. 1996 р. № 254к/96-ВР. URL:<https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/254> (дата звернення: 22.02.2021).
2. Про забезпечення рівних прав та можливостей жінок і чоловіків: Закон України від 08 верес. 2005 № 52. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/2866-15#Text> (дата звернення: 22.02.2021)
3. Про запобігання та протидію домашньому насильству : Закон України від 7 груд. 2017 року № 2229-VIII. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/2229-19#Text>(дата звернення: 22.02.2021)
4. Про Уповноваженого Верховної Ради України з прав людини : Закон України від 23 груд. 1997 р. № 776/97-ВР. URL:

<https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/776/97-%D0%B2%D1%80> (дата звернення: 22.02.2021).

5. Про ратифікацію Конвенції про захист прав та основоположних свобод людини 1950 року, Першого протоколу та протоколів № 2, 4, 7 та 11 до Конвенції : Закон України від 17 липн. 1997. № 40. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/475/97-%D0%B2%D1%80#Text> (дата звернення: 22.02.2021).

Наукова та навчальна література:

6. Grițai I. Принцип гендерної рівності: вітчизняний досвід і міжнародні стандарти. *Jurnalul juridic national: teorie și practică*. 2018. Т. 31. №. 3-2. – С. 13-16.

7. Kushnir N. V. Міжнародний досвід законодавчого забезпечення гендерної рівності. *Law and Safety*. 2017. Т. 64. №. 1. С. 93-98.

8. Грицай І. О. Механізм забезпечення принципу гендерної рівності: теорія та практика : монографія. Київ : «Хай-Тек Прес», 2018. 560 с

9. Грицай І. О. Принцип гендерної рівності та механізм його забезпечення: теоретико-правовий аспект : автореф. дис. ...докт.юр.наук : 12.00.01. Дніпро, 2018. 42 с.

10. Дашковська О. Державно-правові механізми забезпечення гендерної рівності в Скандинавських країнах. *Вісник Академії правових наук України*. 2007. № 3. С. 150-157.

11. Дашковська О. Становлення принципу гендерної рівності та його закріплення в законодавстві США ХІХ - ХХ ст. *Вісник Академії правових наук України*. 2008. № 4. С. 183-191.

12. Камінська Н., Свешнікова М. Діяльність міжнародних організацій у сфері забезпечення гендерної рівності. *Юридичний часопис Національної академії внутрішніх справ*. 2020. Т. 19. №. 1. С. 102-109.

13. Кормич Л.І. Гендерна політика в аспекті соціальної відповідальності держави і суспільства. *Держава і право*. 2008. № 40. С. 574-579.

14. Лапутіна Ю. А. Маніпуляція поняттям гендерної рівності – поточний тренд когнітивної війни. *Інформаційна безпека людини, суспільства, держави*. 2019. №. 2. С. 125-134.

15. Липець Л.В. Проблеми гендерної нерівності в контексті особистих немайнових прав подружжя. *Бюлетень Міністерства юстиції України*. 2008. № 6. С. 105-110.

16. Макаренко Л.О. Гендерний менталітет в умовах сучасних перетворень. *Часопис Київського університету права : Український науково-теоретичний часопис*. 2007. № 2. С. 21-28.

17. Романова Н. Еволюція доктринальних джерел з питань гендерної рівності. *Юридичний часопис Національної академії внутрішніх справ*. 2020. № 19.1. С.т 73-80.

18. Сторожук С. В., Гоян І. М. Гендерна рівність у транзитивних суспільствах: проблеми і перспективи. *Науковий вісник НУБіП України. Серія:*

Гуманітарні студії. 2018. №. 280. С. 18-29.

19. Фрицький О. Ф., Романюк І. І. Конституційно-правові аспекти забезпечення гендерної рівності в Україні. *Молодий вчений*. 2017. №. 1. С. 146-148.

20. Шахман Н.В. Конституційно-правові проблеми забезпечення гендерної рівності в Україні. *Держава і право*. 2008. № 42. С. 214-217.

21. Ярош О.Б. Ефективне врядування у реалізації гендерної політики в Україні. *Держава і право*. 2008. №40. С. 592-596.

Тема №16. КОНСТИТУЦІЙНЕ ПРАВО ЛЮДИНИ НА БЕЗПЕЧНЕ ДЛЯ ЖИТТЯ І ЗДОРОВ'Я ДОВКІЛЛЯ

План

Вступ

1. Стан наукових досліджень забезпечення конституційного права людини на безпечне для життя і здоров'я довкілля.

2. Поняття та зміст конституційного права людини на безпечне для життя і здоров'я довкілля.

3. Діяльності органів публічної влади із забезпечення конституційного права людини на безпечне для життя і здоров'я довкілля (за матеріалами ЗМІ).

Висновки.

Методичні рекомендації

При висвітленні першого питання авторіві необхідно здійснити огляд доктринальних джерел в яких досліджується проблематика забезпечення конституційного права людини на безпечне для життя і здоров'я довкілля.

Розглядаючи друге питання ЗВО мають дати визначення поняття конституційного права людини на безпечне для життя і здоров'я довкілля, а також розкрити його зміст (визначити юридичні можливості, які має соціальний суб'єкт).

При висвітленні третього питання, авторіві необхідно опрацювати публікації в ЗМІ та навести конкретні факти з практичної діяльності органів публічної влади із за забезпечення конституційного права людини на безпечне для життя і здоров'я довкілля. На основі цього зробити теоретичні узагальнення щодо існуючих у цій сфері проблем та можливих шляхів їх вирішення.

Нормативні та інші правові акти

1. Конституція України : Закон України від 28 черв. 1996 р. № 254к/96-ВР. URL:<https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/254> (дата звернення: 22.02.2021).
2. Про охорону навколишнього природного середовища: Закон України 25 червня 1991 року № 1264-ХІІ. URL:<https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/1264-12> (дата звернення: 22.02.2021).
3. Про Уповноваженого Верховної Ради України з прав людини : Закон України від 23 груд. 1997 р. № 776/97-ВР. URL:<https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/776/97-%D0%B2%D1%80> (дата звернення: 22.02.2021).
4. Про ратифікацію Конвенції про захист прав та основоположних свобод людини 1950 року, Першого протоколу та протоколів № 2, 4, 7 та 11 до Конвенції : Закон України від 17 липн. 1997. № 40. URL:<https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/475/97-%D0%B2%D1%80#Text> (дата звернення: 22.02.2021).

Наукова та навчальна література:

5. Алиев О.К. Конституционные основы охраны окружающей природной среды и природопользования: характеристика, проблемы, тенденции. Юрист : Научно-практический журнал. 2007. № 4. С. 2-3.
6. Дика Ю.В. Поняття правових обмежень права на екологічну інформацію. *Часопис Київського університету права : Український науково-теоретичний часопис*. 2007. № 4. С. 167-171.
7. Жуковіна Л. Забезпечення права громадян на захист від шкідливого впливу шуму. *Юридичний журнал*. 2007. № 9. С. 86-91.
8. Задорожня Г. Специфіка державного захисту прав і свобод людини та громадянина в Україні. *Право України*. 2008. № 1. С. 28-30
9. Іванюшенко В.В. Особливості гарантій права людини на безпечне для життя і здоров'я довкілля. *Бюлетень Міністерства юстиції України*. 2011. № 1. С. 36-43.
10. Іванюшенко В.В. Юридичні гарантії права людини на безпечне для життя і здоров'я довкілля. *Право і суспільство*. 2007. № 3. С. 8-13
11. Кириченко Ю. В., Кіхтенко М. В. Право на життя: відповідність конституційної практики України європейським стандартам. *Науковий вісник Дніпропетровського державного університету внутрішніх справ*. 2019. № 1. С. 26-29.
12. Константінов С.Ф. Права людини в контексті сьогодення. *Право і суспільство*. 2007. № 2. С. 7-11.
13. Лукаш Л.О. Принцип пріоритету прав і свобод людини і громадянина в діяльності органів державної влади в Україні. *Бюлетень Міністерства юстиції України*. 2007. № 12. С. 83-92
14. Орловська Я. Б. Місце і роль права фізичної особи на безпечне для життя і здоров'я довкілля у загальній системі особистих немайнових прав. *Часопис Національного університету "Острозька академія"*. 2019. №. 2. С. 20.

15. Соловійов А. До питання співвідношення права людини на життя та права на безпечне для життя і здоров'я довкілля. *Підприємництво, господарство і право*. 2008. № 1. С. 7-9.

16. Суєтнов Є. П. Право на безпечне для життя і здоров'я довкілля в аспекті збереження та відновлення природних екосистем. *Проблеми законності*. 2020. №. 151. С. 65-86.

17. Шаповал Т.В. Права людини і громадянина: концептуальні підходи до визначення. *Держава і право*. 2008. №. 40. С. 154-160.

18. Шепель М. А. Способи вирішення адміністративних спорів у сфері захисту права людини на безпечне довкілля. *Юридичний вісник*. 2018. С. 56.

19. Ястребов А.Е. Актуальные проблемы судебной защиты конституционных экологических прав граждан. *Конституционное и муниципальное право*. 2007. № 12. С. 17-21.

Тема № 17. КОНСТИТУЦІЙНЕ ПРАВО ГРОМАДЯН НА ПРОВЕДЕННЯ МИРНИХ ЗБОРІВ, МІТИНГІВ, ПОХОДІВ І ДЕМОНСТРАЦІЙ

План

Вступ

1. Стан наукових досліджень конституційного права громадян на мирні збори, мітинги, походи і демонстрації.

2. Поняття та зміст права громадян на мирні збори, мітинги, походи і демонстрації.

3. Забезпечення конституційного права громадян на мирні збори, мітинги, походи і демонстрації органами публічної влади в Україні (за матеріалами ЗМІ).

Висновки.

Методичні рекомендації

При висвітленні першого питання авторіві необхідно здійснити огляд доктринальних джерел в яких досліджується проблематика забезпечення конституційного права громадян на мирні збори, мітинги, походи і демонстрації.

Розглядаючи друге питання ЗВО мають дати визначення поняття конституційного права громадян на мирні збори, мітинги, походи і демонстрації, а також розкрити його зміст (визначити юридичні можливості, які має соціальний суб'єкт).

При висвітленні третього питання, авторіві необхідно опрацювати публікації в ЗМІ та навести конкретні факти з практичної діяльності органів публічної влади із за забезпечення конституційного права громадян на

мирні збори, мітинги, походи і демонстрації. На основі цього зробити теоретичні узагальнення щодо існуючих у цій сфері проблем та можливих шляхів їх вирішення.

Нормативні та інші правові акти

1. Конституція України : Закон України від 28 черв. 1996 р. № 254к/96-ВР. URL:<https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/254> (дата звернення: 22.02.2021).

2. Про громадські об'єднання Закон України від 22 березня 2012 року № 4572-VI. URL:<https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/4572-17> (дата звернення: 22.02.2021)

3. Про звернення громадян : Закон України від 02 жовт. 1996 р. № 393/96-ВР URL: <http://zakon0.rada.gov.ua/laws/show/393/96-%D0%B2%D1%80> (дата звернення: 22.02.2021)

4. Про ратифікацію Конвенції про захист прав та основоположних свобод людини 1950 року, Першого протоколу та протоколів № 2, 4, 7 та 11 до Конвенції : Закон України від 17 липн. 1997. № 40. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/475/97-%D0%B2%D1%80#Text> (дата звернення: 22.02.2021).

Наукова та навчальна література:

5. Bondar M., Valeriia N. Реалізація права на мирні зібрання: фактори обмеження і механізми забезпечення законності. *Наукові записки НаУКМА. Юридичні науки*. 2019. Т. 4. С. 3-13.

6. Sveatnenko A. Європейська практика застосування актів про мирні збори // *Jurnalul juridic national: teorie și practică*. 2017. Т. 27. №. 5. С. 53-56.

7. Zagorodnyuk A. G. Право на мирні зібрання в системі конституційних прав і свобод людини і громадянина. *Правничий часопис Донецького університету*. 2018. №. 1-2. С. 11-16.

8. Zahorodniuk A. H. Конституційне право на мирні збори, мітинги, демонстрації: питання термінології. *Правове забезпечення інтеграції України в європейський політичний, економічний, безпековий, інтелектуальний простір*. 2019. С. 51-54.

9. Адашис Л. І., Дробко О. А. Конституційне право громадян на мирні зібрання: сучасний стан правового регулювання в Україні. *Юридичний науковий електронний журнал*. 2017. №. 6. С. 54-57.

10. Веніславський Ф. Ідея народовладдя в теорії та практиці українського державотворення (соціально-правова цінність ідеї народовладдя). *Вісник Конституційного Суду України*. 2011. № 3. С. 48-56

11. Кружилина О.А. Деякі проблемні питання реалізації та судового захисту права громадян збиратися мирно, без зброї проводити збори, мітинги, походи й демонстрації. *Право і безпека*. 2012. № 4 (41). С. 14-19.

12. Масич В.В. Особливості реалізації права на мирні зібрання в Україні. *Держава і право*. 2011. № 54. С. 697-701.

13. Нестерович В. Ф. Проблеми конституційно-правового регулювання

проведення мирних зібрань громадян в Україні. *Вісник Луганського державного університету внутрішніх справ імені ЕО Дідоренка*. 2018. Т. 2. №. 82. С. 48-59.

14. Онищенко С. М. Реалізація права на мирні зібрання за умов зміцнення в Україні інститутів громадянського суспільства. *Наука і правоохорона*. 2017. №. 2. С. 125-130.

15. Самбор М. А. Відсутність зброї як необхідна умова для безперешкодного здійснення права на мирні зібрання. *Вісник Луганського державного університету внутрішніх справ імені ЕО Дідоренка*. 2018. №. 4. С. 165-173.

16. Самбор М. А. Право на свободу мирних зібрань в Україні: еволюція конституційних норм протягом століття. *Вісник Луганського державного університету внутрішніх справ імені ЕО Дідоренка*. 2019. Т. 1. №. 85. С. 62-74.

17. Святненко А. П. Генеза історичного становлення права на мирні зібрання. *Право і суспільство*. 2018. №. 6. С. 45-51.

18. Царук Л. С. Право на одночасні мирні зібрання та контрзібрання в Україні. *Держава і право*. 2011. № 54. С. 216-219.

Тема № 18. КОНСТИТУЦІЙНО-ПРАВОВІ ЗАСАДИ ВИБОРЧОЇ СИСТЕМИ В УКРАЇНІ

План

Вступ

1. Вітчизняні наукові дослідження виборчої системи.
2. Поняття та зміст сучасних виборчих систем в Україні.
3. Виборчі системи, за якими проводились вибори народних депутатів України у період незалежності України.

Висновки.

Методичні рекомендації

Виклад першого питання необхідно пов'язати з аналізом різновидів виборчих систем, побудованим на наукових дослідженнях вітчизняних науковців.

Зміст другого питання має містити поняття виборчої системи та стисло характеристику її різновидів. Висвітлення цього питання повинно відбуватись через аналіз чинного виборчого законодавства, а саме ємної характеристики виборчих систем, за якими формується Верховна Рада України, обирається Президент України та органи місцевого самоврядування. Визначення недоліків і переваг різновидів виборчих систем в Україні слід підкріпити власними пропозиціями автора щодо вдосконалення виборчої системи в Україні на основі конституційного принципу народовладдя.

Бачення автора щодо потреби удосконалення виборчої системи в Україні також має базуватись на аналізі виборів народних депутатів. Для цього бажано проаналізувати переваги/недоліки мажоритарної виборчої системи, змішаної та пропорційної систем (на прикладах виборів народних депутатів, що проводилися за часів незалежності нашої держави).

Нормативні та інші правові акти

1. Конституція України : Закон України від 28 черв. 1996 р. № 254к/96-ВР. URL:<https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/254> (дата звернення: 22.02.2021).
2. Про Центральну виборчу комісію : Закон України від 30 черв. 2004 р. № 1932-IV URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/1932-15> (дата звернення: 22.02.2021).
3. Про Державний реєстр виборців : Закон України від 22 лют. 2007 р. № 698-V. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/698-16> (дата звернення: 22.02.2021).
4. Виборчий Кодекс України: Закон України від 19 груд. 2019р. № 396-IX URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/396-20#Text> (дата звернення: 22.02.2021).

Наукова та навчальна література:

5. Бондаренко І. В. Виборчі системи та повноваження глав держав, парламентів, урядів окремих країн світу. Боротьба з організованою злочинністю і корупцією (теорія і практика). 2009. №21. С. 170-181.
6. Osadchuk I. Y. Прямі вибори прем'єр-міністра як індикатор атипової парламентської системи правління в Державі Ізраїль (1996–2003). *Політичне життя*. 2018. №. 4. С. 37-43.
7. Аміров А. О. Президентські вибори та зовнішньополітичний вибір України: грані взаємовпливу. *SPACE/Society, Politics, Administration in Central Europe*. 2019. №. 11.
8. Бакумов О. Принципи участі громадян України у виборах та референдумах. *Право України*. 2012 . № 3/4. С. 504-510
9. Дашковська О. Референдум як інститут безпосередньої демократії: досвід зарубіжних країн. *Вісник Академії правових наук України : Видавництво "Право" Академії правових наук України*. 2010. № 1. С. 235-241.
10. Дерев'янка С. М. Інститут місцевого референдуму в Україні: доцільність та перспективи оновлення його конституційної моделі *prescarpathian bulletin of the shevchenko scientific society idea*. 2018. №. 5 (49). С. 85-96.
11. Єгорова В. С. Зміни у виборчому праві. *Прикарпатський юридичний вісник*. 2020. №. 2 (31). С. 10-13.
12. Заяць Н.В. Актуальні проблеми становлення інституту народовладдя в сучасній Україні. *Право і суспільство*. 2010. № 2. С. 44-53/
13. Ільницький М. С. Демократичні вибори як основа створення органів

виконавчої влади та місцевого самоврядування. *Вісник Луганського державного університету внутрішніх справ імені ЕО Дідоренка*. 2018. Т. 2. №. 82. С. 11-21.

14. Когут, Ольга Володимирівна. "До питання про Виборчий кодекс України. *Правові засади організації та здійснення публічної влади*. 2020. С. 169-173.

15. Корнієнко, В. "Міжнародні стандарти гендерної рівності та місцеві вибори в Україні. *Юридичний вісник*. 2019. № 3. С.33-37.

16. Нестерович В. Ф. Проблеми та перспективи прийняття Виборчого кодексу України. *Право і суспільство*. 2017. №. 6. С. 24-29.

17. Сердюк Л.М. Чи потрібен Україні виборчий кодекс: аргументи «за» і «проти». *Науковий вісник Дніпропетровського державного університету внутрішніх справ*. 2019. № 2 (99). С.51-55.

18. Стадник О. Вибори до Рад як чинник радянзації подільського селянства у 20-х рр. ХХ ст. *Наукові записки Вінницького державного педагогічного університету імені Михайла Коцюбинського*. 2018. №. 26. С. 159-168.

19. Чекалюк В. В., Ільянова А. О. Політичні перегони вибори 2024: перспективні методи формування громадської думки. *Гілея: науковий вісник*. 2019. №. 146 (3). С. 97-101.

20. Шелемба М. Вибори до Європейського парламенту в 2019 р.: ідеологічні особливості. *Геополітика України: історія і сучасність*. 2019. №. 2 (23). С. 47-58.

Тема № 19. КОНСТИТУЦІЙНО-ПРАВОВЕ РЕГУЛЮВАННЯ ВИБОРІВ ПРЕЗИДЕНТА УКРАЇНИ

План

Вступ

1. Сучасні наукові дослідження конституційно-правового інституту виборів Президента в Україні.

2. Правова регламентація порядку організації та проведення виборів Президента України.

3. Вибори Президента України у 2009, 2014 та 2019 рр.: порівняльна характеристика.

Висновки.

Методичні рекомендації

При висвітленні першого питання необхідно ознайомитись із науковими працями вітчизняних науковців, що досліджували цей конституційно-правовий інститут. Це надасть загальну уяву про ступінь розробки даної проблематики.

Друге питання вимагає ретельного опрацювання нормативно-правової бази, що регламентує порядок організації та проведення виборів Президента України. Необхідно звернути увагу на основоположні засади здійснення виборів, на вимоги, що встановлюються для кандидатів на пост Президента України та стадії виборчого процесу.

При висвітленні третього питання плану необхідно з'ясувати спільні та відмінні риси виборчого процесу та його законодавчого регулювання у 2009, 2014 та 2019 рр.

Нормативні та інші правові акти

1. Конституція України : Закон України від 28 черв. 1996 р. № 254к/96-ВР. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/254> (дата звернення: 22.02.2021).

2. Виборчий Кодекс України : Закон України від 19 груд. 2019р. № 396-IX URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/396-20#Text> (дата звернення: 22.02.2021).

3. Положення про Офіс Президента України: Затверджене Указом Президента України 25 червня 2019 року № 436/2019 URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/436/2019#Text> (дата звернення: 22.02.2021).

4. Про Раду національної безпеки і оборони України: Закон України від 5 березня 1998 року № 183/98-ВР URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/183/98-%D0%B2%D1%80#Text> (дата звернення: 22.02.2021).

5. Про правовий режим надзвичайного стану: Закон України від 28.12.2015, № 4, ст.44 URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/1550-14#Text>(дата звернення: 22.02.2021).

Наукова та навчальна література:

6. Батанов О.В. Інавгурація президента як інститут конституційного права: аксіологічні та онтологічні засади. Часопис Київського університету права. 2011. № 4. С. 114-119.

7. Бедрій Р.Б. Поняття єдності державної влади та роль Президента України у забезпеченні її. Науковий вісник Львівського державного університету внутрішніх справ : Серія юридична. 2007. Вип. 2. С. 97-102.

8. Берназюк Я.О. Роль та місце указів Президента України в системі актів глави держави. *Публічне право*. 2012. № 2. С. 15-22.

9. Берназюк Я.О. Розпорядження Президента України як один з видів актів глави держави. *Держава і право*. 2011. Вип. 53. С. 152-158.

10. Волощук О.Т. Місце Президента у механізмі державної влади. Бюлетень Міністерства юстиції України. 2011. № 12. С. 23-33.

11. Волощук О.Т. Імпічмент як форма контролю за діяльністю вищої посадової особи. *Держава і право*. 2012. Вип. 55. С. 184-191.

12. Вуєв В. Конституційно-правовий статус Президента України та

Президента Франції: порівняльна характеристика. Юридична наука та правохоронна діяльність : Матеріали міжвуз. наук.-практ. конф. курсантів, студентів та слухачів (м. Дніпропетровськ, 15 травня 2009 р.). Дніпропетровськ, 2009. Вип. 10. С. 22-23.

13. Горбатюк В.В. Інститут президенства в Україні: історико-правовий аспект. *Часопис Київського університету права*. 2011. № 2. С. 325-329.

14. Діус Н.І. Конституційно-правове регулювання підстав дострокового припинення повноважень глави держави в Україні та країнах СНД. *Держава і право*. 2010. Вип. 49. С. 175-183.

15. Кафарський В.В. Судовий захист прав громадян у процесі виборів Президента України . Судова апеляція. 2010. № 4. С. 24-30.

16. Когут Н.І. Повноваження Президента України та органів виконавчої влади в контексті конституційної реформи 2004 року. Актуальні проблеми адміністративного законодавства України: шляхи його вдосконалення : матеріали III міжнародної наук.-практ. конференції (м. Івано-Франківськ, 4-5 червня 2010 р.). Івано-Франківськ. 2010. С. 201-207.

17. Кохановський В.В. Інститут Президента в Україні та конституційно-правове закріплення строку його повноважень та способу обрання. *Часопис Київського університету права*. 2011. № 3. С. 113-116.

18. Литвинов О. Інститут президента як невід'ємний елемент республіканської форми правління: конституційно-правова характеристика. *Підприємство, господарство і право*. 2011. № 6. С. 122-126.

19. Лойко Л.І. Забезпечення прав національних меншин у контексті президентських виборів. *Держава і право : Збірник наукових праць*. 2009. Вип.46. С. 617-620.

20. Магера А. Правове регулювання та основні аспекти організації і проведення виборів Президента України 17 січня 2010 року. Вісник Центральної виборчої комісії. ЦВК. 2010. № 1. С. 26-39.

21. Макаренко О.Г. Роль та місце Президента України у здійсненні зовнішньої політики. *Бюлетень Міністерства юстиції України*. 2007. № 6. С. 111-121.

22. Основні статистичні відомості виборчого процесу 2010 року з чергових виборів Президента України. *Вісник Центральної виборчої комісії*. 2010. № 1. С. 12-13.

23. Павловська Н. Механізм процедури імпічменту. *Право України*. 2010. № 3. С. 115-119.

24. Пушкіна О. Особливості конституційно-правового регулювання інституту Президента України. *Юридична Україна*. 2012. № 2. С. 20-25.

25. Результати голосування на виборах Президента України 17 січня 2010 року. Вісник Центральної виборчої комісії. 2010. № 1. С. 14.

26. Сердюк Л.М. Конституційне регулювання імпічменту Президента в Україні й окремих зарубіжних країнах. *Науковий вісник Дніпропетровського державного університету внутрішніх справ*. 2018. № 2. С. 77-79.

27. Сердюк Л.М. Конституційне регулювання процедури імпічменту

Президента в Україні та пострадянських державах. *Науковий вісник Дніпропетровського державного університету внутрішніх справ*. 2017. № 4. С. 56-58.

28. Сердюк Л.М. Президент України як багатоаспектний державно-правовий феномен: доктринальні підходи до розуміння. *Науковий вісник Дніпропетровського державного університету внутрішніх справ*. 2020. № 4. С. 106-110.

29. Фрицький Ю.О. Деякі аспекти правового статусу Президента України. *Право і суспільство*. 2010. № 4. С. 40-43.

Тема №20. КОНСТИТУЦІЙНО-ПРАВОВИЙ СТАТУС КОМІТЕТІВ ВЕРХОВНОЇ РАДИ УКРАЇНИ

План

Вступ

1. Наукові дослідження організації та діяльності комітетів Верховної Ради України у вітчизняній конституційно-правовій доктрині.

2. Законодавче закріплення статусу комітету як основного робочого органу парламенту.

3. Порівняльний аналіз практичної діяльності комітету Верховної Ради України з питань правоохоронної діяльності (чи будь-якого іншого комітету за бажанням автора) у 2014 та 2020 роках.

Висновки.

Методичні рекомендації

Для висвітлення першого питання автору необхідно ознайомитись з науковими працями вітчизняних правників, в яких висвітлюються питання організації та діяльності комітетів Верховної Ради України.

При висвітленні другого питання з'ясувати конституційно-правовий статус комітету Верховної Ради України, як основного робочого органу парламенту.

Особливої уваги потребує третє питання пропонованого плану. Розкриття даного питання вимагає від ЗВО проявити вміння працювати з Інтернет джерелами, знаходити необхідну інформацію на шпальтах періодичних видань тощо. Автору слід самостійно опрацювати дані про практичну діяльність комітету Верховної Ради України з питань правоохоронної діяльності (чи іншого комітету - за бажанням автора) у 2014-2020 роках.

Нормативні та інші правові акти

1. Конституція України : Закон України від 28 черв. 1996 р. № 254к/96-ВР. URL:<https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/254> (дата звернення:

22.02.2021).

2. Про Регламент Верховної Ради України: Закон України від 09 березня 2010 р. № 16-17, ст.134. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/1861-17#Text>(дата звернення: 22.02.2021).

3. Про комітети Верховної Ради України: Закон України від 4 квітня 1995 р. № 19. Ст. 135. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/116/95-%E2%F0#Text>(дата звернення: 22.02.2021).

4. Про статус народного депутата: Закон України від 21.11.92, 1993, № 3, ст. 18 URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/2790-12#Text>(дата звернення: 22.02.2021).

5. Про назву, структуру і кількісний склад парламенту України: Закон України від 7 жовтня 1993 року №42, ст.395 URL:<https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/3488-12#Text> (дата звернення: 22.02.2021).

Наукова та навчальна література:

6. Парламентське право України: Навч. посібник / Кол.авт; За ред. д-ра юрид. наук, проф.. О.Н. Ярмиша. Харків: Вид-во Харк. нац. ун-ту внутр. справ, 2007. 500 с.

7. Горовенко М. Парламентські комітети і комісії в Україні та зарубіжних країнах . *Право України*. 2008. № 7. С. 30-34.

8. Кальченко С. Окремі аспекти нормотворчої діяльності Верховної Ради України. *Юридичний журнал* : правове видання / Гуцалова К. (гол. ред.). ВО "Юстініан". 2007. № 1. С.8-12.

9. Мудра О. Роль комітетів Верховної Ради України у законодавчому процесі. *Право України*. 2000. №12. С.29.

10. Порубенський О.М. Окремі питання організації комітетів у структурі парламенту: заурбіжний досвід та Україна. *Часопис Київського університету права* : Український науково-теоретичний часопис / Ю.С. Шемшученко (голов. ред.) : Київський університет права НАН України. 2007. № 1. С. 72-77.

11. Суска В.А. Вдосконалення роботи Верховної Ради. Матеріали круглого столу з актуальних проблем конституційного права (Кривий Ріг, 24 квітня 2008 р.). Дніпропетровськ : ДДУВС. 2008. С. 34-37.

12. Федоренко В. Конституційні засади організації та діяльності комітетів, тимчасових спеціальних комісій і тимчасових слідчих комісій Верховної Ради України. *Вісник прокуратури*. 2011. № 2. С. 40-50.

13. Фрицький Ю. Парламент України - Верховна Рада та його роль у реалізації законодавчої влади. *Право України* : Юридичний журнал. 2007. № 7. С. 3-7.

14. Швець Т.В. Основні аспекти діяльності комітетів Верховної Ради України та аналогічних органів у парламентах окремих зарубіжних країн: порівняльний аналіз. *Науковий вісник Київського національного університету внутрішніх справ: Науково-теоретичний журнал*. 2006. Вип. 2. С. 85-90.

Тема №21. ЗАКОНОДАВЧИЙ ПРОЦЕС В УКРАЇНІ

План

Вступ

1. Стан наукових досліджень законодавчого процесу в Україні.
2. Правова регламентація стадій законодавчого процесу.
3. Особливості прийняття конституційних законів.
4. Законодавча діяльність Верховної Ради України у 2014 – 2020

рр.

Висновки.

Методичні рекомендації

Слід уявити, що законодавча влада в демократичній державі переважно здійснюється загальнодержавним представницьким органом, оскільки народне законотворення – прийняття законів шляхом референдуму – надзвичайно рідкісне явище в законодавчій практиці, а в Україні законодавчі референдуми взагалі ще не проводились; акцентувати увагу слід на тому, що головним видом парламентських процедур є законодавча.

Надаючи відповідь на друге питання необхідно проаналізувати положення стст. 93-94 Конституції України, а також відповідних норм Регламенту ВРУ. Необхідно висвітлити порядок внесення і відкликання законодавчих пропозицій, законопроектів, поправок. Звернути увагу на таку важливу стадію законодавчого процесу в Україні як підписання, опублікування, ведення в дію законів, що прийняті Верховною Радою України.

Особливу увагу приділити з'ясуванню відмінностей у процедурі прийняття конституційних та інших законів.

Висвітлюючи останнє питання слід проаналізувати законодавчу діяльність парламенту за період з 2014-2020 рр.; вказати на проблеми в означеній сфері, опрацювавши нормативні джерела, наукову літературу.

Нормативні та інші правові акти

1. Конституція України : Закон України від 28 черв. 1996 р. № 254к/96-ВР. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/254> (дата звернення: 22.02.2021).

2. Про статус народного депутата: Закон України від 21.11.92, ВВР, 1993, № 3, ст. 18 URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/2790-12#Text> (дата звернення: 22.02.2021).

3. Про Регламент Верховної Ради України: Закон України від 09.03.2010, ВВР, 2010, № 16-17, ст.134 URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/1861-17#Text> (дата звернення: 22.02.2021).

4. Про комітети Верховної Ради України: Закон України від 04.04.95, ВВР, 1995, № 19, ст.135 URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/116/95-%E2%F0#Text> (дата звернення: 22.02.2021).

5. Про затвердження Положення про Апарат Верховної Ради України : Розпорядження Верховної Ради України № 769 від 25 серпня 2011 р. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/769/11-%D1%80%D0%B3#Text> (дата звернення: 22.02.2021).

6. Про порядок офіційного оприлюднення нормативно-правових актів та набрання ними чинності: Указ Президента України №503/97 від 10 червня 1997 року № 24. С 11. URL:<https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/503/97#Text> (дата звернення: 22.02.2021).

Наукова та навчальна література:

7. Андрусів Л.М. Правова основа законодавчого процесу в Українію *Науковий вісник Львівського державного університету внутрішніх справ*. 2007. Вип. 1. С. 231-239.

8. Андрусів Л.М. Теоретичні основи дослідження законодавчого процесу в Україні. *Науковий вісник Львівського державного університету внутрішніх справ*. 2007. Вип. № 3. С. 143-149.

9. Безсмертний Р. Президент України і Верховна Рада України. *Віче*. 2000. № 7. с.34-38.

10. Єрмолаєв В. Про законодавчу діяльність Верховної Ради Української РСР. *Вісник Академії правових наук України*. 2007. № 2. С. 71-79

11. Журавський В. Керівництво парламентом та його палатами. *Юридичний Вісник*. 2001. №2. С.100.

12. Колодій А., Лисенков С., Тихомаров О. Закон для законів. *Віче*. 1995. №5.

13. Колодій А.М., Олійник А.Ю. Державне будівництво і місцеве самоврядування в Україні: Підручник. За ред. Я.Ю. Кондратьєва. Київ: 2007. 499 с.

14. Косинський В. Законодавчий процес та процедура, їх основні стадії і етапи. *Право України*. 1999. №6. С.26.

15. Манжул К.В. Участь народних депутатів у законодавчому процесі. *Центральноукраїнський правничий часопис Кіровоградського юридичного інституту*. Кіровоград 2006. № 1. С. 15-20.

16. Мудра О. Роль комітетів Верховної Ради України у законодавчому процесі. *Право України*. 2000. №12. С.29-32.

17. Парламент України: версія 2000. *Юридичний вісник України*. 2000. №5. С. 3-6.

18. Перерва Ю. Еволюція законодавчого процесу: зарубіжний досвід. *Господарство і право*. 2009. № 11. С. 18-22.

19. Тертишник В. Забезпечення верховенства права та концептуальні проблеми гармонізації законодавчого процесу. *Право України*. Київ. 2010. № 12. С. 74-79

20. Чимний Р. Регламент – не закон, “меншість” – не парламент. *Закон і бізнес*. 2000. № 28. С. 1-2.

21. Ющик О.І. Актуальні проблеми законодавчого процесу. *Віче*. 2007. № 12. С. 3-6.

22. Ющик О.І. Теоретичні основи законодавчого процесу. Київ: Парламентське вид-во, 2004. 520 с.

Тема № 22. ФУНКЦІЇ ВЕРХОВНОЇ РАДИ УКРАЇНИ

План

Вступ.

1. Стан наукових досліджень основних напрямків діяльності (функцій) Верховної Ради України.

2. Характеристика основних функцій Верховної Ради України.

3. Особливості реалізації установчої та контрольної функцій Верховною Радою України в сучасних умовах (на прикладах у період 2014 – 2020 рр.).

Висновки.

Методичні рекомендації

Розкриваючи перше питання, необхідно звернутися до напрацювань учених, присвячених проблемам наукового та законодавчого визначення і практичної реалізації функцій органу законодавчої влади.

Виклад другого питання необхідно пов'язати із положеннями теорії держави та права щодо понять, класифікації та видів функцій держави та її органів і органічно перейти до характеристики функцій і повноважень Верховної Ради України. Важливо пам'ятати, що в науці конституційного права немає єдиного погляду стосовно функцій парламенту.

Під час розгляду третього питання необхідно детально проаналізувати існуючу нормативно-правову базу з питань реалізації Верховною Радою України установчої функції, окресливши при цьому сфери та напрямки її повноважень відносно формування (припинення повноважень) органів держави та призначення (звільнення з посади) вищих посадових осіб, а також контрольної функції, зосередивши особливу увагу на характеристиці органів, що беруть участь у її здійсненні, та існуючих формах парламентського контролю.

Важливою складовою змісту третього питання має бути наголос на особливостях здійснення установчої та контрольної функцій парламенту України у період з 2014 – 2020 рр., з урахуванням останніх змін, внесених до Конституції України.

Нормативні та інші правові акти

1. Конституція України : Закон України від 28 черв. 1996 р. № 254к/96-ВР. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/254> (дата звернення: 22.02.2021).

2. Про статус народного депутата: Закон України від 21.11.92, ВВР, 1993, № 3, ст. 18 URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/2790-12#Text> (дата звернення: 22.02.2021).

3. Про Регламент Верховної Ради України: Закон України від 09.03.2010, ВВР, 2010, № 16-17, ст.134 URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/1861-17#Text> (дата звернення: 22.02.2021).

4. Про комітети Верховної Ради України: Закон України від 04.04.95, ВВР, 1995, № 19, ст.135 URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/116/95-%E2%F0#Text> (дата звернення: 22.02.2021).

5. Про затвердження Положення про Апарат Верховної Ради України : Розпорядження Верховної Ради України № 769 від 25 серпня 2011 р. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/769/11-%D1%80%D0%B3#Text> (дата звернення: 22.02.2021).

6. Про порядок офіційного оприлюднення нормативно-правових актів та набрання ними чинності: Указ Президента України №503/97 від 10 червня 1997 року № 24. С 11. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/503/97#Text> (дата звернення: 22.02.2021).

7. Виборчий Кодекс України : Закон України від 19 груд. 2019р. № 396-IX URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/396-20#Text> (дата звернення: 22.02.2021).

8. Про комітети Верховної Ради України: Закон України від 4 квітня 1995 р. № 19. Ст. 134. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/116/95-%E2%F0#Text> (дата звернення: 22.02.2021).

9. Про назву, структуру і кількісний склад парламенту України: Закон України від 07 жовтня 1993. № 42. Ст. 395. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/3488-12#Text> (дата звернення: 22.02.2021).

10. Про Уповноваженого Верховної Ради України з прав людини: Закон України від 23 грудня 1997 р. № 20. Ст. 99. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/776/97-%D0%B2%D1%80#Text> (дата звернення: 22.02.2021).

11. Про Рахункову палату: Закон України від 2 липня 2015 року № 576-VIII С. 360. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/576-19#Text> (дата звернення: 22.02.2021).

12. Про структуру апарату Верховної Ради України: Постанова Верховної Ради України від 20 квітня 2000 року 2000. №17. Ст. 253. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/1678-14#Text> (дата звернення: 22.02.2021).

13. Постанова Верховної Ради України Положення про помічника-консультанта народного депутата України 13 жовтня 1995 р. №37. Ст.283. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/379/95-%D0%B2%D1%80#Text> (дата звернення: 22.02.2021).

Наукова та навчальна література:

14. Бері В. Регламент Верховної Ради України – процедурно-правова основа реалізації функції парламенту. *Право України*. 2005. № 11.

15. Гладуняк І. Політико-управлінські функції парламенту. *Віче*. 2007. № 23-24. С. 16-17.

16. Єрмолаєв В. Про законодавчу діяльність Верховної Ради Української РСР. *Вісник Академії правових наук України*. 2007. № 2. С. 71-79

17. Журавльова Г. Форми та механізми парламентського контролю. *Вісник Центральної виборчої комісії*. 2007. № 1. С. 51-55.

18. Зміст конституційних положень, які стосуються парламентської депутатської недоторканності. Витяги з конституцій країн Європейського Союзу, Сполучених Штатів Америки та країн Співдружності незалежних держав. *Віче*. 2007. № 17. С. 21-25.

19. Майданник О. Парламентський контроль за функціонуванням виконавчої влади в Україні: питання теорії. *Право України*. 2010. № 5. С. 102-108

20. Орзих М., Крусян А. Современный конституционализм в Украине. Київ: Алеута, 2006. 300 с.

21. Парламентське право України: навч. посібник / Кол.авт; за ред. проф. О.Н. Ярмиша. Харків: Вид-во Харк. нац. ун-ту внутр. справ, 2007. 500 с.

22. Савгиря О.В. Правовий статус парламентської опозиції. Київ: Центр навчальної літератури. 2006 262 с.

23. Фрицький Ю.О. Державна влада в Україні: становлення, організація, функціонування: монограф. Дніпро. Дніпроп. держ. ун-т внутр. справ; Ліра ЛТД, 2006. С. 360.

24. Шаповал В.М. Сучасний конституціоналізм: монографія. Київ: Юрид. фірма «Салком»; Юрінком Інтерю. 2005. С. 560.

Тема № 23. КОНСТИТУЦІЙНО-ПРАВОВИЙ СТАТУС НАРОДНОГО ДЕПУТАТА УКРАЇНИ

План

Вступ

1. Стан наукових досліджень конституційно-правового статусу народного депутата України.
  2. Законодавче закріплення статусу народного депутата України: загальна характеристика.
  3. Діяльність народного депутата із забезпечення прав та свобод людини і громадянина (за матеріалами ЗМІ).
- Висновки.**

Методичні рекомендації.

Автору необхідно ознайомитись зі станом наукових досліджень правового статусу народного депутата; переконатись у тому, що його становлення відбувалось під впливом здобуття Україною незалежності, зміни конституційного ладу, переходу від авторитарного методу управління до побудови демократичної держави тощо.

При викладенні другого питання слід розглянути основні форми діяльності депутата; особливості його відповідальності, що дозволить автору зробити власні судження, висловити свою позицію щодо удосконалення правового статусу парламентарія.

Відповідаючи на третє питання ЗВО необхідно звернутися до засобів масової інформації, в яких відображено конкретні факти діяльності народних депутатів із забезпечення прав та свобод людини і громадянина. вивчення практики діяльності громадської приймальні народного депутата, інтерв'ю з його помічниками, ним особисто, так і за допомогою матеріалів зі ЗМІ.

Нормативні та інші правові акти

1. Конституція України : Закон України від 28 черв. 1996 р. № 254к/96-ВР. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/254> (дата звернення: 22.02.2021).
2. Виборчий Кодекс України : Закон України від 19 груд. 2019р. № 396-IX URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/396-20#Text> (дата звернення: 22.02.2021).
3. Про Регламент Верховної Ради України: Закон України від 09.03.2010, ВВР, 2010, № 16-17, ст.134 URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/1861-17#Text>(дата звернення: 22.02.2021).
4. Про комітети Верховної Ради України: Закон України від 04.04.95, ВВР, 1995, № 19, ст.135 URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/116/95->

%E2%F0#Text (дата звернення: 22.02.2021).

5. Про статус народного депутата: Закон України від 17 листопада 1992 р. № 3, ст. 17 URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/2790-12#Text>(дата звернення: 22.02.2021).

6. Про затвердження Положення про Апарат Верховної Ради України : Розпорядження Верховної Ради України № 769 від 25 серпня 2011 р. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/769/11-%D1%80%D0%B3#Text> (дата звернення: 22.02.2021).

7. Про порядок офіційного оприлюднення нормативно-правових актів та набрання ними чинності: Указ Президента України №503/97 від 10 червня 1997 року № 24. С 11. URL:<https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/503/97#Text> (дата звернення: 22.02.2021).

8. Про статус народного депутата: Закон України від 21.11.92, ВВР, 1993, № 3, ст. 18 URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/2790-12#Text> (дата звернення: 22.02.2021).

9. Про структуру апарату Верховної Ради України: Постанова Верховної Ради України від 20 квітня 2000 року 2000. №17. Ст. 253. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/1678-14#Text> (дата звернення: 22.02.2021).

10. Постанова Верховної Ради України Положення про помічника-консультанта народного депутата України 13 жовтня 1995 р. №37. Ст.283. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/379/95-%D0%B2%D1%80#Text> (дата звернення: 22.02.2021).

Наукова та навчальна література:

11. Абдукадыров К.А. Институт депутатской неприкосновенности: недостатки и злоупотребления. *Право і суспільство*. 2007. № 1. С. 45-47.

12. Александров О.А. Конституційна відповідальність парламентарія. *Бюлетень Міністерства юстиції України*. 2007. № 2. С.94-103.

13. Александров О.А. Повноваження народного депутата України: питання класифікації. *Бюлетень Міністерства юстиції України*. 2007. № 1. С.123-132.

14. Бондарчук О.В. Поняття інституту недоторканності депутата та його ознаки. *Держава і право*. 2007. Вип. 36. С. 231-236.

15. Борденюк В. Депутатська недоторканність у конституційно-правовому вимірі: вітчизняний та зарубіжний досвід. *Віче*. 2007. № 15. С. 20-24.

16. Деревянко Б. Питання депутатської недоторканності. *Підприємництво, господарство і право*. 2007. № 11. С. 3-6.

17. Держалюк О.М. Депутатський запит як засіб парламентського контролю в Україні: досвід та перспективи. *Держава і право*. 2007. Вип. 38. С. 262-268.

18. Иванов П.В. Правовая природа мандата депутата законодательного органа государственной власти Кыргызской Республики. *Право і суспільство*. 2007. № 2. С. 20-24.

19. Майданник О. Повноваження та форми діяльності народного депутата України у сфері парламентського контролю: теоретичний аспект. *Право України*. 2007. № 8. С. 9-13.

20. Полховська І.К. Депутатська недоторканність в Україні: деякі проблемні питання теорії та практики. *Право і суспільство*. 2011. № 6. С. 39-44.

21. Рогач О.Я. Проблеми зловживання правом при використанні народними депутатами України депутатського імунітету. *Бюлетень Міністерства юстиції України*. 2011. № 2. С. 21-27

22. Шевченко Т. Дострокове припинення повноважень народного депутата України в разі його невходження до складу депутатської фракції політичної партії або виходу із складу такої фракції. *Підприємництво, господарство і право*. 2007. № 5. С. 108-112.

23. Шевченко Т. Законодавче регулювання припинення повноважень парламентаріїв: Україна та світовий досвід. *Підприємництво, господарство і право*. 2008. № 3. С. 15-18.

Тема № 24. КОНСТИТУЦІЙНО-ПРАВОВИЙ СТАТУС КАБІНЕТУ МІНІСТРІВ УКРАЇНИ

План

Вступ.

1. Наукові дослідження становлення та функціонування системи органів виконавчої влади в Україні.

2. Законодавче закріплення статусу Кабінету Міністрів України, як вищого органу в системі органів виконавчої влади в державі.

3. Правові акти Кабінету Міністрів України з питань організації та діяльності правоохоронних органів, ухвалені 2015 – 2020 рр.

Висновки.

Методичні рекомендації

В першому питанні автору необхідно проаналізувати історію становлення виконавчої гілки влади за часів незалежності України, зокрема, визначити як змінювався статус органів виконавчої влади, які саме процеси державотворення мали визначальний вплив на його зміну.

При розгляді другого питання потрібно звернути увагу на те, яке місце займає Кабінет Міністрів України як центральний орган загальної компетенції в системі органів державної влади України та органів виконавчої влади зокрема. Проаналізувати нормативно-правову базу, що визначає засади організації та регламентує порядок діяльності Кабінету Міністрів України. Визначення нормативного порядку питань набуття та припинення повноважень Кабінетом Міністрів України є також

об'єктом розгляду цього питання. Обов'язковою умовою при висвітленні цього питання є посилання автора на практичні приклади стосовно утворення або припинення повноважень урядів України після набуття незалежності.

Під час відповіді на останнє питання необхідно проаналізувати нормативно-правові акти, ухвалені Кабінетом Міністрів України з питань організації та діяльності правоохоронних органів, ухвалені ним у 2015 – 2020 рр.

Нормативні та інші правові акти

1. Конституція України : Закон України від 28 черв. 1996 р. № 254к/96-ВР. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/254> (дата звернення: 22.02.2021).

2. Про Кабінет Міністрів України: Закон України від 27 лютого 2014 р. № 13, ст.222 URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/794-18#Text> (дата звернення: 22.02.2021).

3. Про затвердження Регламенту Кабінету Міністрів України: Постанова Кабінету Міністрів України від 18 липня 2007 р. № 950. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/950-2007-%D0%BF#Text> (дата звернення 22.02.2021)

4. Про центральні органи виконавчої влади: Закон України від 17 березня 2011 р. № 38. Ст. 385. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/3166-17#Text> (дата звернення: 22.02.2021).

Наукова та навчальна література:

5. Авер'янов В. Дуалізм виконавчої влади у світлі конституційного вдосконалення форми державного правління в Україні. *Вісник Конституційного Суду України*. 2010. № 3. С. 106-115

6. Барабаш Ю. Парламентська відповідальність Уряду в конституційній практиці країн ЄС та України. *Право України*. 2007. № 4. С. 12-16

7. Галигіна Ж.В. Місце і роль коаліційних урядів у політичній системі суспільства. *Держава і право*. 2007. Вип. 35. С. 246-251.

8. Гаркавий С. В. Уряд України: проблеми конституційно-правового статусу. *Вісник Запорізького юридичного інституту Дніпропетровського державного університету внутрішніх справ*. 2009. Вип. № 4. С. 14-20.

9. Друцун Т. Органи виконавчої влади в системі поділу державної влади. *Підприємництво, господарство і право*. 2010. № 7. С. 10-14.

10. Єзеров А.А. Сучасні проблеми конституційно-правової організації виконавчої влади. *Бюлетень Міністерства юстиції України*. 2010. № 2. С. 51-60.

11. Журавльов Д.В. Поняття та загальна характеристика центральних органів виконавчої влади України. *Право і суспільство*. 2012. № 1. С. 75-79.

12. Неделько О.О. Особливості функціонування влади в Автономній Республіці Крим. *Вісник Запорізького юридичного інституту*. 2007. Вип. №

1 (39). С. 3-10..

13. Мельниченко Н. Плахотнюк Статус уряду в контексті конституційної реформи: можливість зробити перший крок до самостійності? *Віче*. 2006, № 1-2.

14. Совгиря О. Види та правова природа актів Кабінету Міністрів України. *Юридична Україна*. 2011. № 8. С. 39-45

15. Хомда М. Особливості здійснення виконавчої влади в місті Києві. *Право України*. 2008. № 1. С. 110-114.

Тема № 25. КОНСТИТУЦІЙНО-ПРАВОВИЙ СТАТУС ОРГАНІВ ПРОКУРАТУРИ В УКРАЇНІ

План

Вступ.

1. Стан наукових досліджень конституційно-правового статусу прокуратури в Україні.

2. Нормативно-правове регулювання організації та діяльності прокуратури як самостійної державно-правової інституції.

3. Діяльність органів прокуратури із охорони (за вибором автора – особистих, політичних, економічних, соціальних, культурних чи екологічних) конституційних прав та свобод людини і громадянина (за матеріалами судової та прокурорської практики, а також матеріалами ЗМІ).

Висновки.

Методичні рекомендації.

Перше питання роботи необхідно пов'язати з висвітленням підходів і думок учених щодо поняття, правової природи та місця і ролі прокуратури як самостійної державно-правової інституції в Україні.

Відповідь на друге питання вимагає з'ясування особливостей нормативно-правового регулювання організації та діяльності прокуратури, що являє собою єдину централізовану систему органів і установ, котра не входить до жодної з гілок влади; на основі ознайомлення з правовою базою та науковими працями означити перспективи удосконалення її правового статусу. Виклад питання здійснювати відповідно до чинного законодавства.

Висвітлюючи останнє питання необхідно оцінити ефективність діяльності органів прокуратури на основі аналізу матеріалів викладених в ЗМІ, а також виокремити проблемні питання, що виникають у цій сфері.

Нормативні та інші правові акти

1. Конституція України : Закон України від 28 черв. 1996 р. № 254к/96-ВР. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/254> (дата звернення: 22.02.2021).
2. Про прокуратуру : Закон України від 14 жовт. 2014 № 1697-VII. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/1697-18> (дата звернення: 22.02.2021).
3. Про звернення громадян: Закон України від 2 жовтня 1996 року № 47. Ст.256. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/393/96-%D0%B2%D1%80#Text> (дата звернення: 22.02.2021).

Наукова та навчальна література:

4. Грицаєнко Л. Елементи конституційно-правового статусу прокуратури. *Право України*. 2008. № 8. С. 115-123.
5. Медведько О. Гарантії забезпечення незалежності Генерального прокурора України при виконанні його обов'язків. *Право України*. 2010. № 4. С. 231-238
6. Попов Г. В. Взаємодія органів прокуратури з іншими державними органами місцевого самоврядування в контексті нагляду за додержанням законів щодо захисту прав і свобод дітей. *Часопис Київського університету права*. 2010. № 1
7. Руденко В.Ю. Правозахисна функція органів прокуратури. *Держава і право*. 2008. Вип. 39. С. 276-280.
8. Скибенко О. І. Проблеми реформування правового статусу органів прокуратури України на сучасному етапі. *Вісник Запорізького національного університету*. 2016. №. 2. С. 14-20.
9. Скибенко О. І. Конституційно-правовий статус прокуратури України в умовах реформування. *Constitutional–Legal Status of the Prosecutor's Office of Ukraine under the conditions of reform*. 2021.
10. Сірик Д. Прокурорське провадження за зверненнями громадян як процесуальна форма юрисдикційного захисту. *Вісник прокуратури : Загальнодержавне фахове видання. Генеральна прокуратура України. Національна юридична академія ім. Я. Мудрого. Київський національний університет ім. Т. Шевченка : Видавництво "Істина"*. 2007. № 11. С. 44-49.
11. Сірик Д. Роль прокурора у механізмі захисту права особи на інформацію. *Вісник прокуратури : Загальнодержавне фахове видання. Генеральна прокуратура України. Національна юридична академія ім. Я. Мудрого. Київський національний університет ім. Т. Шевченка: Видавництво "Істина"*. 2008. № 5. С. 45-49.
12. Шестакова Н. Роль прокурора у захисті прав та інтересів неповнолітніх. *Вісник прокуратури: Загальнодержавне фахове видання. Генеральна прокуратура України. Національна юридична академія ім. Я. Мудрого. Київський національний університет ім. Т. Шевченка: Видавництво "Істина"*. 2008. № 1. С. 33-36.

Тема № 26. КОНСТИТУЦІЙНИЙ СУД УКРАЇНИ ТА ЙОГО РОЛЬ У РОЗБУДОВІ ПРАВОВОЇ ДЕРЖАВИ

План

Вступ.

1. Стан наукових досліджень інституту конституційної юрисдикції.
2. Зміст конституційно-правового статусу Конституційного Суду України.
3. Правові акти Конституційного Суду України, як результат реалізації ним контрольних повноважень.

Висновки.

Методичні рекомендації

Спочатку автору необхідно проаналізувати наукові праці вітчизняних та зарубіжних учених та на основі цього надати поняття конституційного правосуддя, уточнити категоріальний апарат, що використовується для дослідження феномену конституційного контролю; означити роль класичних моделей конституційного правосуддя у становленні та розвитку сучасних систем конституційної юстиції; розкрити співвідношення понять «конституційний контроль» та «конституційна юрисдикція», зазначивши, яке саме з них має місце в Україні.

При висвітленні другого питання необхідно: розкрити зміст правового статусу даної інституції, окреслити його завдання, розкрити основні принципи організації та діяльності; визначити склад Конституційного Суду та порядок його формування за чинним законодавством. Зверніть увагу на повноваження Конституційного Суду України та підстави визнання ним правових актів окремих органів публічної влади неконституційними.

При висвітленні третього питання теми необхідно проаналізувати результати контрольної діяльності КСУ із перевірки конституційності законів та інших правових актів Верховної Ради України, актів Президента України, актів Кабінету Міністрів України та правових актів Верховної Ради Автономної Республіки Крим.

Нормативні та інші правові акти

1. Конституція України : Закон України від 28 черв. 1996 р. № 254к/96-ВР. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/254> (дата звернення: 22.02.2021).
2. Про Конституційний Суд України: Закон України від 13 лип. 2017 р. № 35. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/2136-19> (дата звернен-

ня: 22.02.2021).

3. Про Регламент Конституційного Суду України: Постанова Конституційного Суду України від 22 лютого 2018 року № 1-пс/2018. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/v0001710-18#Text> (дата звернення 22.02.2021).

4. Про Вищу раду правосуддя: Закон України від 21 грудня 2016 року № 1798-VIII. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/1798-19#Text> (дата звернення: 01.10.20).

Наукова та навчальна література:

5. Гергелейнік В. Конституційний Суд в системі органів контрольної влади: теоретичні аспекти. *Право України*. 1999. №5. С.81-85.

6. Красникова А. Конституционная ответственность в современном конституционализме. *Юридичний вісник*. 2001. №2. С.90.

7. Німченко В. Конституція України і реформа в системі судової влади. *Юридичний вісник України*. 2001. №25. С. 3-6.

8. Полешко А. Третя річниця діяльності Конституційного Суду України. *Право України*. 1999. №11. С.10-11.

13. Савчин М. Конституційний Суд України у механізмі гарантування прав і свобод людини. *Право України*. 1999. №4. С.35.

14. Селіванов А. Теоретичні і практичні погляди на тлумачення Конституційним Судом України норм законодавства. *Право України*. 1999. №10. С.37.

15. Сердюк Л.М. Повноваження Конституційного Суду України тлумачити закони: аргументи "за" і "проти". *Науковий вісник Дніпропетровського державного університету внутрішніх справ*. 2016. № 3. С. 86-90.

16. Скомороха В. Конституційний Суд України: досвід і проблеми. *Право України*. 1999. №1. С. 8 -14.

17. Стефанюк В. Судовий контроль за діяльністю органів державної влади. *Право України*. 1998. №3. С. 3-6.

18. Тесленко М. Взаємозв'язок права і політики в діяльності Конституційного суду України. *Право України*. 1999. №10. С.11-15.

19. Тесленко М. Правова природа актів Конституційного Суду України. *Право України*. 2000. №2. С. 6 – 10.

20. Тесленко М. Про місце Конституційного Суду України в системі вищих органів державної влади. *Право України*. 1999. № 12. С. 33-36.

21. Тимченко І. Принцип гласності – один з фундаментальних принципів діяльності Конституційного Суду України. *Право України*. 1998. №6. С. 3-6.

22. Тодика Ю. Способи тлумачення Конституції і законів України Конституційним Судом. *Вісник Академії правових наук України*. 2001. №2 (25). С. 51-60.

23. Шишкін В. Конституційний Суд: право і межі звернення. *Віче*. 1997. №10.

Тема № 27. КОНСТИТУЦІЙНО-ПРАВОВИЙ СТАТУС МІСЦЕВИХ ДЕРЖАВНИХ АДМІНІСТРАЦІЙ

План

Вступ.

1. Стан наукових досліджень конституційно-правового статусу місцевих державних адміністрацій.

2. Законодавче регулювання організації та діяльності місцевих державних адміністрацій в Україні

3. Діяльність місцевої державної адміністрації із забезпечення законності, правопорядку, додержання прав і свобод громадян (на матеріалах ЗМІ).

Висновки.

Методичні рекомендації

Перше питання роботи необхідно пов'язати з висвітленням підходів і думок учених щодо поняття, юридичної природи та місця і ролі місцевих державних адміністрацій системи органів виконавчої влади України.

При висвітленні другого питання авторіві необхідно проаналізувати ті положення конституційного законодавства, що визначають порядок формування місцевих державних адміністрацій, повноваження, а також взаємовідносини з іншими органами публічної влади.

Висвітлюючи останнє питання необхідно оцінити ефективність діяльності місцевих державних адміністрацій із забезпечення законності, правопорядку, додержання прав і свобод громадян в Україні (на основі аналізу матеріалів викладених в ЗМІ, а також окреслити проблемні питання, що виникають у цій сфері).

Нормативні та інші правові акти

1. Конституція України : Закон України від 28 черв. 1996 р. № 254к/96-ВР. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/254> (дата звернення: 22.02.2021).

2. Про місцеві державні адміністрації: Закон України від 9 квітня 1999 року № 586-XIV. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/586-14#Text> (дата звернення 22.02.2021)

3. Про Кабінет Міністрів України: Закон України від 27 лютого 2014 року, № 13, ст.222. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/794-18#Text>(дата звернення 22.02.2021).

Наукова та навчальна література:

4. Бодров А.В. Роль губернатора в современной региональной политике. *Правовая политика и правовая жизнь*. 2007. № 2. С. 68-79.
5. Гаєцький І.З. Правові проблеми взаємодії органів місцевого управління та самоврядування в Україні. Державотворення та правотворення в Україні: проблеми та перспективи : Матеріали Другої звітної наукової конференції (29 лютого 2008 р.). Львів, 2008. С. 15-18
6. Гаєцький І.З. Удосконалення системи публічної влади на місцях у контексті проблеми взаємодії органів місцевого управління та самоврядування. Проблеми правової реформи та розбудови громадянського суспільства в Україні : Тези доповідей на Всеукраїнській науковій конференції ад'юнктів, аспірантів та здобувачів (28 вересня 2007 р.). Львів, 2007. С. 38-41.
7. Єзеров А.А. Сучасні проблеми конституційно-правової організації виконавчої влади. *Бюлетень Міністерства юстиції України*. 2010. № 2. С. 51-60
8. Неделько О.О. Особливості функціонування влади в Автономній Республіці Крим. Вісник Запорізького юридичного інституту : Науково-практичний збірник. МВС України. Запоріжжя. 2007. Вип. № 1 (39). С. 3-10
9. Олійник А.Ю. Місцеві органи виконавчої влади в механізмі забезпечення конституційних свобод людини і громадянина в Україні. *Науковий вісник Дніпропетровського державного університету внутрішніх справ*. 2007. № 4. С. 97-105.
10. Онупрієнко А. Місцеві державні адміністрації в системі виконавчої влади. *Підприємництво, господарство і право* : Науково-практичний господарсько-правовий журнал. 2008. № 1. С. 13-16.
11. Олійник А.Ю. Місцеві органи виконавчої влади в механізмі забезпечення конституційних свобод людини і громадянина в Україні. *Науковий вісник ДДУВС*. 2007. № 4. С. 97-105
12. Панова І.В. Межі компетенції місцевих державних адміністрацій. *Південноукраїнський правничий часопис*. 2007. № 2. С. 5-6.
13. Сушинський О.І. Місцеві державні адміністрації в Україні: концептуальний політологічно-правовий аспект: Монографія. Львів: Державне спеціалізоване видавництво «Світ», 2002. 96 с.
14. Токар А.М. Акти місцевого управління: поняття та ознаки. Університетські наукові записки. *Часопис Хмельницького університету управління та права*. 2006. Вип. 2. С. 186-190.
15. Хомда М. Особливості здійснення виконавчої влади в місті Києві. *Право України*. 2008. № 1. С. 110-114.

Тема № 28. КОНСТИТУЦІЙНО-ПРАВОВІ ОСНОВИ МІСЦЕВОГО САМОВРЯДУВАННЯ В УКРАЇНІ

План

Вступ

1. Стан наукових досліджень інституту місцевого самоврядування в Україні.

2. Законодавче закріплення системи, принципів, завдань та функцій місцевого самоврядування.

3. Діяльність органів місцевого самоврядування із забезпечення прав та свобод людини і громадянина (на прикладі окремо взятого органу місцевого самоврядування за вибором ЗВО).

Висновки.

Методичні рекомендації

При висвітленні першого питання авторові необхідно здійснити огляд доктринальних джерел, присвячених інституту місцевого самоврядування в Україні.

Відповідаючи на друге питання плану ЗВО має проаналізувати положення Конституції України, Європейської хартії місцевого самоврядування та Закону України «Про місцеве самоврядування в Україні» в частині визначення поняття «місцеве самоврядування», його системи, принципів здійснення, а також завдань і функцій.

При висвітленні третього питання, авторові необхідно опрацювати публікації в ЗМІ та навести конкретні факти з практичної діяльності органів місцевого самоврядування із забезпечення прав та свобод людини і громадянина в Україні. На основі цього зробити теоретичні узагальнення щодо існуючих у цій сфері проблем та можливих шляхів їх вирішення.

Нормативні та інші правові акти

1. Конституція України : Закон України від 28 черв. 1996 р. № 254к/96-ВР. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/254> (дата звернення: 22.02.2021).

2. Закон України «Про місцеве самоврядування в Україні» від 21 травня 1997 р. № 24, ст.170 URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/280/97-%D0%B2%D1%80#Text>(дата звернення 22.02.2021).

3. Про статус депутатів місцевих рад: Закон України від 2 липня 2002 р. № 40, ст.290 URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/93-15#Text>(дата звернення 22.02.2021).

4. Про службу в органах місцевого самоврядування: Закон України від 7 червня 2001 р. № 33, ст. 175 URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/2493->

14#Text(дата звернення 22.02.2021).

5. Про органи самоорганізації населення: Закон України від 11 липня 2001 р. № 48, ст. 254 URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/2625-14#Text>(дата звернення 22.02.2021).

Наукова та навчальна література:

6. Баєва Л. Статут територіальної громади як засіб реалізації конституційного права громадян на участь у місцевому самоврядуванні. *Підприємництво, господарство і право*. 2010. № 4. С. 11-14

7. Баймуратов М.М. Компетенція місцевого самоврядування та органу місцевого самоврядування: онтологічні та аксіологічні підходи щодо виявлення та розуміння. *Держава і право*. 2007. Вип. 38. С. 287-296

8. Батанов О. Науково-методологічні проблеми дослідження публічно-самоврядної (муніципальної) влади територіальних громад. *Вісник Конституційного Суду України. Конституційний Суд України*. 2010. № 1. С. 121-135

9. Батанов О. Територіальна громада - первинний суб'єкт муніципальної влади в Україні: поняття та ознаки. *Вісник Центральної виборчої комісії*. 2008. № 2. С. 51-58

10. Гончаренко В. Функціонування органів самоорганізації населення у системі місцевого самоврядування. *Підприємництво, господарство і право*. 2007. № 11. С. 11-14

11. Грабильніков А.В. Проблеми правового статусу людини у місцевому самоврядуванні. *Науковий вісник ДДУВС*. 2007. № 2. С. 59-65

12. Деля Ю.В. Правотворча діяльність органів та посадових осіб місцевого самоврядування. *Вісник Луганського державного університету внутрішніх справ імені Е.О. Дідоренка*, 2010. Вип. 1. С. 146-156

13. Деля Ю.В. Статути територіальних громад як джерело національного права. Проблеми правознавства та правоохоронної діяльності. 2007. Вип. 4. С. 38-51

14. Добровольська В. Деякі питання компетенції органів місцевого самоврядування: господарсько-правовий аспект. *Підприємництво, господарство і право*. 2010. № 3. С. 11-14

15. Долженков О.О. Місьцеве самоврядування в системі організації публічної влади в Україні. Південноукраїнський правничий часопис. 85-річчю Одеського юридичного інституту ХНУВС присвячується: Науковий журнал. *Одеський юридичний інститут Харківського національного університету внутрішніх справ*. 2007. №1. С. 10-11

16. Дорохін Д. Проблема визначення фінансової основи місцевого самоврядування в Європейській хартії місцевого самоврядування. *Юридична Україна*. 2007. № 1. С.35-39

17. Костенко Л. Депутатське звернення як форма реалізації депутатських повноважень депутатами місцевих рад. *Юридичний журнал*. 2007. № 3. С. 79-84

18. Кравченко В. Проблеми адаптації законодавства України до стандартів і принципів Європейської хартії місцевого самоврядування. *Вісник Центральної виборчої комісії*. 2008. № 2. С. 38-42
19. Мішина Н. Термін "органи самоорганізації населення": законодавчий і доктринальний. *Право України*. Київ. 2008. № 3. С. 68-71
20. Щербань Т. Підвищення значення та ролі органів самоорганізації населення в системі місцевого самоврядування. *Вісник Центральної виборчої комісії*. 2008. № 2. С. 84-92

Тема № 29. КОНСТИТУЦІЙНО-ПРАВОВИЙ СТАТУС ОБЛАСНОЇ ТА РАЙОННОЇ РАД

План

Вступ

1. Стан наукових досліджень конституційно-правового статусу обласних та районних рад в Україні.
2. Законодавче регулювання організації та діяльності місцевих рад (обласних, районних).
3. Діяльність обласних і районних рад із забезпечення прав та свобод людини і громадянина (на прикладі окремо взятої місцевої ради за вибором ЗВО).

Висновки.

Методичні рекомендації.

Перше питання роботи необхідно пов'язати з висвітленням підходів і думок учених щодо поняття, юридичної природи, місця та ролі районної і обласної ради в системі органів місцевого самоврядування в Україні.

При висвітленні другого питання авторові необхідно проаналізувати ті положення конституційного законодавства, що визначають порядок формування районних та обласних рад, повноваження, а також взаємовідносини з іншими органами публічної влади.

Висвітлюючи останнє питання необхідно оцінити ефективність діяльності вищезазначених місцевих рад із забезпечення із забезпечення прав та свобод людини і громадянина (на основі аналізу матеріалів викладених в ЗМІ, а також окреслити проблемні питання, що виникають у цій сфері).

Нормативні та інші правові акти

1. Конституція України : Закон України від 28 черв. 1996 р. № 254к/96-ВР. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/254> (дата звернення:

22.02.2021).

2. Закон України «Про місцеве самоврядування в Україні» від 21 травня 1997 р. № 24, ст.170 URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/280/97-%D0%B2%D1%80#Text>(дата звернення 22.02.2021).

3. Про статус депутатів місцевих рад: Закон України від 2 липня 2002 р. № 40, ст.290 URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/93-15#Text>(дата звернення 22.02.2021).

4. Про службу в органах місцевого самоврядування: Закон України від 7 червня 2001 р. № 33, ст. 175 URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/2493-14#Text>(дата звернення 22.02.2021).

Наукова та навчальна література:

4. Батанова Н. Проблеми конституційно-правової відповідальності у сфері місцевого самоврядування. Актуальні проблеми тлумачення і застосування юридичних норм. Львів. 2008. С. 70-71

5. Делія Ю.В. Правотворча діяльність органів та посадових осіб місцевого самоврядування. *Вісник Луганського державного університету внутрішніх справ імені Е.О. Дідоренка*. Луганськ. 2010. Вип. 1. С. 146-156

6. Добровольська В. Деякі питання компетенції органів місцевого самоврядування: господарсько-правовий аспект. *Підприємництво, господарство і право*. 2010. № 3. С. 11-14

7. Дробот І. Проблеми гарантування місцевого самоврядування в умовах вітчизняного державотворення. *Вісник Центральної виборчої комісії*. 2008. № 2. С. 42-51

8. Дунаєва Л.М. Світова політико-правова думка про відносини "влада-самоврядування": основні етапи розвитку та сучасне тлумачення. *Держава і право*. 2008. Вип. 40. С. 621-628

9. Журавель О. Класифікація органів місцевого самоврядування. *Підприємництво, господарство і право*: Науково-практичний господарсько-правовий журнал. 2007. № 4. С. 61-64

10. Журавель Я. Форми управлінської діяльності органів місцевого самоврядування. *Підприємництво, господарство і право*. 2007. № 5. С. 113-116

11. Журавльова Г.С. Питання безпосередньої демократії в Україні на прикладі місцевих виборів. *Влада. Людина. Закон*. 2007. № 1. С. 47-48

12. Костенко Л. Депутатське звернення як форма реалізації депутатських повноважень депутатами місцевих рад. *Юридичний журнал*. 2007. № 3. С. 79-84

13. Литвин І.І. Характер (види) взаємодії місцевих органів виконавчої влади та органів місцевого самоврядування. *Південноукраїнський правничий часопис*. Одеса. 2007. №4. С. 9-12

14. Любченко П. Проблеми правового регулювання служби в органах місцевого самоврядування. *Вісник Академії правових наук України*. 2008. № 1. С. 89-97

15. Несвіт Є.О. Питання нормотворчості органів місцевого самоврядування у світлі дотримання прав громадян та їх гарантування. *Вісник Луганського державного університету внутрішніх справ ім. Е.О. Дідоренка*. Луганськ. 2009. № 3. С. 191-197

16. Петришина М. Загальна характеристика нормотворчого процесу в органах місцевого самоврядування в Україні. *Право України*. Київ. 2010. № 4. С. 329-335

17. Соломенна А. Т. Вибори до органів місцевого самоврядування: конституційно-правовий аспект. 2019.

Тема № 30. КОНСТИТУЦІЙНО-ПРАВОВИЙ СТАТУС СІЛЬСЬКОГО, СЕЛИЩНОГО ТА МІСЬКОГО ГОЛОВИ

План

Вступ

1. Стан наукових досліджень конституційно-правового статусу сільського, селищного, міського голови.

2. Законодавче регулювання процедури обрання та повноваження сільського, селищного, міського голови.

3. Діяльність сільського, селищного, міського голови із забезпечення організації роботи відповідної ради та її виконавчого комітету (на прикладі діяльності конкретного сільського, селищного, міського голови).

Висновки.

Методичні рекомендації.

Перше питання роботи необхідно пов'язати з висвітленням підходів і думок учених щодо поняття, юридичної природи, місця і ролі сільського, селищного, міського голови в системі місцевого самоврядування в Україні.

При висвітленні другого питання авторові необхідно проаналізувати ті положення конституційного законодавства, що визначають процедуру обрання сільського, селищного, міського голови, його повноваження, а також взаємовідносини з відповідною радою.

Висвітлюючи останнє питання необхідно проаналізувати положення чинного законодавства, які регулюють діяльність сільського, селищного, міського голови із забезпечення організації роботи відповідної ради та її виконавчого комітету, а також публікації в ЗМІ, присвячені цій проблематиці, на основі чого зробити теоретичні узагальнення щодо проблемних питань, які виникають у цій сфері.

Нормативні та інші правові акти

1. Конституція України : Закон України від 28 черв. 1996 р. № 254к/96-ВР. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/254> (дата звернення: 22.02.2021).
2. Закон України «Про місцеве самоврядування в Україні» від 21 травня 1997 р. № 24, ст.170 URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/280/97-%D0%B2%D1%80#Text>(дата звернення 22.02.2021).
3. Про статус депутатів місцевих рад: Закон України від 2 липня 2002 р. № 40, ст.290 URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/93-15#Text>(дата звернення 22.02.2021).
4. Про службу в органах місцевого самоврядування: Закон України від 7 червня 2001 р. № 33, ст. 175 URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/2493-14#Text>(дата звернення 22.02.2021).

Наукова та навчальна література:

5. Борденюк, В. Правовий статус сільського, селищного, міського голови у контексті законодавчих ініціатив. *Право України.* 2011. N 3. С. 193-201.
6. Борденюк, В. Сільський, селищний, міський голова у механізмі здійснення місцевого самоврядування: конституційно-правові аспекти. *Право України.* 2011. N 2. С. 208-216.
7. Колодій А.М., Олійник А.Ю. Державне будівництво і місцеве самоврядування в Україні: підручник 2-е вид., перероб. і доп. Київ: Юрінком Інтер, 2007. с. 504.
8. Конституція України. Науково-практичний коментар / редкол.:
9. Лабенська Л.Л. Взаємодія депутатів місцевих рад із сільським, селищним, міським головою: деякі питання. *Право України.* 2003. №11.
10. Шаповал В. Д. Конституційно-правовий статус сільського, селищного, міського голови в Україні. Кременчук: Вид. ПП Щербатих О.В. 2010.
11. Шаповал В.Д. Методи діяльності сільського, селищного та міського голів. Вісник Запорізького юридичного інституту .Запорізький юридичний інститут. 2006. Вип. №1. С. 9-19
12. Шаповал В.Д. Форми й методи діяльності сільського, селищного, міського голови. *Науковий вісник ДДУВС.* 2006. Вип. 3. С. 86-94

Тема № 31. КОНСТИТУЦІЙНО-ПРАВОВИЙ СТАТУС АВТОНОМНОЇ РЕСПУБЛІКИ КРИМ

План

Вступ

1. Стан наукових досліджень конституційно-правового статусу Автономної Республіки Крим.
2. Автономія в Україні: особливості конституційно-правового статусу АРК.
3. Діяльність Верховної Ради АРК та Ради міністрів АРК у сфері забезпечення прав та свобод людини і громадянина (за матеріалами ЗМІ).

Висновки.

Методичні рекомендації

При висвітленні першого питання авторові необхідно здійснити огляд доктринальних джерел, присвячених конституційно-правового статусу Автономної Республіки Крим.

При висвітленні другого питання авторові необхідно проаналізувати ті положення конституційного законодавства, що визначають межі повноважень Автономної Республіки Крим як невід'ємної складової частини України.

Висвітлюючи останнє питання ЗВО необхідно виходити з того, що з 2014 року територія АРК де-факто анексована Російською Федерацією. Тож розглядаючи це питання ЗВО має обмежитись лише аналізом тих положень конституційного законодавства, які визначають повноваження Верховної Ради АРК і Ради Міністрів АРК у сфері забезпечення прав та свобод людини і громадянина.

Нормативні акти

1. Конституція України : Закон України від 28 черв. 1996 р. № 254к/96-ВР. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/254> (дата звернення: 22.02.2021).
2. Конституція Автономної Республіки Крим: Закон України від 23 грудня 1998 року N 350-XIV. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/350-14#Text> (дата звернення 22.02.2021).

Наукова та навчальна література:

3. Копиленко О. Межі компетенції (пошук варіантів правового статусу Криму). *Політика і час*. 1996. № 11. С. 47—53.
4. Копиленко О. Л. Автономна Республіка Крим: проблеми правового статусу; НАН України. Ін-т держави і права ім. В. М. Корецького. Київ.

Таксон, 2002. 262 с.

5. Копиленко О. Від Конституції України до Конституції Автономної Республіки Крим. *Право України*. 1999. № 3. С. 9.

6. Магновський І. Особливості конституційно-правового статусу Автономної Республіки Крим. *Юридична Україна*. 2009. №5.

7. Дрожжина С. Теоретичні аспекти впливу процесів децентралізації влади на рівень демократії в державі. *Українознавство*. 2006. № 4(21). С. 15.

8. Смирнова Є. В. Конституційно-правовий статус Автономної Республіки Крим в Україні (1991—2000 рр.): історіографія проблеми. *Ученые записки Таврического национального университета им. В. И. Вернадского*. 2005. № 1. Т. 18 (57). С. 22—94.

9. Копиленко О. Від Конституції України до Конституції Автономної Республіки Крим. *Право України*. 1999. № 3. С. 9.

10. Шаповал В.М. Сучасний конституціоналізм. Київ. 2005. 560 с.

11. Мальцева Є. В. Конституційно-правовий статус Автономної Республіки Крим в Україні (1991— 2000 рр.) : історіографія проблеми. *Вчені записки Таврійського національного університету ім. В. І. Вернадського. Серія "Юридичні науки"*. 2006. Т. 20, № 2. С. 69-80.

12. Темненко В. А. Автономная Республика Крым: Конституция и проблемы коренных народов. *Розвиток демократ та демократична освіта в Україні: доповіді IV міжнар. наук. конф. (Ялта, 28-30 верес. 2006 р.)*. Ялта, 2006. С. 60-64.

13. Швачка Г. О. Автономна Республіка Крим — норма чи виняток українського унітаризму. *Розвиток демократії та демократична освіта в Україні : доповіді IV міжнар. наук. конф. (Ялта, 28-30 верес. 2006 р.)*. Ялта, 2006. С. 56-59.

Тема № 32. ОРГАНІЗАЦІЯ ТА ДІЯЛЬНІСТЬ ВИКОНАВЧИХ ОРГАНІВ МІСЦЕВИХ РАД

План

Вступ

1. Стан наукових досліджень становлення інституту виконавчих органів місцевих рад.

2. Законодавче закріплення статусу виконавчих органів місцевих рад (система, порядок формування, функції, повноваження, форми діяльності та акти).

3. Діяльність виконавчих органів місцевої ради із забезпечення прав територіальних громад (на прикладі конкретної територіальної громади).

Висновки.

Методичні рекомендації

При висвітленні першого питання авторіві необхідно здійснити огляд доктринальних джерел, присвячених становленню інституту виконавчих органів місцевих рад.

При викладі другого питання ЗВО на основі аналізу чинного законодавства необхідно охарактеризувати статус виконавчих органів місцевих рад (система, порядок формування, функції, повноваження, форми діяльності та акти).

Відповідаючи на третє питання, ЗВО має ознайомитись із публікаціями в ЗМІ, присвяченими діяльності виконавчих органів місцевої ради із забезпечення прав територіальних громад, а також зробити теоретичні узагальнення щодо проблемних питань, які виникають у цій сфері.

Нормативні акти

1. Конституція України : Закон України від 28 черв. 1996 р. № 254к/96-ВР. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/254> (дата звернення: 22.02.2021).

2. Про місцеве самоврядування в Україні : Закон України від 21 травня 1997 р. № 24. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/280/97-%D0%B2%D1%80#Text> (дата звернення 22.02.2021).

3. Про статус депутатів місцевих рад: Закон України від 2 липня 2002 р. № 40, ст.290. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/93-15#Text> (дата звернення 22.02.2021).

5. Про службу в органах місцевого самоврядування : Закон України від 7 червня 2001 р. № 33, ст. 175 URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/2493-14#Text> (дата звернення 22.02.2021).

6. Про статус депутатів місцевих рад : Закон України від 11 липня 2002 р. № 40, ст.290. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/93-15#Text> (дата звернення 22.02.2021).

7. Про місцеві державні адміністрації : Закон України від 9 квітня 1999 р. № 20-21, ст.190 URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/586-14#Text> (дата звернення 22.02.2021).

Наукова та навчальна література:

8. Баймуратов М. О. Місцеве самоврядування як концепт демократичної правової державності в Україні. *Південноукраїнський правничий часопис. 85-річчю Одеського юридичного інституту ХНУВС*. 2007. №1. С. 7–9

9. Prieshkina O. V. Конституційно-правовий статус міського голови в Україні. *Вісник Одеського національного університету*. 2019. Т. 24. №. 1 (34).

10. Батанова Н. Проблеми конституційно-правової відповідальності у сфері місцевого самоврядування. Актуальні проблеми тлумачення і застосування юридичних норм: Збірник статей міжнародної науково-практичної конференції. 28-29 березня 2008 р. Львів, 2008. С. 70-71

11. Делія Ю.В. Правотворча діяльність органів та посадових осіб місцевого самоврядування. Вісник Луганського державного університету внутрішніх справ імені Е.О. Дідоренка. Луганськ, 2010. Вип. 1. С. 146-156
12. Добровольська В. Деякі питання компетенції органів місцевого самоврядування: господарсько-правовий аспект. *Підприємництво, господарство і право*. 2010. № 3. С. 11-14
13. Дробот І. Проблеми гарантування місцевого самоврядування в умовах вітчизняного державотворення. *Вісник Центральної виборчої комісії*: 2008. № 2. С. 42-51
14. Дунаєва Л.М. Світова політико-правова думка про відносини "влада-самоврядування": основні етапи розвитку та сучасне тлумачення. *Держава і право*. 2008. Вип. 40. С. 621-628
15. Журавель О. Класифікація органів місцевого самоврядування. *Підприємництво, господарство і право*. 2007. № 4. С. 61-64
16. Журавель Я. Форми управлінської діяльності органів місцевого самоврядування. *Підприємництво, господарство і право*. 2007. № 5. С. 113-116
17. Журавльова Г.С. Питання безпосередньої демократії в Україні на прикладі місцевих виборів. *Влада. Людина. Закон*. 2007. № 1. С. 47-48
18. Литвин І.І. Характер (види) взаємодії місцевих органів виконавчої влади та органів місцевого самоврядування. *Південноукраїнський правничий часопис*. 2007. №4. С. 9-12
19. Любченко П. Проблеми правового регулювання служби в органах місцевого самоврядування. *Вісник Академії правових наук України*. 2008. № 1. С. 89-97
20. Петришина М. Загальна характеристика нормотворчого процесу в органах місцевого самоврядування в Україні. *Право України*. 2010. № 4. С. 329-335

1.3. РЕКОМЕНДОВАНА ЛІТЕРАТУРА

Основні нормативні акти:

1. Конституція України : Закон України від 28 черв. 1996 р. № 254к/96-ВР. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/254> (дата звернення: 22.02.2021).
2. Декларація про державний суверенітет України від 16.07.1990. Відомості Верховної Ради України. 1990. № 31. Ст. 429. URL: <http://zakon.rada.gov.ua> (дата звернення: 22.02.2021).
3. Конституції країн світу. Конституційна Асамблея. Електронна бібліотека НБУВ: веб-сайт. URL: <http://nbuviar.gov.ua/asambleya/index.html> (дата звернення: 22.02.2021).
4. Загальна декларація прав людини : Резолюція Генеральної Асамблеї ООН від 10 груд. 1948 р. № 217 А (III). URL: http://zakon4.rada.gov.ua/laws/show/995_015 (дата звернення: 22.02.2021).
5. Конвенція про захист прав людини і основоположних свобод : Конвенція Ради Європи від 4 лист. 1950 р. URL: http://zakon.rada.gov.ua/go/995_004 (дата звернення: 22.02.2021).
6. Європейська Хартія місцевого самоврядування: Закон України від 15 липня 1997 року N 452/97-ВР. URL: https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/994_036#Text (дата звернення 22.02.2021)

Закони:

1. Про звернення громадян : Закон України від 02 жовт. 1996 р. № 393/96-ВР URL: <http://zakon0.rada.gov.ua/laws/show/393/96-%D0%B2%D1%80> (дата звернення: 22.02.2021).
2. Про громадянство України: Закон України від 18 січ. 2001 р. № 13. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/2235-14> (дата звернення: 22.02.2021).
3. Про Державний Гімн України: Закон України від 6 берез. 2003 р. № 24. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/602-15> (дата звернення: 22.02.2021).
4. Про імміграцію: Закон України від 7 черв. 2001 р. № 41. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/2491-14> (дата звернення: 22.02.2021).
5. Про біженців та осіб, які потребують додаткового або тимчасового захисту: Закон України від 08 лип. 2011 р. № 3671-VI URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/3671-17> (дата звернення: 22.02.2021).
6. Про правовий режим воєнного стану : Закон України від 12 трав. 2015 р. № 28. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/389-19> (дата звернення: 22.02.2021).
7. Про правовий режим надзвичайного стану : Закон України від 16 берез. 2000 р. 1550-III, URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/1550-14> (дата звернення: 22.02.2021).
8. Про правовий статус закордонних українців : Закон України від 4 берез. 2004 р. № 1582-IV. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/1582-15> (дата

звернення: 22.02.2021).

9. Про правовий статус іноземців та осіб без громадянства : Закон України від 22 верес. 2011 р. № 3773-VI. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/3773-17> (дата звернення: 22.02.2021).

10. Конвенція про захист прав людини і основоположних свобод. Рада Європи //Офіційний вісник України. 1998 р., № 13, / № 32 від 23.08.2006 /, с. 270.

11. Про Уповноваженого Верховної Ради України з прав людини : Закон України від 23 груд. 1997 р. № 776/97-ВР. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/776/97-%D0%B2%D1%80> (дата звернення: 22.02.2021).

12. Конституція Автономної Республіки Крим: Закон України від 23 грудня 1998 року N 350-XIV. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/350-14#Text> (дата звернення: 22.02.2021).

13. Про Центральну виборчу комісію : Закон України від 30 черв. 2004 р. № 1932-IV URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/1932-15> (дата звернення: 22.02.2021).

14. Про Державний реєстр виборців : Закон України від 22 лют. 2007 р. № 698-V. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/698-16> (дата звернення: 22.02.2021).

15. Регламент Верховної Ради України: Закон України від 10 лютого 2010 року № 1861-VI URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/1861-17#Text> (дата звернення: 22.02.2021).

16. Про статус народного депутата України: Закон України від 17 листопада 1992 року № 2790-XII URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/2790-12#Text> (дата звернення 22.02.2021).

17. Про судоустрій і статус суддів : Закон України від 2 черв. 2016 р. № 31. URL:<https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/1402-19> (дата звернення 22.02.2021).

18. Про Вищу раду правосуддя: Закон України від 21 грудня 2016 року № 1798-VIII. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/1798-19#Text> (дата звернення 22.02.2021).

19. Про прокуратуру : Закон України від 14 жовт. 2014 № 1697-VII. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/1697-18> (дата звернення 22.02.2021).

20. Про Кабінет Міністрів України: Закон України від 27 лют. 2014 № 794-VII. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/794-18> (дата звернення 22.02.2021).

21. Про затвердження Регламенту Кабінету Міністрів України: Постанова Кабінету Міністрів України від 18 липня 2007 р. № 950. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/950-2007-%D0%BF#Text> (дата звернення 22.02.2021)

22. Про центральні органи виконавчої влади: Закон України від 17 берез. 2011 р. № 38. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/3166-17> (дата звернення 22.02.2021).

23. Про місцеві державні адміністрації: Закон України від 9 квітня 1999 року № 586-XIV. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/586-14#Text> (дата звернення 22.02.2021).

24. Про Конституційний Суд України: Закон України від 13 лип. 2017 р. № 35. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/2136-19> (дата звернення 22.02.2021).

25. Про Регламент Конституційного Суду України: Постанова Конституційного Суду України від 22 лютого 2018 року № 1-пс/2018. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/v0001710-18#Text> (дата звернення 22.02.2021).

26. Про адвокатуру та адвокатську діяльність: Закон України від 5 липня 2012 року № 5076-VI. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/5076-17#Text> (дата звернення 22.02.2021).

27. Про Національну поліцію : Закон України від 2 лип. 2015 року № 580-VIII URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/580-19> (дата звернення 22.02.2021).

28. Положення про Офіс Президента України: Затверджене Указом Президента України 25 червня 2019 року № 436/2019 URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/436/2019#Text> (дата звернення 22.02.2021).

29. Про Раду національної безпеки і оборони України: Закон України від 5 березня 1998 року № 183/98-ВР URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/183/98-%D0%B2%D1%80#Text> (дата звернення 22.02.2021).

30. Виборчий Кодекс України: Закон України від 19 груд. 2019р. № 396-IX URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/396-20#Text> (дата звернення 22.02.2021).

31. Про місцеве самоврядування в Україні: Закон України від 21 травня 1997 року № 280/97-ВР. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/280/97-%D0%B2%D1%80#Text> (дата звернення 22.02.2021).

Підзаконні нормативно-правові акти:

32. Про порядок офіційного оприлюднення нормативно-правових актів та набрання ними чинності: Указ Президента України від 10.06.1997 р. № 503197. *Офіційний вісник України*. 1997. № 24. С. 11-12.

Рішення Конституційного Суду України:

33. Рішення Конституційного Суду України щодо офіційного тлумачення ч. 3 ст. 21 Кодексу законів про працю України (справа про тлумачення терміна «законодавство» № 12-рп/98 від 9.07.1998 р. Конституційний Суд України: Рішення. Висновки. 1997-2001. Книга 1 Відповід. ред. канд. юрид. наук П.Б.Євграфов. Київ.: Юрінком Інтер, 2001. 512 с.

34. Рішення Конституційного Суду України щодо офіційного тлумачення положення ч. 1 ст. 58 Конституції України № 1-рп/99 від 9.02.1999 р. Конституційний Суд України: Рішення. Висновки. 1997-2001. Книга 1 Відпо-

від. ред. канд. юрид. наук П.Б. Євграфов. Київ. Юрінком Інтер. 2001. 512 с.

Підручники:

35. Конституційне право України : підручнк / Т. М. Слінько, Л. І. Летнянчин, В.П. Колісник та ін.; за заг. ред. Т. М. Слінько. Харків. Право. 2020. 592 с.

36. Георгіца А.З. Конституційне право зарубіжних країн. підручник. Тернопіль: «Астон». 2003. 432 с.

37. Колодій А. М., Олійник А. Ю. Державне будівництво і місцеве самоврядування в Україні : підручник. Вид. 2-е, перероб. і допов. Київ. Юрінком Інтер. 2007. 504 с.

38. Колодій А. М., Олійник А. Ю. Права, свободи та обов'язки людини і громадянина в Україні : підручник. Київ: КНТ. 2007. 358 с.

39. Конституційне право України : підруч. / за ред. В.П. Колісника та Ю.Г. Барабаша. Харків: Право. 2010. 416 с.

40. Конституційне право України. підручник / за ред. Ю. М. Тодики, В. С. Журавського. Київ: Ін Юре. 2002. 542 с.

41. Конституційне право України. Академічний курс. підручник для студ. вищих навч. закл.: у 2-х т. / за заг. ред. Ю. С. Шемшученка. Київ: ТОВ Вид-во «Юридична думка». 2006. 544 с.

42. Конституційне право: підручник МВС України. Харків. нац.. ун-т внутр. справ. за заг. ред., Т.І. Гудзь, М.І. Марчука. Харків. 2019. 484 с.

43. Муніципальне право України : підручник / за ред. В. Ф. Погорілка, О. Ф. Фрицького. Київ. Юрінком Інтер. 2006. 592 с.

44. Нестерович В. Ф. Виборче право України. підручник. Київ. Ліра-Київ. 2017. 504 с.

45. Олійник А.Ю. Конституційне право України та зарубіжних країн підруч. / А.Ю. Олійника, М.І. Кагадій; за заг. ред.. проф. А.Ю. Олійника. Київ : КНУТД. Дніпро: ДДУВС. 2018. 436 с.

46. Основи конституційного права України : підручник. / Козюбра М. І., Колодій А. М., Копейчиков В. В. та ін.; за ред. В. В. Копейчикова. Київ. Юрінком Інтер. 2001. 288 с.

47. Погорілко В. Ф., Федоренко В. Л. Конституційне право України: підручник / За заг. ред. В. Ф. Погорілка. Київ: Прецедент. 2009. 344 с.

48. Погорілко В.Ф., Федоренко В.Л. Конституційне право України. академічний курс: підручник для студ. вищих навч. закл.: у 2-х т. Київ: Юридична думка. 2006. 544 с.

49. Конституционное (государственное) право зарубежных стран. учебник. В 4-х томах. / Под ред. Б.А.Страшун. Москва: БЕК. 1998.

50. Федоренко В. Л. Конституційне право України: підручник. Київ: Ліра-Київ. 2016. 616 с.

51. Фрицький О. Ф. Конституційне право України : підручник. Вид. 3-є, перероб. і допов. Київ. Юрінком Інтер. 2006. 512 с.

52. Чушенко В. І., Заяць І. Я. Конституційне право України : підручник

/ за заг. ред. В. І. Чушенка. Київ: Ін Юре; Видавничий центр ЛНУ ім. Івана Франка, 2007. 485 с.

53. Чушенко В.І., Заяць І.Я. Конституційне право України: підручник / за заг. ред. В. І. Чушенка. Київ: Ін Юре; Видавничий центр ЛНУ ім. Івана Франка, 2007. 485 с.

54. Шаповал В. М. Конституційне право зарубіжних країн. Академічний курс : підручник. Київ: Юрінком Інтер, 2008. 480 с.

55. Шляхтун П. П. Конституційне право України : підручник. Київ: Освіта України, 2008. 592 с.

Навчальні посібники та інші методичні матеріали:

56. Баймуратов М.О., Батанов О.В., Кампо В.М., Музика О.А. – Муніципальне право зарубіжних країн: навч. посіб.: за заг. ред. Проф. П.Ф. Мартиненка. Київ: Знання України. 2005-2006. 120 с.

57. Батанов В.О., Кампо В.М. Муніципальне право зарубіжних країн: навч. посіб. Київ: Знання України. 2005. 148 с.

58. Бостан С.К., Тимченко С.М. Державне право зарубіжних країн. навчальний посібник. Київ. Центр навчальної літератури. 2005. 504 с.

59. Боняк В. О., Завгородній В. А., Самоутуга А. В., Філянїна Л. А. Конституційне право України. навч. посіб. Дніпропетровськ. Дніпроп. держ. ун-т внутр. справ. 2013. 296 с.

60. Бостан С. К., Тимченко С. М. Державне право зарубіжних країн. навчальний посібник. Київ. Центр навчальної літератури. 2005. 504 с.

61. Забезпечення прав людини у правоохоронній діяльності : навч. посібник. 2-е вид. перероб. і доп. / Кол. авт.; за ред. д.ю.н., доц. В.О. Боняк. Дніпро : Дніпроп. держ. ун-т внутр. справ ; Ліра ЛТД, 2018. – 263 с.

62. Закоморна К. О. Конституційне (державне) право зарубіжних країн. конспект лекцій. навчальні схеми, словник термінів та основних понять. навчально-методичний посібник. Харків. 2008. 192 с.

63. Ієрусалімов О. І., Стахурський М. Ф., Ієрусалімова І. О. Конституційні права, свободи та обов'язки людини і громадянина. курс лекцій, навчально-методичні та довідкові матеріали до них / за заг. ред. засл. юриста України, д.ю.н., проф. І. П. Голосніченка. Київ : ГАН. 2004. 352 с.

64. Калиновський Б. В., Кінах Б. С., Солоненко О. М. Державне будівництво та муніципальне право: Словник термінів та визначень. Київ. Київськ. нац. ун-т внутр. справ. 2006. 228 с.

65. Конституція України. науково-практичний коментар / редкол. : В. Я. Тацій, О. В. Петришин, Ю. Г. Барабаш та ін. 2-е вид., перероб. і доп. Харків. Право. 2011. 1128 с.

66. Конституційне (державне) право зарубіжних країн: навч. посіб. / За ред. В. М. Бесчастного. Київ. Знання. 2007. 467 с.

67. Конституційне право зарубіжних країн: навч. посібник / за заг. ред. В.О. Ріяки. Вид. 2-ге, допов. і перероб. Київ: Юрінком Інтер, 2006. 544с.

68. Конституційне право України. посіб. для підготовки до іспиту / за

заг. ред. Ю. Г. Барабаша Харків. Право. 2012. 304 с.

69. Конституційне право: навчальний посібник/ МВС України, Харків. нац. ун-т внутр. справ; за заг. ред. М.І. Марчука; О.С. Бакумов, Л.Д. Варунц, Т.І. Гудзь та ін.; перед. М.І. Марчука. Харків. 2017. 408 с.

70. Конституційне право України : навч. посіб. для підготовки до зовнішнього незалежного оцінювання / Т. М. Слінько, І. І. Дахова, Л. І. Летнянчин та ін. Харків. Право. 2019. 292 с.

71. Кравченко В. В. Конституційне право України: навч. посіб. Вид. 6-те, випр. та допов. Київ. Атіка. 2007. 592 с.

72. Лапка О. Я., Пікуля Т. О. Конституційне (державне) право зарубіжних країн (у схемах). навч. посіб. Київ. Атіка. 2008. 216 с.

73. Маклаков В. В. Конституционный контроль в зарубежных странах. учеб. пособ. Москва. Норма. 2007. 656 с.

74. Малишко М. І. Конституції зарубіжних країн та України (основи конституціоналізму). навчально-методичний довідник. Вид. 2-ге, доп. Київ. МАУП. 2000. 111 с.

75. Наливайко Л.Р., Беляєва М.В. Сліпенко В.Є., Чепік-Трегубенко О.С. Конституційне право України в тестових завданнях. навчальний посібник. Дніпропетровськ: Дніпроп. держ.ун-т внутр. справ. 2014. 324 с.

76. Наливайко Л.Р., Касяненко Є.В., Обушко В.В., Сеньків О.М. Чепік-Трегубенко О.С. Конституційне право України в тестових завданнях» (3-є видання). навчальний посібник. Дніпропетровськ. Дніпроп. держ. ун-т внутр. справ. 2016. 432 с.

77. Нестерович В. Ф. практикум з Конституційного права України. Київ. Ліра-Київ. 2018. 640 с.

78. Наливайко Л.Р., Касяненко Є.В., Малихіна А.І., Звягіна Е.В., Чепік-Трегубенко О.С. Практикум з конституційного права. навчальний посібник / за заг. ред. Л.Р. Наливайко. Дніпро: Дніпр. держ. унів. внутр. справ, 2018. 608 с.

79. Наливайко О.І., Рибалкін А.О., Чепік-Трегубенко О.С., Малихіна А.І., Обушко В.В. Конституційне право України в тестових завданнях навчальний посібник / кол. авт. ; за заг. ред. д.ю.н., проф. Л. Р. Наливайко. Дніпро: Дніпроп. держ. унів. внутр. справ, 2019. 436 с.

80. Рабінович П. М., Хавронюк М. І. Права людини і громадянина. навч. посібник. Київ. Атіка, 2004. 463 с.

81. Совгиря О. В., Шукліна О. В. Конституційне право України. Повний курс: навч. посіб. Київ. Юрінком Інтер. 2020. 556 с.

82. Тлумачний термінологічний словник з конституційного права (Explanatory Terminological Dictionary on Constitutional law). Колектив авторів ; за заг. ред. д.ю.н. Л.Р. Наливайко. Словник. Київ. Хай-Тек Прес. 2016. 628 с.

83. Шаповал В. Н. Сравнительное конституционное право. Київ. Княгиня Ольга. 2007. 416 с.

84. Ярмиш О. Н., Серьогін В. О. Державне будівництво та місцеве самоврядування в Україні: навч. посібник. Харків. Нац. ун-ту внутр. справ. 2002. 672 с.

Монографії та інші наукові видання:

85. Афанасьєва М. В. Виборча інженерія в Україні : монографія. Оdesa. Юридична література. 2014. 384 с.
86. Баймуратов М. О. Категорія "конституційний лад": До проблеми визначення у сучасному конституційному (державному) праві. *Держава і право*. 2010. Вип. 49. С. 112–121.
87. Баймуратов М. О. Місцеве самоврядування як концепт демократичної правової державності в Україні. *Південноукраїнський правничий часопис*. 85-річчю Одеського юридичного інституту ХНУВС присвячується. 2007. №1. С. 7–9.
88. Бедрій Р. Б. Конституційно-правові основи громадянства України. Львів. ЛДУВС. 2006. 164 с.
89. Боняк В. О. Внесення змін до сучасних конституцій: вітчизняний та зарубіжний досвід. *Держава і право*. 2009. Випуск 44. С. 442 – 447.
90. Боняк В. О. Органи охорони правопорядку України в сучасному вимірі: конституційно-правовий аспект : монографія. Дніпропетровськ: Ліра. 2015. 372 с.
91. Боняк В.О. Термінологічна невизначеність категорії, що відображає можливості людини, необхідні для її існування та розвитку. *Науковий вісник Дніпропетровського державного університету внутрішніх справ*. науковий журнал. 2018. Спеціальний випуск №3 (94) «Права людини : методологічний, гносеологічний та онтологічний аспекти». С. 18–22.
92. Боняк В. О. Поняття «норма права» в сучасній правничій науці. *Право і суспільство*. 2018. № 3-1. С. 15–18.
93. Боняк В. О. Поняття конституційно-правової норми та її роль у механізмі організації та функціонування органів охорони правопорядку України. *Конституційно-правові академічні студії*. 2016. Вип. 1. С. 34–47. URL: http://nbuv.gov.ua/UJRN/крас_2016_1_7 (дата звернення: 22.02.2021)..
94. Боняк В. О. Юридичний факт: поняття та його роль у механізмі конституційно-правового регулювання організації та функціонування органів охорони правопорядку України. *Eurasian Academic Research Journal*. 2016. №1(01). С. 15-21
95. Боняк В. О. Методологічний аналіз сучасних інтерпретацій поняття «конституційно-правове регулювання». *Науковий збірник Актуальні проблеми вітчизняної юриспруденції Дніпропетровського національного університету ім. Олесь Гончара. Спеціальний випуск*. 2017. Ч. 2. С. 19-23.
96. Бостан С.К. Форма правління сучасної держави: проблеми історії, теорії, практики. Монографія. Запоріжжя: Юридичний ін-т. 2005. 540 с.
97. Ведерніков Ю.А. Правоохоронна діяльність в Україні: теоретико-правовий аспект / Ю.А. Ведерніков, А.М. Кучук; Ун-т сучасних знань. Київ. Знання України. 2009. 219 с.
98. Головатий Сергій. Верховенство права. монографія: у 3 кн. / Сергій Головатий. Київ. Фенікс. 2006

99. Головченко В. В. Правозастосування і захист прав людини в суверенній Україні. монографія / В. В. Головченко, О. В. Головченко. Лозовий В.М., 2012. 327 с.

100. Грицай І.О. Механізм забезпечення принципу гендерної рівності: теорія та практика: монографія. Київ. Хай-Тек Прес. 2018. 470 с.

101. Грицай І. О. Місце та роль неурядових правозахисних організацій в механізмі забезпечення прав громадян України. *Науковий вісник Дніпропетровського державного університету внутрішніх справ*. 2011. Вип. № 4. С. 113–122.

102. Державний суверенітет в умовах європейської інтеграції : монографія / за заг. ред. : Ю. П. Битяка, І. В. Яковюка. Харків: Право. 2013. 336 с.

103. Лазор О. Д., Шелепницька І. П. Публічна самоврядна влада в Республіці Італія та Україні: особливості організації та функціонування: монографія / за заг. ред. О. Я. Лазор Київ. Дакор. 2008. 172 с.

104. Липачова Л. М. Реалізація конституційного права людини та громадянина на звернення за захистом своїх прав і свобод до Європейського Суду з прав людини : монографія. Дніпропетровськ : Юрид. акад. М-ва внутр. справ, Ліра ЛТД. 2005. 204 с.

105. Наливайко Л. Р. Державний лад України: поняття, система, гарантії : автореф дис. на здобуття наук. ступеня д-ра юрид. наук : спец. 12.00.01 «Теорія та історія держави і права; історія політичних і правових учень». Харків. 2010. 40 с.

106. Наливайко Л. Р. Державний лад України: теоретико-правова модель : монограф.. Харків. Право. 2009. 600 с.

107. Наливайко Л. Р. Політична функція Української держави: теоретико-правові та конституційно-правові засади : монографія. Київ. Хай-Тек Прес. 2013

108. Мірошніченко А. С., Наливайко Л. Р. Соціальна відповідальність: підходи до визначення поняття. *DIRECTIONS FOR THE DEVELOPMENT OF SCIENCE*. 2020. С. 314-317.

109. Мухай А. А., Наливайко Л.Р. The 14 th International scientific and practical conference «ACTUAL PROBLEMS OF SCIENCE AND PRACTICE»(27-28 April, 2020). Stockholm. Sweden 2020. 673 p.

110. Негодченко О. В. Забезпечення прав та свобод людини органами внутрішніх справ України : монографія. Поліграфіст. 2002. 416 с.

111. Нестерович В. Ф. Вплив громадськості на прийняття нормативно-правових актів: проблеми конституційної теорії та практики : монографія. Луганськ: РВВ ЛДУВС ім. Е. О. Дідоренка. 2014. 736 с.

112. Олійник А. Ю. Конституційно-правовий механізм забезпечення основних свобод людини і громадянина в Україні : монографія. Київ. Алтера. 2008. 472с.

113. Крусян А. Р. Современный конституционализм в Украине. Введение в украинское конституционное право : монографія. Київ. Алерта. 2006. 290 с.

114. Погорілко В., Федоренко В. Поняття, ознаки, види та структура конституційно-правових норм. *Право України*. 2001. №11. С. 9.

115. Прієшкіна О. В. Теоретичні та практичні аспекти гарантій конституційного ладу України. *Держава і право*. 2011. Вип. 51. С. 187–192

116. Савчин М. Сучасний стан конституціоналізму: проблеми співвідношення демократії та державного суверенітету. *Вісник Конституційного Суду України*. 2011. № 3. С. 31–40.

117. Сердюк І.А. Державна влада у співвідношенні з політичною владою в аспекті теорії правовідносин. *Науковий вісник Дніпропетровського університету внутрішніх справ: Збірник наукових праць*. 2008. № 4. С. 52-63.

118. Сердюк І. А. Класифікація правових актів: аналіз існуючих та нові підходи. *Науковий вісник Дніпропетровського державного університету внутрішніх справ*. Дніпро. 2016. № 2. С. 87-94.

119. Сердюк І. А. Окремі приписи Конституції України в аспекті теорії реалізації норм права. *Права людини: онтологічний та гносеологічний виміри : матеріали круглого столу (м. Дніпропетровськ, 2 груд. 2014 р.) ; уклад. : О. В. Талдикін, І. А. Сердюк*. Дніпропетровськ. Дніпроп. держ. ун-т внутр. справ. 2015. С. 50–52.

120. Сердюк І. А. Основи теорії правоохоронних відносин : монограф. Дніпропетровськ. Дніпроп. держ. ун-т внутр. справ. Ліра ЛТД. 2010. 196 с.

121. Сердюк І. А. Методологічний аналіз інтерпретацій поняття "громадянське суспільство". *Науковий вісник Дніпропетровського державного університету внутрішніх справ*. 2014. №2. С. 49-53.

122. Сердюк Л.М. Класифікація категорії права людини: аналіз існуючих та нові підходи. *Науковий вісник Дніпропетровського державного університету внутрішніх справ*. 2018. № 3. С. 60-65.

123. Сердюк Л.М. Повноваження Конституційного Суду України тлумачити закони: аргументи "за" і "проти". *Науковий вісник Дніпропетровського державного університету внутрішніх справ*. 2016. № 3. С. 86-90. URL: http://nbuv.gov.ua/UJRN/Nvdduvs_2016_3_14(дата звернення: 22.02.2021).

124. Сердюк Л.М. Чи потрібен Україні Виборчий Кодекс: аргументи за і проти. *Науковий вісник Дніпропетровського державного університету внутрішніх справ*. 2019. № 2. С. 51-55.

125. Сердюк Л.М. Конституційне регулювання імпічменту Президента в Україні й окремих зарубіжних країнах. *Науковий вісник Дніпропетровського державного університету внутрішніх справ*. 2018. № 2. С. 77-79.

126. Сердюк Л.М. Конституційне регулювання процедури імпічменту Президента в Україні та пострадянських державах. *Науковий вісник Дніпропетровського державного університету внутрішніх справ*. 2017. № 4. С. 56-58.

127. Сердюк Л.М. Конституційний принцип індивідуалізації юридичної відповідальності особи в аспекті теорії конституційно-правової відповідальності. *Науковий вісник Дніпропетровського державного університету внутрішніх справ*. 2016. № 4. С. 96-102.

128. Сердюк Л.М. Методологічний аналіз сучасних інтерпретацій поняття «конституційно-правова відповідальність». *Науковий вісник Дніпропетровського державного університету внутрішніх справ*. 2010. № 3. С. 118-126.

129. Сердюк Л.М. Президент України як багатоаспектний державно-правовий феномен: доктринальні підходи до розуміння. *Науковий вісник Дніпропетровського державного університету внутрішніх справ*. 2020. № 4. С. 106-110.

130. Скрипнюк О. В. Соціальна, правова держава в Україні: проблеми теорії та практики. До 10-річчя незалежності України : монографія. Київ: Ін-т держави і права ім. В. М. Корецького НАН України. 2000. 600 с.

131. Телешун С.О. Державний устрій України: Проблеми теорії і практики. Івано-Франківськ. Лілея-НВ. 2000. 318 с.

132. Словська І. Верховна Рада України як суб'єкт конституційно-правової відповідальності; І. Словська. *Право України*. 2011. № 5. С. 204–210.

133. Тодика О. Ю. Народовладдя на трансформаційному етапі розвитку держави і суспільства: монографія / За ред.. О.В. Петришина, д-ра юрид. наук, проф... акад.. АПрН України. Харків. Право. 2007. 480 с.

134. Тодыка Ю. Н., Тодыка О. Ю. Конституционно-правовой статус человека и гражданина в Украине. Київ. Ін Юре. 2004. 368 с.

135. Фрицький Ю. О. Державна влада в Україні: становлення, організація, функціонування : монографія. Дніпропетровськ: Дніпроп. держ. ун-т внутр. справ, Ліра ЛТД. 2006. 360 с.

136. Шаповал В. М. Сучасний конституціоналізм : монографія. Київ: Юрінком Інтер. 2005. 560 с.

137. Тлумачний термінологічний словник з конституційного права / Л. Р. Наливайко та ін. Київ : Хай-Тек Прес. 2016. 628 с.

Інтернет-ресурси:

1. Офіційний сайт Верховної Ради України: веб-сайт. URL: <https://zakon.rada.gov.ua>.

2. Офіційний сайт Президента України: веб-сайт. URL: <https://www.president.gov.ua/ru>

3. Офіційний сайт Уповноваженого Верховної Ради України з прав людини: веб-сайт. URL: <http://www.ombudsman.gov.ua/ua/all-news/>

4. Офіційний сайт Європейського Суду з прав людини: веб-сайт. URL: <https://www.echr.coe.int/Pages/home.aspx?p=applicants/ukr&c=>

5. www.nbuv.gov.ua/ – офіційний веб – сайт Національної бібліотеки України ім. В.І. Вернадського;

6. www.mvs.gov.ua/ – офіційний веб – сайт Міністерства внутрішніх справ України;

7. www.un.org/ru/documents/decl_conv – офіційний сайт Організації

8. Портал «Право України»: <http://pravo-ukraine.org.ua/resyrsi/biblioteka/sravnitelnoe-pravovedenie/6869-porivnyalne-pravoznavstvo-pidruchnik-sajidov-a-x>

ПРИКЛАД
оформлення бібліографічного опису у списку використаної літера-
тури ЗА ДСТУ 2015 року

Характеристика джерела	Приклад оформлення
Книги: Один автор	1. Бичківський О. О. Міжнародне приватне право : конспект лекцій. Запоріжжя : ЗНУ, 2015. 82 с. 2. Бондаренко В. Г. Немеркнуча слава новітніх запорожців: історія Українського Вільного козацтва на Запоріжжі (1917-1920 рр.). Запоріжжя, 2017. 113 с. 3. Бондаренко В. Г. Український вільнокозацький рух в Україні та на еміграції (1919-1993 рр.) : монографія. Запоріжжя : ЗНУ, 2016. 600 с. 4. Вагіна О. М. Політична етика : навч.-метод. посіб. Запоріжжя : ЗНУ, 2017. 102 с. 5. Верлос Н. В. Конституційне право зарубіжних країн : курс лекцій. Запоріжжя : ЗНУ, 2017. 145 с. 6. Горбунова А. В. Управління економічною захищеністю підприємства: теорія і методологія : монографія. Запоріжжя : ЗНУ, 2017. 240 с. 7. Гурська Л. І. Релігієзнавство : навч. посіб. 2-ге вид., перероб. та доп. Київ : ЦУЛ, 2016. 172 с. 8. Дробот О. В. Професійна свідомість керівника : навч. посіб. Київ : Талком, 2016. 340 с.
Два автори	1. Аванесова Н. Е., Марченко О. В. Стратегічне управління підприємством та сучасним містом: теоретико-методичні засади : монографія. Харків : Щедра садиба плюс, 2015. 196 с. 2. Батракова Т. І., Калюжна Ю. В. Банківські операції : навч. посіб. Запоріжжя : ЗНУ, 2017. 130 с. 3. Білобровко Т. І., Кожуховська Л. П. Філософія науки й управління освітою : навч.-метод. посіб. Переяслав-Хмельницький, 2015. 166 с. 4. Богма О. С., Кисильова І. Ю. Фінанси : конспект лекцій. Запоріжжя : ЗНУ, 2016. 102 с. 5. Горошкова Л. А., Волков В. П. Виробничий менеджмент : навч. посіб. Запоріжжя : ЗНУ, 2016. 131 с. 6. Гура О. І., Гура Т. Є. Психологія управління соціальною організацією : навч. посіб. 2-ге вид., доп. Херсон : ОЛДІ-ПЛЮС, 2015. 212 с.

Три автори	1. Аніловська Г. Я., Марушко Н. С., Стоколоса Т. М. Інформаційні системи і технології у фінансах : навч. посіб. Львів : Магнолія 2006, 2015. 312 с. 2. Городовенко В. В., Макаренков О. Л., Сантос М. М. О. Судові та правоохоронні органи України : навч. посіб. Запоріжжя : ЗНУ, 2016. 206 с. 3. Кузнецов М. А., Фоменко К. І., Кузнецов О. І. Психічні стани студентів у процесі навчально-пізнавальної діяльності : монографія. Харків : ХНПУ, 2015. 338 с. 4. Якобчук В. П., Богоявленська Ю. В., Тищенко С. В. Історія економіки та економічної думки : навч. посіб. Київ : ЦУЛ, 2015. 476 с.
Чотири і більше авторів	1. Науково-практичний коментар Кримінального кодексу України : станом на 10 жовт. 2016 р. / К. І. Беліков та ін. ; за заг. ред. О. М. Литвинова. Київ : ЦУЛ, 2016. 528 с. 2. Бікулов Д. Т, Чкан А. С., Олійник О. М., Маркова С. В. Менеджмент : навч. посіб. Запоріжжя : ЗНУ, 2017. 360 с. 3. Операційне числення : навч. посіб. / С. М. Гребенюк та ін. Запоріжжя : ЗНУ, 2015. 88 с. 4. Основи охорони праці : підручник / О. І. Запорожець та ін. 2-ге вид. Київ : ЦУЛ, 2016. 264 с. 5. Клименко М. І., Панасенко Є. В., Стреляєв Ю. М., Ткаченко І. Г. Варіаційне числення та методи оптимізації : навч. посіб. Запоріжжя : ЗНУ, 2015. 84 с.
Автор(и) та редактор(и)/упорядники	1. Березенко В. В. PR як сфера наукового знання : монографія / за заг. наук. ред. В. М. Манакіна. Запоріжжя : ЗНУ, 2015. 362 с. 2. Бутко М. П., Неживенко А. П., Пепа Т. В. Економічна психологія : навч. посіб. / за ред. М. П. Бутко. Київ : ЦУЛ, 2016. 232 с. 3. Дахно І. І., Алієва-Барановська В.М. Право інтелектуальної власності : навч. посіб. / за ред. І. І. Дахна. Київ : ЦУЛ, 2015. 560 с.
Без автора	1. 25 років економічному факультету: історія та сьогоріччя (1991-2016) : ювіл. вип. / під заг. ред. А. В. Череп. Запоріжжя : ЗНУ, 2016. 330 с. 2. Криміналістика : конспект лекцій / за заг. ред. В. І. Галана ; уклад. Ж. В. Удовенко. Київ : ЦУЛ, 2016. 320 с.

	3. Миротворення в умовах гібридної війни в Україні : монографія / за ред. М. А. Лепського. Запоріжжя : КСК-Альянс, 2017. 172 с. 4. Міжнародні економічні відносини : навч. посіб. / за ред.: С. О. Якубовського, Ю. О. Ніколаєва. Одеса : ОНУ, 2015. 306 с. 5. Науково-практичний коментар Бюджетного кодексу України / за заг. ред. Т. А. Латковської. Київ : ЦУЛ, 2017. 176 с. 6. Службове право: витоки, сучасність та перспективи розвитку / за ред.: Т. О. Коломоєць, В. К. Колпакова. Запоріжжя, 2017. 328 с. 7. Сучасне суспільство: філософсько-правове дослідження актуальних проблем : монографія / за ред. О. Г. Данильяна. Харків : Право, 2016. 488 с. 8. Адміністративно-правова освіта у персоналіях : довід. / за заг. ред.: Т. О. Коломоєць, В. К. Колпакова. Київ : Ін Юре, 2015. 352 с. 9. Підготовка докторів філософії (PhD) в умовах реформування вищої освіти : матеріали Всеукр. наук.-практ. конф., м. Запоріжжя, 5-6 жовт. 2017 р. Запоріжжя : ЗНУ, 2017. 216 с. 10. Країни пострадянського простору: виклики модернізації : зб. наук. пр. / редкол.: П. М. Рудяков (відп. ред.) та ін. Київ : Ін-т всесвітньої історії НАН України, 2016. 306 с. 11. Антологія української літературно-критичної думки першої половини ХХ століття / упоряд. В. Агєєва. Київ : Смолоскип, 2016. 904 с.
Багатотомні видання	1. Енциклопедія Сучасної України / редкол.: І. М. Дзюба та ін. Київ : САМ, 2016. Т. 17. 712 с. 2. Лодий П. Д. Сочинения : в 2 т. / ред. изд.: Н. Г. Мозговая, А. Г. Волков ; авт. вступ. ст. А. В. Сеницына. Киев ; Мелитополь : НПУ им. М. Драгоманова ; МГПУ им. Б. Хмельницкого, 2015. Т. 1. 306 с. 3. Новицкий О. М. Сочинения : в 4 т. / ред. изд.: Н. Г. Мозговая, А. Г. Волков ; авт. вступ. ст. Н. Г. Мозговая. Киев ; Мелитополь: НПУ им. М. Драгоманова ; МГПУ им. Б. Хмельницкого, 2017. Т. 1. 382 с. 4. Правова система України: історія, стан та перспективи : у 5 т. / Акад. прав. наук України. Харків : Право, 2009. Т. 2 : Конституційні засади правової си-

	стеми України і проблеми її вдосконалення / заг. ред. Ю. П. Битяк. 576 с. 5. Кучерявенко Н. П. Курс налогового права : в 6 т. Харьков : Право, 2007. Т. 4 : Особенная часть. Косвенные налоги. 536 с.
Автореферати дисертацій	1. Бондар О. Г. Земля як об'єкт права власності за земельним законодавством України : автореф. дис. ... канд. юрид. наук : 12.00.06. Київ, 2005. 20 с. 2. Гнатенко Н. Г. Групи інтересів у Верховній Раді України: сутність і роль у формуванні державної політики : автореф. дис. ... канд. політ. наук : 23.00.02. Київ, 2017. 20 с. 3. Кулініч О. О. Право людини і громадянина на освіту в Україні та конституційно-правовий механізм його реалізації : автореф. дис. ... канд. юрид. наук : 12.00.02. Маріуполь, 2015. 20 с.
Дисертації	1. Авдєєва О. С. Міжконфесійні відносини у Північному Приазов'ї (кінець XVIII - початок XX ст.) : дис. ... канд. іст. наук : 07.00.01 / Запорізький національний університет. Запоріжжя, 2016. 301 с. 2. Левчук С. А. Матриці Гріна рівнянь і систем еліптичного типу для дослідження статичного деформування складених тіл : дис. ... канд. фіз.-мат. наук : 01.02.04. Запоріжжя, 2002. 150 с. 3. Вініченко О. М. Система динамічного контролю соціально-економічного розвитку промислового підприємства : дис. ... д-ра екон. наук : 08.00.04. Дніпро, 2017. 424 с.
Законодавчі та нормативні документи	1. Конституція України : офіц. текст. Київ : КМ, 2013. 96 с. 2. Про освіту : Закон України від 05.09.2017 р. № 2145-VIII. <i>Голос України</i>. 2017. 27 верес. (№ 178-179). С. 10–22. 3. Повітряний кодекс України : Закон України від 19.05.2011 р. № 3393-VI. <i>Відомості Верховної Ради України</i>. 2011. № 48-49. Ст. 536. 4. Про вищу освіту : Закон України від 01.07.2014 р. № 1556-VII. Дата оновлення: 28.09.2017. URL: http://zakon2.rada.gov.ua/laws/show/1556-18 (дата звернення: 15.11.2017). 5. Деякі питання стипендіального забезпечення : Постанова Кабінету Міністрів України від 28.12.2016 р. № 1050. <i>Офіційний вісник України</i>. 2017. № 4. С. 530–543.

	6. Про Концепцію вдосконалення інформування громадськості з питань євроатлантичної інтеграції України на 2017-2020 роки : Указ Президента України від 21.02.2017 р. № 43/2017. <i>Урядовий кур'єр</i>. 2017. 23 лют. (№ 35). С. 10. 7. Про затвердження Вимог до оформлення дисертації : наказ Міністерства освіти і науки від 12.01.2017 р. № 40. <i>Офіційний вісник України</i>. 2017. № 20. С. 136–141. 8. Інструкція щодо заповнення особової картки державного службовця : затв. наказом Нац. агентства України з питань Держ. служби від 05.08.2016 р. № 156. <i>Баланс-бюджет</i>. 2016. 19 верес. (№ 38). С. 15–16.
Архівні документи	1. Лист Голови Співки «Чорнобиль» Г. Ф. Лепіна на ім'я Голови Ради Міністрів УРСР В. А. Масола щодо реєстрації Статуту Співки та сторінки Статуту. 14 грудня 1989 р. <i>ЦДАГО України</i> (Центр. держ. архів громад. об'єднань України). Ф. 1. Оп. 32. Спр. 2612. Арк. 63, 64 зв., 71. 2. Матеріали Ради Народних комісарів Української Народної Республіки. <i>ЦДАВО України</i> (Центр. держ. архів вищ. органів влади та упр. України). Ф. 1061. Оп. 1. Спр. 8–12. Копія; Ф. 1063. Оп. 3. Спр. 1–3. 3. Наукове товариство ім. Шевченка. <i>Львів. наук. б-ка ім. В. Стефаника НАН України</i>. Ф. 1. Оп. 1. Спр. 78. Арк. 1–7.
Патенти	1. Люмінісцентний матеріал: пат. 25742 Україна: МПК6 C09K11/00, G01T1/28, G21H3/00. № 200701472; заявл. 12.02.07; опубл. 27.08.07, Бюл. № 13. 4 с. 2. Спосіб лікування синдрому дефіциту уваги та гіперактивності у дітей: пат. 76509 Україна. № 2004042416; заявл. 01.04.2004; опубл. 01.08.2006, Бюл. № 8 (кн. 1). 120 с.
Препринти	1. Панасюк М. І., Скорбун А. Д., Сплошной Б. М. Про точність визначення активності твердих радіоактивних відходів гамма-методами. Чорнобиль : Ін-т з проблем безпеки АЕС НАН України, 2006. 7, [1] с. (Препринт. НАН України, Ін-т проблем безпеки АЕС; 06-1). 2. Шиляев Б. А., Воеводин В. Н. Расчеты параметров радиационного повреждения материалов нейтронами источника ННЦ ХФТИ / ANL USA с подкритической

	сборкой, управляемой ускорителем электронов. Харьков : ННЦ ХФТИ, 2006. 19 с.: ил., табл. (Препринт. НАН Украины, Нац. науч. центр «Харьк. физ.-техн. ин-т»; ХФТИ2006-4).
Стандарти	1. ДСТУ 7152:2010. Видання. Оформлення публікацій у журналах і збірниках. [Чинний від 2010-02-18]. Вид. офіц. Київ, 2010. 16 с. (Інформація та документація). 2. ДСТУ ISO 6107-1:2004. Якість води. Словник термінів. Частина 1 (ISO 6107-1:1996, IDT). [Чинний від 2005-04-01]. Вид. офіц. Київ : Держспоживстандарт України, 2006. 181 с. 3. ДСТУ 3582:2013. Бібліографічний опис. Скорочення слів і словосполучень українською мовою. Загальні вимоги та правила (ISO 4:1984, NEQ; ISO 832:1994, NEQ). [На заміну ДСТУ3582-97; чинний від 2013-08-22]. Вид. офіц. Київ : Мінекономрозвитку України, 2014. 15 с. (Інформація та документація).
Каталоги	1. Горницкая И. П. Каталог растений для работ по фитодизайну / Донец. ботан. сад НАН Украины. Донецк : Лебедь, 2005. 228 с. 2. Історико-правова спадщина України : кат. вист. / Харків. держ. наук. б-ка ім. В. Г. Короленка; уклад.: Л. І. Романова, О. В. Земляніцина. Харків, 1996. 64 с. 3. Пам'ятки історії та мистецтва Львівської області : кат.-довід. / авт.-упоряд.: М. Зобків та ін. ; Упр. культури Львів. облдержадмін., Львів. іст. музей. Львів : Новий час, 2003. 160 с.
Бібліографічні покажчики	1. Боротьба з корупцією: нагальна проблема сучасності : бібліогр. покажч. Вип. 2 / уклад.: О. В. Левчук, відп. за вип. Н. М. Чала ; Запорізький національний університет. Запоріжжя : ЗНУ, 2017. 60 с. 2. Микола Лукаш : біобібліогр. покажч. / уклад. В. Савчин. Львів : Вид. центр ЛНУ ім. І. Франка, 2003. 356 с. (Українська біобібліографія ; ч. 10). 3. Чернівецький національний університет імені Юрія Федьковича в незалежній Україні : бібліогр. покажч. / уклад.: Н. М. Загородна та ін.; наук. ред. Т. В. Марусик; відп. за вип. М. Б. Зушман. Чернівці : Чернівецький національний університет, 2015. 512 с. (До 140-річчя від дня заснування). 4. Лисодєд О. В. Бібліографічний довідник з кримінології (1992-2002) / ред. О. Г. Кальман. Харків : Оді-

	сей, 2003. 128 с. 5. Яценко О. М., Любовець Н. І. Українські персональні бібліографічні покажчики (1856-2013). Київ : Національна бібліотека України ім. В. І. Вернадського, 2015. 472 с. (Джерела української біографістики ; вип. 3).
ЧАСТИНА ВИДАННЯ: КНИГИ	1. Баймуратов М. А. Имплементация норм международного права и роль Конституционного Суда Украины в толковании международных договоров / М. А. Баймуратов. <i>Михайло Баймуратов: право як буття вченого</i> : зб. наук. пр. до 55-річчя проф. М. О. Баймуратова / упоряд. та відп. ред. Ю. О. Волошин. К., 2009. С. 477–493. 2. Гетьман А. П. Екологічна політика держави: конституційно-правовий аспект. <i>Тридцять лет с экологическим правом</i> : избранные труды. Харьков, 2013. С. 205–212. 3. Коломоець Т. О. Адміністративна деліктологія та адміністративна деліктність. <i>Адміністративне право України</i> : підручник / за заг. ред. Т. О. Коломоець. Київ, 2009. С. 195–197. 4. Алексеєв В. М. Правовий статус людини та його реалізація у взаємовідносинах держави та суспільства в державному управлінні в Україні. <i>Теоретичні засади взаємовідносин держави та суспільства в управлінні</i> : монографія. Чернівці, 2012. С. 151–169.
ЧАСТИНА ВИДАННЯ: МАТЕРІАЛІВ КОНФЕРЕНЦІЙ (ТЕЗИ, ДОПОВІДІ)	1. Антонович М. Жертви геноцидів першої половини ХХ століття: порівняльно-правовий аналіз. <i>Голодомор 1932-1933 років: втрати української нації</i> : матеріали міжнар. наук.-практ. конф., м. Київ, 4 жовт. 2016 р. Київ, 2017. С. 133–136. 2. Анциперова І. І. Історико-правовий аспект акту про бюджет. <i>Дослідження проблем права в Україні очима молодих вчених</i> : тези доп. всеукр. наук.-практ. конф. (м. Запоріжжя, 24 квіт. 2014 р.). Запоріжжя, 2014. С. 134–137. 3. Кононенко Н. Методология толерантности в системе общественных отношений. <i>Формирование толерантного сознания в обществе</i> : материалы VII междунар. антитеррорист. форума (Братислава, 18 нояб. 2010 г.). Киев, 2011. С. 145–150. 4. Микитів Г. В., Кондратенко Ю. Позатекстові елементи як засіб формування медіакультури читачів науково-популярних журналів. <i>Актуальні проблеми</i>

	<i>медіаосвіти в Україні та світі</i> : зб. тез доп. міжнар. наук.-практ. конф., м. Запоріжжя, 3-4 берез. 2016 р. Запоріжжя, 2016. С. 50–53. 5. Соколова Ю. Особливості впровадження проблемного навчання хімії в старшій профільній школі. <i>Актуальні проблеми та перспективи розвитку медичних, фармацевтичних та природничих наук</i> : матеріали III регіон. наук.-практ. конф., м. Запоріжжя, 29 листоп. 2014 р. Запоріжжя, 2014. С. 211–212.
ЧАСТИНА ВИДАННЯ: ДОВІДКОВОГО ВИДАННЯ	1. Кучеренко І. М. Право державної власності. <i>Великий енциклопедичний юридичний словник</i> / ред. Ю. С. Шемшученко. Київ, 2007. С. 673. 2. Пирожкова Ю. В. Благодійна організація. <i>Адміністративне право України</i> : словник термінів / за ред.: Т. О. Коломєць, В. К. Колпакова. Київ, 2014. С. 54–55. 3. Сірий М. І. Судова влада. <i>Юридична енциклопедія</i>. Київ, 2003. Т. 5. С. 699.
ЧАСТИНА ВИДАННЯ: ПРОДОВЖУВАНОВОГО ВИДАННЯ	1. Коломєць Т. О. Оцінні поняття в адміністративному законодавстві України: реалії та перспективи формулювання їх застосування. <i>Вісник Запорізького національного університету. Юридичні науки</i>. Запоріжжя, 2017. № 1. С. 36–46. 2. Левчук С. А., Хмельницький А. А. Дослідження статичного деформування складених циліндричних оболонок за допомогою матриць типу Гріна. <i>Вісник Запорізького національного університету. Фізико-математичні науки</i>. Запоріжжя, 2015. № 3. С. 153–159. 3. Левчук С. А., Рак Л. О., Хмельницький А. А. Моделювання статичного деформування складеної конструкції з двох пластин за допомогою матриць типу Гріна. <i>Проблеми обчислювальної механіки і міцності конструкцій</i>. Дніпропетровськ, 2012. Вип. 19. С. 212–218. 4. Тарасов О. В. Міжнародна правосуб'єктність людини в практиці Нюрнберзького трибуналу. <i>Проблеми законності</i>. Харків, 2011. Вип. 115. С. 200–206.
ЧАСТИНА ВИДАННЯ: ПЕРІОДИЧНОГО ВИДАННЯ (ЖУРНА-	1. Кулініч О. О. Право на освіту в системі конституційних прав людини і громадянина та його гарантії. <i>Часопис Київського університету права</i>. 2007. № 4. С. 88–92.

ЛУ, ГАЗЕТИ)	2. Коломоець Т., Колпаков В. Сучасна парадигма адміністративного права: генеза і поняття. <i>Право України</i>. 2017. № 5. С. 71–79. 3. Коваль Л. Плюси і мінуси дистанційної роботи. <i>Урядовий кур'єр</i>. 2017. 1 листоп. (№ 205). С. 5. 4. Біленчук П., Обіход Т. Небезпеки ядерної злочинності: аналіз вітчизняного і міжнародного законодавства. <i>Юридичний вісник України</i>. 2017. 20-26 жовт. (№ 42). С. 14–15. 5. Bletskan D. I., Glukhov K. E., Frolova V. V. Electronic structure of 2H-SnSe₂: ab initio modeling and comparison with experiment. <i>Semiconductor Physics Quantum Electronics & Optoelectronics</i>. 2016. Vol. 19, No 1. P. 98–108.
Електронні ресурси	1. Влада очима історії: фотовиставка. URL: http://www.kmu.gov.ua/control/uk/photogallery/gallery?galleryId=15725757& (дата звернення: 15.11.2017). 2. Шарая А. А. Принципи державної служби за законодавством України. <i>Юридичний науковий електронний журнал</i>. 2017. № 5. С. 115–118. URL: http://lsej.org.ua/5_2017/32.pdf. 3. Ганзенко О. О. Основні напрями подолання правового нігілізму в Україні. <i>Вісник Запорізького національного університету. Юридичні науки</i>. Запоріжжя, 2015. № 3. – С. 20–27. – URL: http://ebooks.znu.edu.ua/files/Fakhovivydannya/vznu/juridichni/VestUr2015v3/5.pdf. (дата звернення: 15.11.2017). 4. Яцків Я. С., Маліцький Б. А., Бублик С. Г. Трансформація наукової системи України протягом 90-х років ХХ століття: період переходу до ринку. <i>Наука та інновації</i>. 2016. Т. 12, № 6. С. 6–14. DOI: https://doi.org/10.15407/scin12.06.006.

Критерії оцінювання курсової роботи

Параметри оцінювання	Діапазон балів	Критерії оцінювання
1. Оцінювання курсової роботи під час рецензування (0-60 балів)		
1.1. Відповідність змісту курсової роботи темі та затвердженому плану; логічність та послідовність викладення матеріалу.	0-10	5 – зміст роботи (окремих розділів, підрозділів) частково не відповідає темі та плану (є вужчим або, навпаки ширшим, неконкретним); відсутня або порушується логічність та послідовність викладення матеріалу; 10 – зміст курсової роботи відповідає темі та затвердженому плану; матеріал викладено логічно та послідовно.
1.2. Правильність визначення мети, завдань, об'єкту та предмету курсової роботи.	0-5	0 – не правильно (або частково) визначено мету, завдання, об'єкт та предмет курсової роботи; 5 – правильно визначено мету, завдання, об'єкт та предмет курсової роботи.
1.3. Ступінь розкриття теоретико-правових аспектів проблеми, обраної для дослідження, та коректність використання понятійного апарату.	0-10	0 – теоретико-правові аспекти проблеми не розкрито; понятійний апарат не сформовано; 5 – вільне оперування існуючим понятійним апаратом, теоретико-правові аспекти проблеми розкрито частково; 10 – представлено власні підходи до формування понятійного апарату, теоретико-правові аспекти проблеми розкрито.
1.4. Наявність критичних співставлень та узагальнень різних точок зору та підходів до постановки та розв'язання проблеми.	0-10	0 – критичні співставлення та узагальнення відсутні; 5 – наведено різні точки зору та підходи до постановки та розв'язання проблеми, але вони не проаналізовані та не супроводжені коректними узагальненнями; 10 – критичні співставлення наявні, проаналізовані автором та супроводжені коректними узагальненнями з визначенням власної позиції.
1.5. Використання в роботі даних щодо практичної діяльності ОВС (статистичні	0-10	0 – дані практичної діяльності ОВС в роботі не використані; 5 – додатки є, але вони не знайшли відображення в змістовній частині роботи;

дані, зразки процесуальних документів, приклади), наявність відповідних додатків.		10 – представлені додатки (статистичні дані, зразки процесуальних документів, приклади) кореспондуються зі змістом курсової роботи.
1.6. Обсяг та адекватність використання при написанні роботи навчальних, наукових, методичних видань, нормативних актів; дотримання етики посилань, правильність їх технічного оформлення.	0-10	0 – використано матеріали лише навчальних підручників та посібників (до 15 джерел), етика посилань не дотримана; 5 – використано матеріали навчальних підручників та посібників, періодичних видань (понад 25 джерел), етика та правильність технічного оформлення посилань дотримана частково; 10 – використано матеріали навчальних підручників та посібників, монографій, статистичних збірників та довідників, періодичних видань та мережі Internet (понад 35 джерел), дотримана етика посилань та правильність їх технічного оформлення.
1.7. Відповідність технічного оформлення курсової роботи встановленим вимогам (обсяг роботи; культура мови і письма, акуратність; параметри сторінки; правильність оформлення титульного аркушу; дотримання терміну подання курсової роботи на реєстрацію та рецензування).	0-5	0 – курсова робота оформлена з суттєвими порушеннями встановлених вимог; 5 – курсова робота оформлена з дотриманням встановлених вимог.
2. Оцінювання курсової роботи під час захисту (0-40 балів)		
2.1. Вміння чітко та правильно викласти мету, завдання, об'єкт, предмет та основні результати дослідження.	0-10	0 – курсант, студент, слухач неспроможний чітко та правильно викласти мету, завдання, об'єкт, предмет та основні результати дослідження; 5 – курсант, студент, слухач допускає плутанину при викладенні мети, завдання, об'єкту, предмету курсової роботи, не може чітко сформулювати основні результати дослідження; 10 – курсант, студент, слухач чітко та прави-

		льно формулює мету, завдання, об'єкт, предмет та основні результати дослідження.
2.2. Використання додатків при викладенні основних результатів дослідження	0-10	0 – матеріал, викладений в додатках, при доповіді не використано; 10 – доповідь супроводжена посиланнями на використані матеріали практики ОВС.
2.3. Повнота та обґрунтованість відповідей за темою роботи.	0-20	0 – курсант, студент, слухач неспроможний надати відповіді на поставлені запитання; 10 – курсант, студент, слухач надає неповні, поверхові, необґрунтовані відповіді на поставлені запитання; 20 – курсант, студент, слухач надає повні відповіді на поставлені запитання, обґрунтовує відповідь посиланням на навчальні видання, нормативні акти.
Примітка: При поверненні курсової роботи на доопрацювання можуть застосовуватися штрафні санкції – до 20 балів, на які зменшується загальна напрацьована кількість балів. Підставами для повернення курсової роботи на доопрацювання є: 1. Невідповідність змісту курсової роботи темі та затвердженому плану. 2. Плагіат. Термін доопрацювання науковий керівник встановлює індивідуально (не менше 7 днів).		

Зразок оформлення титульного аркуша курсової роботи

МІНІСТЕРСТВО ВНУТРІШНІХ СПРАВ УКРАЇНИ

**ДНІПРОПЕТРОВСЬКИЙ ДЕРЖАВНИЙ УНІВЕРСИТЕТ
ВНУТРІШНІХ СПРАВ**

КАФЕДРА _____

КУРСОВА РОБОТА

3

(назва навчальної дисципліни)

НА ТЕМУ: «НАЗВА ТЕМИ»

Виконав:

здобувач вищої освіти

групи _____,

_____ курсу, факультету _____

Прізвище, Ім'я, По-батькові

Науковий керівник:

посада, вчене звання, науковий ступінь

спеціальне звання,

Прізвище, Ім'я, По-батькові

ДНІПРО-20 ____

ДЕКЛАРАЦІЯ
про дотримання академічної доброчесності здобувачем вищої освіти
Дніпропетровського державного університету внутрішніх справ

Я, _____,
здобувач (здобувачка) вищої освіти, усвідомлюю, що академічна доброчесність – це дієвий інструмент забезпечення якості вищої освіти України та фундаментальна етична цінність усієї академічної спільноти світу.

ЗАЯВЛЯЮ, що у своїй діяльності буду дотримуватися принципів академічної доброчесності.

ЗОБОВ'ЯЗУЮСЬ:

- дотримуватися правил академічної доброчесності;
- самостійно виконувати навчальні завдання поточного та підсумкового контролю результатів навчання;
- надавати достовірну інформацію щодо результатів власної навчальної, наукової діяльності;
- брати участь у всіх заходах із забезпечення рівня обізнаності здобувачів вищої освіти з питань академічної доброчесності;
- перешкоджати проявам академічної недоброчесності з боку осіб, що є учасниками освітнього процесу, з якими здійснюється комунікація та/або співпраця під час освітнього процесу;
- повідомляти уповноважених осіб Університету про випадки порушення норм академічної доброчесності.

ЗАСВІДЧУЮ: свою обізнаність з вимогами Університету щодо дотримання академічної доброчесності, видами її порушень, заходами Університету щодо її упередження та рівнем особистої відповідальності.

УСВІДОМЛЮЮ, що відповідно до чинного законодавства повинен буду нести академічну та/або інші види відповідальності і до мене можуть бути відповідні заходи за порушення академічної доброчесності.

_____
(Дата)

_____
(Підпис)

_____
(П.І.Б.)

ДОДАТОК 6

Зразок заяви здобувача вищої освіти

Завідувачу кафедри _____
здобувача вищої освіти _____ курсу
спеціальності _____
_____
(прізвище, ініціали)

ЗАЯВА

здобувача вищої освіти Дніпропетровського державного університету внутрішніх справ про дотримання принципів академічної доброчесності при написанні курсової роботи

З правилами чинного Положення про академічну доброчесність Дніпропетровського державного університету внутрішніх справ та Методичними рекомендаціями щодо механізму перевірки курсових робіт здобувачів вищої освіти ознайомлений(на).

Розумію, що виявлення плагіату у курсовій роботі є підставою для відмови в допуску роботи до захисту та застосування заходів дисциплінарної та академічної відповідальності.

Заявляю, що моя курсова робота, виконана самостійно і в ній не міститься елементів плагіату. Всі запозичення з друкованих та електронних інформаційних та літературних джерел мають відповідні посилання.

Про використання Системи виявлення текстових збігів / ідентичності / схожості в курсових роботах здобувачі вищої освіти з використанням комп'ютерної системи Unicheck.com сповіщений(на) та надаю свою згоду на перевірку курсової роботи на академічний плагіат.

Курсова робота для перевірки з використанням комп'ютерної системи Unicheck.com надається в електронному варіанті.

Електронна версія моєї курсової роботи збігається (ідентична) з друкованим варіантом.

_____
(Дата)

_____
(Підпис)

Для нотаток

Навчальне видання

**Боняк Валентина Олексіївна
Сердюк Лілія Миколаївна
Жеглінська Тетяна Олегівна
Лантух Ірина Сергіївна**

КОНСТИТУЦІЙНЕ ПРАВО

***Методичні рекомендації
для підготовки курсових робіт***

*(для здобувачів вищої освіти
спеціальності 262 «Правоохоронна діяльність»)*

Підп. до друку 28.05.2021 р. Формат 60x84/16. Гарнітура – Times.
Друк трафаретний (RISO), цифровий. Папір офісний.
Ум.-друк. арк. 7,00. Обл.-вид арк. 7,25. Тираж 50 прим. Зам. № 01/21-мр

Надруковано у Дніпропетровському державному університеті внутрішніх справ
49000, м. Дніпро, просп. Гагаріна, 26, rrv_vonr@dduvs.in.ua
Свідоцтво суб'єкта видавничої справи ДК № 6054 від 28.02.2018